

1910

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

משרד
ראש הממשלה

ישיבאג הוועדה להתיישבות

2.4.1974 — 20.2.1973

מס' תיק מקורי

8

שם תיק: ישיבות הועדה להתיישבות

מזהה פנימי: ג-13092/8

מזהה פריט: 001flhk

כתובת: 2-111-6-1-1

תאריך הדפסה: 24/06/2018

מחלקה
מלכיות הממשלה

861M

מזכירות הממשלה

ס.נ.מ.ל.ה

ס.נ.מ.ל.ה

למס' 1 מס' 2

35 33 פ

פרושיקול
ישיבת הועדה להתקיימות
י' בנימין תשל"ד - 2.4.74

נכחו השרים: י. גלילי - יו"ר, ז. אלון, ח. גבתי, ש. הלל, מ. חזני, ש. פרס, מ. קול, י. רבינוביץ, ש. רוזן.

נעדרו השרים: א. אבן, מ. דיין, פ. ספור (בחול).

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ד. ויז, י. צור, מ. קרובה, א. שגקר.

נעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: א.ל. הולצמן, מ. ריבלין, ע. שפירא.

משתתפים בוספיר:

מטעם הממשלה:	ש. אבן	-	משרד השיכון
ע. ארזן	-	ליטכת השד י. גלילי	
י. אדקין	-	משרד האוצר	
אלוף ש. גזית	-	משרד הבטחון	
ז. דיבין	-	משרד החוץ	
א. יהלום	-	משרד הבטחון	

מטעם הסוכנות היהודית: י. אדמוני, י. אייגס, צ. וויזניגר, י. פונקלשטיין, מ. שמיר.

סדר היום: תת/3. דיון בנושא ההתקיימות החדשה

דיון/2

7-23

מ.א.ל.

2-3, 24-29

מ.ב.

בפרוטוקול זה 2 דפים.

הת/נ. דין בצעא ההתיישבות החדשההשר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה הראשונה של ועדת השרים

להתיישבות אשר נבחרה על-ידי הממשלה ה-16 למדינת

ישראל, ובתוכה יש מספר שרים שלא נימנו עם חברי הועדה הקודמת, כמו שר הקליטה ש. רוזן, שר המשטרה ש. הלל, סגן רה"מ י. אלון, שר ההסברה, שפרס ושר השכון י. רבינוביץ'. אני מושב שנציגות הסוכנות היא באותו הרכב, או שהוכנסו בה שנויים?

תשובה:

יש שנויים.

השר י. גלילי:

הסוכנות טרם הנהיגה את עקרון הרוטציה לגבי

נציגיה בועדה הזו.

אני רוצה לומר בפתח הישיבה הראשונה, כי עבודת

הועדה שלנו מבוססת על קוי היסוד של הממשלה, שבהם נאמר כי "ייעשה להמשך ההתיישבות וההתנחלות בהתאם להחלטות שתקבל ממשלת ישראל". כלומר זה איננו מבטל אף אחת מההחלטות אשר נתקבלו בממשלה שיצאה, ואנו חייבים להמשיך בהן ולבססן. כל ההחלטות הקודמות עומדות בתוקפן, אלא אם כן יהיה ערעור מצד חבר מחברי הממשלה על החלטה כלשהי, ואז יהיה צורך לדון בכל החלטה לגופה, לקבל את הערעור או לדחותו. אני רוצה להדגיש כי אנו תחומים בעבודתנו בכל הנוגע להתיישבות חדשה מעבר לקו הירוק. אנו מופקדים על נושא ההתיישבות החדשה מעבר לקו הירוק, היינו מעבר לקו של 4.6.67 נושאי ההתיישבות בישראל שלפני ה-4.6.67 בדרך-כלל מטופלים על-ידי מחלקת ההתיישבות שבסוכנות היהודית ועל-ידי משרד החקלאות, והם אינם בתחומי האחריות של הועדה שלנו. אני רוצה להביא לידיעת חברי הועדה כי לאחר מלחמת יום הכיפורים קיבלה הועדה הזו וכן הממשלה החלטות אחדות שאנו צריכים לטפל בהגשמתן.

החלטה אחת היא מה-13.1.73, והיא דנה בפיתוח

רמת הגולן. ההחלטה אומרת: "א. להחיש את פיתוח רמת הגולן על-ידי פיתוח והגדלת האוכלוסיה בישובים הקיימים, הקמת מרכז תעשייתי עירוני והקמת ישובים חדשים על-פי החלטה על-פי החלטה מיוחדת. ב.1) להטיל על משרד השיכון את האחריות הכוללת להקמת המרכז התעשייתי העירוני. 2) תכנית עירונית של המרכז התעשייתי-עירוני תובא על-ידי משרד השיכון לדיון ואישור הועדה להתיישבות. 3) להבטיח כי התקציב להקמת המרכז התעשייתי-עירוני יכלל בתקציב משרד השיכון החל משנת הכספים 1974/75".

ואמנם בדיון שהיה לשר החקלאות ולי עם שר האוצר, נקבע כי בשנת 1974/75 ייכלל בתקציב המדינה הקמת 150 יחידות דיור במרכז העירוני התעשייתי, ואם נרצה בכך, אולי עוד בישיבה זו נשמע מפי מר אבני מה מצב ההתקדמות של הפעולה בנושא זה.

כמו כן, בעת הדיון בתקציב המדינה לשנת 1974/75 החליטה הממשלה ב-17.2.74 "לרשום את הודעת שר האוצר ושר החקלאות והפיתוח, כי בתקציב 1974 יוקצב סך של 22 מליון ל"י להקמת שלושה ישובים חדשים כפי שתחליט עליהם הועדה להתיישבות. היינו, אנו דאגנו להבטיח בתקציב המדינה את המימון הדרוש להקמת שלושת הישובים החדשים. כנהוג אצלנו, איננו מביאים לאשור הממשלה הקמת ישובים חדשים אלא לאחר שהוחלט עליהם בועדת השרים להתיישבות. החלטה כזו טרם נתקבלה והיא מהווה נושא לדיון בישיבה זו. היינו, בישיבתנו זו אנו מביאים הצעה עירונית אשר עובדה בהסכמת שר החקלאות ובהסכמתי. יניח אותה מר אדמוני.

(המשך רשם י.מ.)

לפני כן רשמה ת.כ.
מכאן ואילך רשם י.מ.
7.

סודי ביותר

הועדה להתישבות - 2.4.74

היו"ר י. גלילי:

הנושא, שאנחנו עומדים לדון בו בשאלה

זו לפי הצעתי הוא: דיון ראשון בתכנית להקמת ישובים בשנה הזאת.

לפני שאנחנו פותחים את הדיון רוצה

השר קול לשאל שאילתה.

השר מ. קול:

כיון שהיושב ראש השר גלילי דיבר

על מה שהיה בתקופה שבין המצרים,

בין הממשלה הקודמת ובין הממשלה הזאת, רוצה אני לשאול את היושב ראש:

באותה תקופת-ביניים נתפרסמה הודעה על כך שהממשלה החליטה להקים

עיר בגולן. כחבר הועדה להתישבות לא שמעתי על החלטה כזאת. כיון

שאני יודע כי היושב ראש מדייק מאד בניסוחים, הריני יודע שלגבי פיתחת

רפיח דובר על הקמת מרכז תעשייתי-עירוני בשביל הישובים בסביבה.

אבל בשום מקום לא שמעתי שהוחלט על הקמת עיר בגולן. אילו הוחלט

להקים עיר בגולן, היה ויכוח אם *לרצוח" את קרית שמונה או לא לרצום

את קרית שמונה. זהו נושא חשוב מאד, גם מדיני וגם כלכלי.

היו"ר י. גלילי:

רצח קרית שמונה זה מחוץ לתחומי הועדה

הזאת.

השר מ. קול:

כיון שרציתי לעורר את דאגתו של

שר המשטרה, כי הוא מאד מודאג לעתידה.

לכן אני שואל את היושב ראש בענין

זה. לא היתה אפילו הכחשה לידיעה שנתפרסמה. אם לא הוחלט

להקים עיר בגולן, מדוע צריך שיהיה ויכוח בצבור בענין זה ?

במקומות שונים שואלים אותי על כך. רק לפני שבוע ימים פנה אלי

אלוף נכבד מאד: האם החליטו להקים עיר בגולן או לא החליטו ? ומה

החליטו ? אני יודע שהממשלה לא החליטה על כך, שהועדה להתישבות לא

החליטה על כך. אני שואל את היושב ראש: אם נתפרסמה הודעה כזאת,

מדוע לא היתה הכחשה על כך. היו עוד פירסומים. אבל זהו

ענין מאד עדין וחשוב.

השר ח. גבתי:

נעביר את זה לשר ההסברה.

היו"ר י. גלילי:

אני ממליץ בפני חברי הועדה להימנע

מלעשות פירסומים עתונאיים לשאלות

בישיבות, שמא העיסוק בכך יעסיק אותנו במרבית ישיבותינו. לפי העתונים, הארץ כבר משובצת בכרכים למכביר. לפי ידיעות המופיעות מדי שבוע בשבוע מקימים ישובים חדשים ובונים ערים חדשות. אין אנו עוסקים בפירסומים האלה. פרט לזהאילו באנו להכחיש את הידיעה הזאת, היינו צריכים להגיד מה כן החלטנו. העדפנו להימנע מזה. מה שהחלטנו הוא: הקמת מרכז תעשייתי-עירוני ברמת הגולן, שיהיה במסגרת טיפולו של המשרד לשיכון, וכן בקשנו מאת משרד השיכון להביא לפני הועדה תכנית עירונית לאישורה. הדבר הזה טרם נעשה, ועוד ייעשה.

ואם תרצו לשמוע מה יש בנידון מבחינת

התיכנון וכיוצא בזה, הרי מר אבני עומד לרשותנו. עכשיו ברשותכם אני קוטע את המשך השאלות, ואני מוסר את רשות הדיבור ליחיאל אדמוני.

מר י. אדמוני:

סימנו לעצמנו מספר ישובים אפשריים

לשנת התקציב 1974/75, ומתוכם נצטרך

במוסד אוטנטי לקבוע כמה ישובים יוקמו בהתאם להחלטת הממשלה.

אתחיל מהצפון, מרמת הגולן. במסגרת

הדיון הקודם על רמת הגולן נקבע אמנם שתינתן עדיפות לרמת הגולן, מדובר על הכפלת האוכלוסיה ברמת הגולן. דובר על הקמת מרכז אזורי-עירוני ברמת הגולן, ונאמר שבקשר להקמת ישובים חדשים ברמת הגולן תינתן איזו עדיפות שניה. זאת אומרת עדיפות ראשונה תינתן לחיזוק הישובים הקיימים. אנחנו בכל זאת באים להציע הקמתו של ישוב אחד ברמת הגולן, שהוא אחד מקבוצת הישובים המסומנת פה (מצביע על המפה) ככפרי-תעשיה במרכז רמת הגולן.

מדוע אנחנו מציעים את זאת ? שני

מר י. אדמוני:

טעמים אתנו. האחד: הקטע המרכזי של רמת הגולן, כלומר כל הקטע שבין עין זיון לבין רמת המגשימים הוא למעשה קטע חשוף מהתישבות. המדובר הוא בקטע שעומקו כארבעים קילומטר, שאין לנו בו כל ישוב. אגב מה שמסומן על המפה כהאחזות שור (מצביע על המפה) נתפס למעשה במלחמת יום הכיפורים על ידי הצבא, וכיום אין הוא מהווה האחזות אל מחנה צבאי לכל דבר.. מרמת מגשימים עד עין זיון, אלה שתי הנקודות שבכותרות, כל מרכז רמת הגולן הוא חלל ריק. הסבה לכך שכל הקטע הזה פנוי מהתישבות היא פשוטה מאד: הלכנו להקמת ישובים חקלאיים. בהקמת ישובים חקלאיים הלכנו לפי הקרקע. ריכוזי הקרקע ברמת הגולן הם באזור קונייטרה, באזור הצפוני, ובאזור הדרומי של רמת הגולן, בעוד שכל הקטע המרכזי של רמת הגולן כמעט שאין בו קרקע הראויה להקמת ישובים עליה. היות ואיננו רוצים להשאיר את הקטע הזה חשוף, הצענו להקים קבוצת ישובים שיהיו מבוססים בעיקר על תעשייה, כנסיון חדש, לא לגמרי שונה במהותו ממה שקיים היום כבר בהרבה קבוצים שבקיומם הם נאחזים בעיקר על התעשייה. התעשייה תהיה פה הבסיס להקמת המשק.

סבה שניה שאנחנו רוצים לעשות פה

השנה ישוב היא שיש לנו גרעין המיועד להתישבות בכפר שכזה, וזהו גרעין של עולים מברית המועצות שהלך כבר להתישבות זמנית במחנה הקייט ברמת הגולן. אם אתם זוכרים, ישב מושב רמות במחנה הזמני עד לפני מספר חדשים עד לאחר המלחמה, עד שעבר לישוב הקבע שלו, ומחנה הקייט התפנה, וקבוצת העולים מברית המועצות מאכלסת אותו כיום. הקבוצה הזאת מונה היום כשלושים איש, והיא כמובן שואפת לגדול כישוב תעשייתי. החברים האלה אומרים מראש: אין אנחנו רוצים לעסוק בחקלאות, אנחנו רוצים לעסוק בתעשייה. הם עולים חדשים. אנחנו מציעים לכם: בגלל הצורך בישוב הקטע המרכזי של רמת הגולן ובגלל העובדה שיש לנו הגרעין הזה, שצריך ליישב ותו, לתת לו אפשרות להתישבות מחוץ למחנה הזמני

מר י. אדמוני:

שבו הוא יושב היום. אנחנו מציעים להקים את המושב התעשייתי הראשון בגוש כפרי התעשייה המתוכנן למרכז רמת הגולן.

וזה גומר עם המרכז העירוני ?

השר מ. חזני:

לא.

מר י. אדמוני:

עכשיו אני עובר לבקעת הירדן. בבקעת

הירדן יש לנו היום 12 ישובים.

אולי תתן לנו כושג מה זה כפר

היו"ר השר י. גלילי:

תעשייתי ?

מהו בגודל האנושי שלו ? מהי

השר ש. הלל:

ההשקעה הכספית הדרושה ?

מר י. אדמוני:

הכפר התעשייתי מיועד ל-80-100 משפחות,

ויש לו אופי קואופרטיבי. מדת

השיתוף וצורת השיתוף אינן ברורות לגמרי. אבל ברור שיש לזה

אופי קואופרטיבי. זהו ישוב גרעיני. קוראים לזה "התישבות

גרעינית". הוא מבוסס על קשר חברתי בתוך הקבוצה היושבת שם,

ויש שיתוף מסויים בין חברי הקבוצה. אם זה בצורה קרובה יותר לקבוץ

או קרובה יותר למושב או קומבינציה לכל אורך הקשת בין שני אלה,

על קבוצת אנשים אלה עצמה להחליט בזאת. זה בתחום של הפעילות. אגב

היום הם מתקיימים כמושב שיתופי, זאת אומרת כל חבר עובד, החברים

הנמצאים במקום עובדים בסביבה: או במשקי עמק הירדן או במפעל

התעשייתי של "בני יהודה", הם מכניסים את המשכורת לאגודה ומקבלים

תשלום לפי גודל המשפחה. הם בעלי משפחה ויש שם גם ילדים.

מה הריבוע המסומן במרכז ההתישבות ?

שאלה:

אין לזה כל משמעות; יכול להיות

מר י. אדמוני:

שתהיה שם בריכת-שחייה או בית ספר.

לא מדובר על הקמת עוד מרכז.

היו"ר השר י. גלילי:

אם חזני לא יתפטר, יהיה שם בית כנסת.

השר מ. חזני:

זה פתיון.

מר י. אדמוני:

ההשקעה פה היא קודם כל בשיכון, בהקמת

יחידות-שיכון ובהשתתפות בהקמת המפעלים

התעשייתיים, שבדרך כלל היא ההשקעה הנדרשת מהישוב להקמת המפעל. המפעלים ממומנים בדרך כלל במענקים ובהלוואות-פיתוח שמעמיד לרשותם הבנק לפיתוח התעשייה למטרת הקמת התעשייה, ואחרי כן ההשקעה העצמית שבדרך כלל בעל ההון משקיע מהונו. כאן המוסד המיישב בא במקום בעל ההון. הוא משקיע השקעה עצמית. הבנק נותן את ההלוואות. המוסד המיישב משלים את ההלוואה לצורך הקמת המפעל. המבנה מוכן על ידי חברה מבני התעשייה, שהיא חברה-בת של משרד המסחר והתעשייה או חברה ממשלחית. מוסכם בינינו ובין משרד המסחר והתעשייה באיזה תנאים הדבר פועל. אני מייצג את בעל ההון. למעשה אין אנו מייצגים את בעל ההון. בעל ההון הוא הגרעין, אני רק עוזר לגרעין, על ידי מתן הלוואה התישבותית לו כדי שיוכל להשקיע את ההון.

אני חושב שבסופו של דבר יכול להיות שההשקעה בכפר התעשייה תהיה נמוכה יותר מאשר בחקלאות, שבה פיתוח המשק הוא די יקר. זה נוגע לכפרי-תעשייה.

ברשותכם אני עובר לבקעת הירדן. בבקעת הירדן

יש לנו היום 12 ישובים, ממצפה שלם שנמצא כאן (מצביע על המפה) לאורך חוף ים המלח ועד מחולה הנמצאת כאן (מצביע על המפה) בגבול עמק בית שאן. הפיזור של הישובים תואם פחות או יותר את הפיזור של הקרקעות העומדות לרשותנו. ואם אנחנו מזכירים את הקרקעות העומדות לרשותנו, הרי ההתישבות בבקעת הירדן מבוססת כולה על קרקעות שהן בבעלות ממשלחית או בבעלות של נפקדים. יש לנו עדיין תכניות להקמת מספר יישובים נוספים. אבל הקמת הישובים הנוספים תלויה בריכוז אדמות.

השר מ. קול:

מה פירוש ריכוז אדמות?

מר י. אדמוני:

מר י. אדמוני :

כאמור, ההתיישבות שם מבוססת על אדמות

ממשלתיות ועל אדמות נפקדים. אדמות נפקדים

מפוזרות במקומות שונים בבקעה, זאת אומרת חלקות בנות עשרות דונם ובנות מאות דונם יכולות להיות מפוזרות בשטח גדול. אין אנחנו זקוקים לכל השטח. כי בדרך כלל מדובר בהרבה אלפי דונמים שהם בבעלותם של נפקדים. בריכוז מדובר על החלפת קרקעות. אם אנחנו רוצים לרכז במקום מסויים משבצת של 3,000 דונם, אנחנו רוצים לבוא ולומר "קח שטח זה ותן שטח זה", בדרך כלל ההחלפה היא של יותר מדונם על דונם. אם אתם זוכרים את מה שהיה מסביב לפרשת עקובה, הרי בסופו של דבר היה שם הסדר שקבלנו מהם שטח של 2,800 דונם בערך והמינהל ויתר על שטח שעלה פי שלשה על השטח של אדמות הנפקדים. הוא העמיד לרשותם את הקרקעות האלה והם יכולים לעשות בהן כרצונם.

היות ואמרתי שיש לנו בעיות של ריכוז קרקעות,

הרי כל זמן שאין לנו פתרון מעשי לריכוז הזה, איננו מעלים הצעות כאלה לדיון בתכנית קונקרטית להתישבות לשנת התקציב הקרובה.

לעומת זאת אנחנו רוצים להציע הקמת מרכז אזורי

לישובי בקעת הירדן, שיהיה מרכז מאוכלס במעלה אפרים במקום שיש לנו היום
המחנה הזמני של המושב הראשון פצאל, שלפי הערכתנו יעברו החברים מאמצא
מהמחנה הזמני למושב בתקופה שבין תשעה חדשים לשנה. באותה תקופה
יתפנה האזור הזה במעלה אפרים, ואנחנו מציעים להקים שם את המרכז
האזורי.

אגב אתם רואים כאן על המפה את השטחים

הירוקים (מצביע על המפה). אלה שטחים הנמצאים בידינו. לצורך הקמת

המרכז האזורי אין לנו צורך לא בריכוז קרקעות ולא בתפיסת קרקעות. יש

לנו שטח-קרקע מספיק להקמת המרכז בלי שום פעולות נוספות נדרשות.

המרכז, שאנחנו מציעים להקים בבקעת הירדן.

איננו בדמות המרכז העירוני או האזורי העירוני שאנחנו מציעים להקים

במרכז רמת הגולן וגם לא בדמות המרכז העירוני של

מר י' אדמוני :

פיתחת רפיח, אלא הוא בדמות מרכז דומה יותר למה שאנחנו קוראים "בני יהודה". שם זהו מרכז מצומצם, הבנוי בערך על מסגרת של 250 משפחות, שמהן 100 משפחות בערך תאיישנה את השירותים העירוניים, וכ-150 משפחות תתקיימנה ממקורות-קיום מקומיים שיהיו במרכז הזה.

איננו מדברים על פיתוח עיר או על כיוון של

עיר, במגמה של גידול בצורה עירונית, אלא אנחנו מדברים על פיתוח

המוכר לנו מ"בני יהודה".

השר ש. הלל :

מה המרחק מהירדן ?

מר י. אדמוני :

12 קילומטר. אבל אין זו הנקודה המערבית

ביותר ~~שאלות~~ של ההתישבות שלנו בבקעת הירדן.

עכשיו אנחנו באים לאזור פיתחת רפיח. בפיתחת

רפיח תיכננו בזמנו הקמת שלשה מושבים, מושב שיתופי ומרכז עירוני.

בעקבות הפרשה הידועה של מושב שדות עם עבודה ערבית שהיתה ובעקבות החלטת בית המשפט הגבוה לצדק שקבע שדין ההתיישבות באזור הזה, שהוא אזור התפיסה משנת 1970 או 1971, כדין מיתקנים בטחוניים, הצענו לשנות את טפוס המשק באזור פיתחת רפיה.

שוב אני חוזר: אני מתייחס לאזור התפיסה של

70,000 דונ'ים אלאאאאאאאא ולהחלטה על הקמת שלשה מושבים ומושב שיתופי.

שני מושבים קיימים, מהם אחד דקלה. רוצים להוסיף כאן עוד שלשה מושבים

ועוד שני ישובים שיתופיים. שלשה ישובים יוקמו דרומה לכביש רפיח-אל

עריש ושני ישובים שיתופיים צפונה לכביש רפיח אל עריש, בואכה המרכז

האזורי של פיתח רפ"ח. המרחקמאל עריש הוא גדול. אולי אצייר את המרחק

מרפ"ח. המרחק מרפ"ח הוא בערך בתחום של 10 קילומטר.

השר מ. קול:

אין יותר מערבה ?

מר י. אדמוני :

● 45

כל הישובים המוצעים הם מזרחה לדקלה והם

מר י. אדמוני:

למעשה בשטח הקרוב ביותר לקו הירוק של 1967.

בתחום הזה אנחנו מציעים הקמת שני ישובים נוספים בשנת התקציב 1974. איזה שניים לא קבענו, היינו האם שניהם מושבים שיתופיים או רק אחד מושב שיחופי או איזו שהיא קומבינציה אחת-לא קבענו עדיין. המרכז האזורי של רפיח הוא כאן ושדות הוא כאן (מצביע על המפה). ארבעת הישובים המוצעים הם דרומה לכביש הזה (מצביע על המפה). פה נמצאים הישובים שדות ונתיב העשרה.

מר י. צור: באיזה מרחק נמצא הריכוז הקיצוני מהקו הירוק?

מר י. אדמוני: בערך 8 קילומטר מערבה מהקו הירוק.

הבעיות העומדות לפנינו כאן הן שוב בעיות של ריכוז קרקעות. כאן נעשתה פעולה חשובה מאד על ידי משרד הבטחון. שלמה גזית יכול וודאי לפרט בעניין זה יותר ממני. בחדשים האחרונים ממש נרכשו כאן כ-17,000 דונם. זה אינו כולל את השטח שנרכש ל"שדה" עצמו. 17,000 דונם נרכשו בתחום הזה המיועד להתישבות בתחום 70,000 הדונם שעליהם אנחנו מדברים.

היו"ר השר י. גלילי: בתחום זה נרכשו 36,000 דונם.

מר י. אדמוני: השינוי בטפוס המשק הוא בכיוון של

אינטנסיפיקציה, בעיקר על ידי גידולים בחממות

וגידולי-צמיחה, ששם צריכת המים היא בערך 40% מצריכת המים המוקצבת ליחידת-שדה רגילה. זה פותר את בעיות העבודה השכירה, כי אנחנו מדברים על 1-2 דונם כבתי-צמיחה ליחידת-משק. זה בהחלט ניתן לעיבוד על ידי המשפחה.

עכשיו אנחנו באים לרצועת עזה. ברצועת עזה

יש לנו היום שלש היאחזויות: היאחזות נצרים הנמצאת שלשה קילומטר דרומית לעיר עזה, ההיאחזות השניה היא כפר דרום צפונה לחן יוניס,

מר י. אדמוני:

ויש לנו עוד נקודה, נחל מורג, הנמצאת צפונה לחן יוניס.

כאשר החלטנו על הקמת הישובים ברצועת עזה,

התבססנו בעיקר על מתן קרקע ומים לישובים האלה מחוץ לרצועה. הגורם

המגביל היה בעיקר ענין המים, בגלל חוסר המים ברצועה עצמה. ולכן ביססנו

את ההתישבות ברצועה על שטחים שמחוץ לרצועה. מדוע בכל זאת הלכנו

לרצועה? כי אמרנו, שהן לגבי הבטחון השוטף והן לטווח הרחוק, ישנה

חשיבות גדולה בביתור הרצועה על ידי הכנסת מריזים התישבותיים יהודיים

ברצועה. בינתיים חלו כמה התפתחויות לגבי ענין זה. שטח הקרקע, שרצינו

להעמיד בשטח מורג לרשות איחוד הקבוצות והקבוצים, הוכח כקטן ממה

שחשבנו. לא רצו להסתכסך בעניני הקרקע, ואיחוד הקבוצות והקבוצים, שיש

בחזקתו שתי חוות בתחום הקו הירוק, שעליהן מבוססת פחות או יותר תכנית

ההתישבות ברצועת עזה, רצה לעקור מן האזור של הרצועה עצמה להתישבות

בפיתחת רפיח. על ידי זה אנחנו מגדילים את הקצאת המים לאזור פיתחת

רפיח, כי חוות הפיתוח הנמצאות בנגב המערבי תעמודנה לרשות הענין הזה.

החוות תתחלנה?

השר ש. רוזן:

כן.

מר י. אדמוני:

אני צריך לעבור לפיתחת רפיח? מה יהיה עם

השר מ. חזני:

"הפועל המזרחי"?

בבדיקות שעשינו עלינו על שטח סמרי, שהוא

מר י. אדמוני:

שטח של חולות בבעלות ממשלתית, שיש בו

כ-10,000 דונם, והוא צפונית לחן יוניס, שיכול לשמש מוקד לישוב אחד.

הבעיה של כפר דרום ומורג היא בהקמת ישוב אחד בודד בתוך ים ערבי. זה

היה למעשה המניע שהניע את איחוד הקבוצות והקבוצים לרצות לצאת

מהנקודות שהוקצו לו בכפר הדרום ובמורג. היה מדובר על ישוב בודד.

הטענה היתה שקשה לקיים ישוב בודד בתוך ים ערבי. פנינו לשטח הזה של

סמרי, שהוא שטח של כ-10,000 דונם שניתן להקים עליו התישבות של יותר

מישוב אחד. שוב זה התבסס על טפוס שטח שונה מטפוס השטח

מר י. אדמוני:

מישוב אחד. שוב זה התבסס על טפוס שונה מאשר השטח המוצע. אנחנו מציעים להקים באזור סמרי שני ישובים הקלאיים. יכול להיות שיהיו אלה שלשה ישובים. יש ויכוח באיזה גודל צריך להיות ישוב. בסך הכל מדובר על 200 יחידות-משק באזור הזה של סמרי. לא הבאתי עדיין תכנון מפורט ואיני מדבר עדיין על מיקום מפורט, כי אין לנו עדיין כאלה. הדבר הוא עכשיו בתהליך של עבודה.

אספקת המים לישובים האלה מבוססת על

הנקז החופי שאנחנו רוצים לבסס ברצועת עזה לאורך חוף הים. בדרך כלל יש זרימות עליות של מים מתוקים מאד מהיבשה אל הים. המים האלה זורמים בכל תקופת השנה. בדרך כלל יש כמויות מים גדולות יותר או קטנות יותר, לפי האזורים. למעשה כאשר אנחנו מדברים על מאגר המים הארצי שלנו, הרי אחת המגמות להגדלתו היא בהקמת מרכז כזה, נקז כזה, לכל אורך החוף הישראלי. התפיסה של המים באמצעותם של קידוחים שטחיים צפופים, במרחקים של חצי קילומטר או קילומטר אחד מהשני, שכל אחד מפיק כמות מים קטנה, אבל בסך הכל היא כמות-מים משמעותית, והיא בעיקר מים מאיכות גבוהה מאד; המים האלה הם מתוקים מאד. בפעם הראשונה שדברנו על ניצול הנקז הזה היתה לגבי פיתח רפיח. ביססנו את ניצול המים על ידי קידוחים בין דקלה ובין מרכז רפיח לאורך חוף הים. למעשה אנחנו נמצאים כבר בביצוע הקידוח החמשי בגיזרה הזאת. מכל אחד אנחנו שואבים 25 קוב שעה, ובמערכת המים אנחנו אוספים את כל המים ~~א~~ האלה ומשתמשים בהם להשקיה. זה יהיה אגב מקור-מים למרכז האזורי בפיתחת רפיח עצמה. ובו בזמן יוחל צאצא בסביבת הכביש ב-2-3 קידוחים שיהיו מקור לאספקת המים למרכז הזה. אנחנו מציעים דבר זה לחוף סמרי, שהוא קרוב מאד לשטח זה, בערך במרחק של שקילומטר או קילומטר וחצי מהשטח, סידרת קידוחים לכל אורך החוף. לפי הערכת אנשי תה"ל, הרי בקטע זה

מר י. אדמוני:

של החוף המופיע מול סמרי, יש אפשרות להוציא כ-2 מיליון קוב מים לשעה. לכן אנחנו מבססים את התכנית על 200 יחידות-משק, בהנחה שנצטרך לספק 10,000 קוב מים ליחידת-משק. אגב, שר החקלאות העיר שלדעתו שוהי כמות גדולה מדי לטיפול משק כזה. אני חושב שהוא צודק.

השר ח. גבתי:

אפשר להקים עוד ישוב על המים האלה.

ד"ר רענן וייץ:

אם ניתן להם כמות מים כזו, הרי

יחידות-המשק תהפכנה לחוות ובהן יעסיקו

עבודה שכירה.

מר י. אדמוני:

בכמות המים שנעמיד לרשות כל יחידת

משק תלוי הדבר איזה מספר של יחידות-

משק אפשר יהיה להקים שם.

על הרעיון הזה במקורו כבר דובר

בשנת 1970, כאשר אָהקמנו את ההיאחזות בנצרים, ואז ביקש שר החקלאות שנשהה את הקמת הישוב הראשון. ואז נקבע למעשה בועדה הזאת להתישבות כי נפעל בשטח סמרי לאחר שנלמד את הלקחים מהתישבות נצרים. על סמך לימוד הלקחים בהיאחזות נצרים הקמנו עוד היאחזות באזור סמרי, נחל קטיף.

היו"ר השר י. גלילי:

מה הם הלקחים ?

מר י. אדמוני:

הלקחים הם שאזור הדונות הזה הוא

מאד פורה. אם אתה מיישר אותו,

אתה יכול להגיע לגידולים מצויינים. אין כבר לדבר על כך שמבחינת

גידול בתי צמיחה זהו האזור האידיאלי והטוב ביותר שיש לנו בארץ. מי

שהיה בשדות, ראה למעשה דוגמה מה שאפשר לייצר באזור חולי כזה ואיך

תנאי מזג האויר אוהדים לחקלאות מסוג כזה כאן.

הקימונו את ההיאחזות של נחל קטיף ואנחנו

מציעים להתחיל לבנות את הישוב הראשון במתכונת אותם הישובים

הנוספים, שאנחנו מציעים באזור פיתח רפיח.

מר י. אדמוני:

אלה הם למעשה הישובים שאנחנו מציעים

להקים מעבר לקו הירוק. אחזור עליהם: כפרי התעשיה ברמת הגולן, המרכז האזורי נוסח "בני יהודה" בבקעת הירדן, שני ישובים באזור ההתישבות של פיתח רפיח, ישוב אחד באזור סמרי שבוצועת עזה.

מרכז עירוני בגולן ?

השר ש. רוזן:

זה יהיה ישוב.

מר י. אדמוני:

אולי צריך להזכיר עוד שני דברים

למרות שהשר גלילי דיבר על כך שאנחנו עוסקים רק בהתישבות מעבר לתחומי הקו הירוק. במסגרת ההתישבות לשנה הבאה יש לנו עוד שני דברים העומדים על הפרק: הקמת ישוב באזור מבוא מודיעין, שעליו ניתנה הודעה של שר החקלאות בועדה בהרכבה הקודם. שנית: הקמת ישוב באזור התענכים, ממש בגבול הקו הירוק באזור ג'נין, המיועד לישובי התענכים.

איזה ישוב הוא מבוא מודיעין ?

השר י. רבינוביץ:

מבוא מודיעין הוא ישוב שצריך להיות

מר י. אדמוני:

סמוך להיאחזות של מודיעין שהיתה

קיימת עד מלחמת ששת הימים. אחרי מלחמת ששת הימים נמכרה למעשה האדמה על ידי הקרן הקיימת לישראל לאגודת ישראל, לצורך הקמת ישוב שם. התנועה פנתה בבקשה להקים שם עכשיו ישוב עולים קואופרטיבי.

לא חקלאי.

ד"ר ר. וייץ:

ובערבה ?

השר ש. פרס:

בתכנית זו אין הצעה להקים ישוב

מר י. אדמוני:

בערבה.

אבל מדובר אל הצעה להקים ישוב

באזור חוות הזמר דרומה בין יוטבתה לבין תמנחה. אנחנו חושבים את

זה לחשוב מאד. אם מבחינה תקציבית אפשר יהיה להקים ישוב כזה

בערבה, יהיה זה דבר חשוב. בזמנו הבטחנו לאנשי הערבה להקים שם

מר י. אדמוני:

כל שנה עוד ישוב. בעוונותינו לא עמדנו בשנתיים האחרונות בהבטחה זו.
אנשי הערבה לוחצים מאד על הקמת ישובים באותו אזור. זהו
חוב די חשוב שלנו כלפיהם.

לגבי קידוחי מים ואספקת מים אנחנו

בכלל קצת בצרה. הבעיה מורכבת משני קטעים: ביצוע קידוחי המים
הופסק כמעט מאז המלחמה. עדיין אנחנו עומדים היום במצב ששלש
מכונות-קידוח אינן מופעלות מפני שהצוותים שלהן מגוייסיים. וישנה
עוד צרה או אולי אין היא צרה. המכונות לקידוח נפט, שרצינו להשתמש
בהן לצורך קידוחי מים, הופנו מחדש לצורך חיפושי נפט ויצאו מכלל אפשרות
אפשרות לשימוש למען קידוחי מים. היות והרדיפה אחרי הנפט בעולם היא
כלל-עולמית, אין אפשרות לקנות בעולם מכונות-קידוח וצנורות לקידוח.
המצב הזה ממש מגביל את האפשרות של קידוחי מים. למרות זאת אנחנו
חושבים שיש אפשרות לבצע די הרבה קידוחים במשך השנה. ואם מותר
להגיד, אין אנחנו מרוצים מהקצאת התקציב לפיתוח מקורות מים באזורי
ההתישבות לחקלאות. מבחינה זו אנחנו חושבים שאפשר היה לעשות
יותר אילו היו עומדים לרשותנו אמצעים גדולים יותר ונותנים לסעיף
זה מקום גדול יותר בסדר העדיפות של המקורות.

רק לפני מספר ימים קבלנו על כך

דיון במשרד החקלאות. כתוצאה מכך קבלנו סיכומים שהם סיכומים
טובים. אם יבצעו אותם, יכול להיות שנוכל להתקדם בנושא זה.
דבר שני הקשור בפיתוח מקורות מים,

ולא רק בפיתוח מקורות מים, אלא בפיתוח בכל אזורי ההתישבות הוא
עניין החשמל. ואני מוצא לנכון לומר: אם בעניין החשמל לא נתקדם
כפי שחשבנו להתקדם אנחנו עלולים לעצור ממש את כל פעולות הפיתוח.
דברנו ותיקצבנו שלשה מפעלי-חשמל:

(1) לבקעת הירדן. לכל הקו שבין

מחולס ועד גלגל, שהיא בבקעת פצאל, תוקצב למעשה טכום לכך עוד בשנה

מר י. אדמוני:

שעברה. השותפים למימון הם: משרד הבטחון, מקורות, משרד השיכון, המחלקה להתישבות. (2-3) שני קוי חשמל לרמת הגולן, אחד לדרום ואחד לצפון.

רק בשבועות אלה קבלנו מחברת החשמל

לוח-זמנים מפתיע מאד. חברת החשמל מודיעה, שאת הקו לדרום רמת הגולן, שאנחנו נתנו לו עדיפות ראשונה, הם יסיימו כעבור שנתיים וחצי. ביחס לקו לצפון רמת הגולן הם בכלל אינם מוכנים להת-לוח-זמנים. כמו כן לא קבלנו עדיין לוח זמנים ביחס לבקעת הירדן, אם כי בבקעת הירדן אנחנו רואים פעולות של מדידה. שם יש איזו שהיא התקדמות.

פירושו של דבר שלא נוכל להפעיל קידוחים

קיימים לכושר השאיבה המלא, שלא נוכל להפעיל תחנות-שאיבה, שלא נוכל להפעיל תחנות-תעשייה ושלא נוכל להפעיל הרבה דברים אחרים בתכנית שלנו.

אם אמרתי שהקידוחים הם גורם מגביל,

עלינו לדעת כי ענין התקנת קוי חשמל הוא אולי דבר עוד יותר חשוב ודוחק מאשר ענין הקידוחים, כי גם ברגע שנגמור את ענין הקידוחים, לא תהיה לנו אפשרות להפעיל אותם בלי מערכת החשמל האזורית הזאת שהזכרתי אותה.

מה עם חרובה ?

מר ש. גזית:

בה בשעה שתבוא הצעה על התישבות בחרובה נדון בה. היום אין הצעה

היו"ר י. גלילי:

כזו.

חרובה נמצאת לאורך חוף הים במחצית

מר י. אדמוני:

הדרך בין אזור רפיח לאל עריש.

היא נמצאת בדיוק על יד החוף הצפוני-מזרחי של הג'יראדי. יש שם משבצת קרקע בבעלות ממשלתית, שהיתה בזמנו בבעלות רשות המדבר המצרית.

מר י. אדמוני:

המצרים פיתוח שם נקז חופי לאיסוף מים לפי הפרינציפ שדברנו, אבל הם לא עשו זאת בצורה מודרנית על ידי קידוחים אלא על ידי חפרית תעלה ארוכה. הם נסעו שם זיתים אבל לא יישבו את המקום כמו שהטפיקו לעשות במפעל דומה דרומה מאל עריש. שם הקמנו היאחזות נחל סיני. יש לנו שם שטח מיושר של כ-3,000 דונם. בחלקו יש שם זיתים נטועים. בחלק של השטח יש מים, אבל לא מאיכות טובה. האזור כולו הוא אזור יפה. בזמנו הומלץ על ידינו להקמת היאחזות שם.

היו"ר השר י. גלילי: לפני שאנחנו פותחים בדיון אני רוצה

להגיד עוד דברים אחדים.

אני רוצה להזכיר לחברי הועדה

הותיקים את הנושאים הבאים:

(א) נושא הפיתוח של צפון מערב ים המלח.

יש בנידון מחשבות ותכניות המתייחסות גם לנשוא ההתישבות וגם לנושא התיירות. נצטרך לדון בהם באחת ההזדמנויות הבאות.

(ב) המרכז האזורי בפיתח רפיח, שהוא

בהמשך פיתוח ובנייה ובסמכות הפעולה של משרד השיכון.

(ג) פיתוח של מזרח כנרת.

(ד) אני רוצה להביא לידיעתכם נושא

שהוא נובע לכבישי-גישה והכביש העורפי בבקעת הירדן. בשעתו היה

דיון עם שר העבודה, שר האוצר, שר החקלאות ואתי עבדכם אצל ראש הממשלה.

שם היתה הסכמה כללית - גם הסכמה של שר האוצר - שמשרד העבודה יקבל

עצמו את האחריות למימון ולטיפול בכבישי הגישה אל הישובים, וכן ביחס

לקידום הכביש העורפי בבקעת הירדן, שהוא צריך להגיע עד מחולה.

עם הקמת הממשלה החדשה נמסר לי מטעם

משרד העבודה שהסכומים האלה לא נכללו בתקציבם. באתי בדברים גם

עם שר העבודה רבין וגם עם ארנון גפני. יצטרך לבוא בנידון טיפול

היו"ר השר י. גלילי:

מחודש בדוג של שרים. אני מתכוון לזמן גם את שר העבודה וגם את שר האוצר לדיון אצל ראש הממשלה, כדי לחדש את תוקפו של הסיכום הקודם. החורף היו מקרים שמן הנמנע היה להגיע אל הישובים לשם הבאת אספקה להם, והיו צריכים לספק להם מזון על ידי הליקופטרים. איני רואה כל סבה לכך שהדבר הזה יידחה.

עכשיו אני רוצה להגדיר מה אנחנו

מביאים בפני הועדה היום:

אנחנו מביאים בפני הועדה הצעה עקרונית

של פעילות חדשה בשנה זו. אנחנו מביאים הצעה על יותר משלשה ישובים חדשים. מהרשימה שצינתי נצטרך לבחור. אין פירוש הדבר שאין הצעות נוספות. הביא דוגמה האלוף גזית בנושא חרובה. אבל ההצעה לא נתגבשה על ידינו ולכן אינה מובאת לישיבה הזאת. ישנן הצעות נוספות שאין אני מזכיר אותן. די בהצעות שאנחנו מביאים אותן. המיספור הוא מקרי. אנחנו מביאים את ההצעות הבאות:

(א) כפרי-תעשייה ברמת הגולן, שהם

מיועדים להתישבות-קבע של גרעין יוצאי ברית המועצות. למותר להזכיר

כי אנחנו מתכוונים שהגרעין יהווה כוח-משיכה למתישבים מקרב העליה מברית

המועצות. (ב) הקמת מרכז אזורי בבקעת הירשן. מיקום הקבע שלו טרם

נקבע. (ג) שתי האחזיות או ישובים - יכול להיות שאלה תהיינה בדרגה

הראשונה היאחזיות - בפיתח רפיח, בשטח שהיה בשעתו נושא לדיון בבג"ץ,

מתוך הנחה שהעניינים הקרקעיים יוסדרו אם על ידי רכישה ואם על ידי

חילופים. (ד) קידום ההתישבות באזור סמרי.

השר מ. חזני:

אני מקדם בברכה את הנכונות לבצע את

המוסכם בקוי-היסוד של הממשלה לקידום

ופיתוח נוסף של התנחלויות חדשות וחיזוק ההתנחלויות הקיימות.

עכשיו אני מבקש להתייחס לכל הדברים

שנאמרו כאן, לאו דווקא לפי הסדר שהציג יחיאל אדמוני. אבל לפני זה

השר מ. חזני:

אני רוצה לשאול שתי שאלות:

(א) מהעם עציון ג' ? מה התקציב

בשבילו השנה ? מה נעשה כבר בשטח ומהעומד להעשות או צריך

להעשות במשך השנה במסגרת התקציב העומד לרשות המקום ?

(ב) האם שדות א' וב' נהפכו בינתיים

לישובי-עובדים או שהם ממשיכים להיות מאחזים פיאודליים כפי שהיו

עד שקמה ההתעוררות הגדולה ? אם לא חל שינוי בזאת או חל רק שינוי

קטן, אעמיד בסימן שאלה את כל המשך ההתישבות בשדות, כי לא טוב לשכן,

אם לא אומר בדיוק כפי שכתוב. אם זה יימשך ככה, הרי כל העניין אינו

טוב. וכל הדבר מוטל בספק: האם מותר להשקיע עשרות מיליוני לירות

כדי להעשיר אנשים תוך שנתיים שלש שנים, ואחרי כן או שיישארו שם

או שיעזבו את המקום. אני מבקש על כך תשובה ברורה מאד.

המשך הדברים רשמה ת.כ.

(לפני כן רשם ימ
רשמה ת.כ.)

השר מ.חזני

אני תומך בישיבה בבקעת הירדן וכסרוך במפעל

החשמל, וצריך לעשות כל מה שאפשר כדי לקדמו.

בקשר למחולה ב', האנשים טוענים שאילו נעשה

מאמץ רציני לרכוז קרקעות - ואל תתחלחל מכך השר קול - מחולה ב'

היתה קיימת כבר. אני תובע את עלבו נם של המשקים באזור בכורה

ורחוב. מחולה א' רשאית שיהיה לה שכן, חוליה מקשרת בינה לבין ישובי
עמק בית-שאן. יש שם מים בשפע, ואפשר היה לרכוז קרקע לשלבים ראשונים.

אם המים לא יוקצבו למחולה ב', ישובי עמק בית-שאן הותיקים, כולל

ישובי הפועל-המזרחי, ימצאו דרך לחלק את המים ביניהם. אני

תובע להתחיל ברכוז קרקעות עבור מחולה ב', אחרת המים יילכו לאבוד.

באשר לפיתחת רפיח: אני שמח מאד שניתנה האפשרות

לאחר פסק-דין של בג"צ, להתחיל בהקמת ישובים נוספים. על שולחנו

של יו"ר הועדה ועל שולחנו של שר החקלאות, מונח מכתב של אגוד מושבי

הפועל-המזרחי ומכתב שלי לפחות שנה, ועד היום לא זכיתי לתשובה

על-כך. אני חוזר ומעלה את התביעה לייחד למושבי הפועל-המזרחי מקום,

לדעתי הטוב ביותר, בין פסי הרכבת לכביש, ולהעמיד את המקום לרשותם.

המקום צריך להיות מיועד גם עבור בני המושבים באזור עזתה. גם

שם ישנה התפוצצות אוכלוסין. אני מתכוון לכל האזור עד קרית-גת, מלאכי

ואשקלון. נאמר שבינתיים ילכו עם גרעין אחד לסמרי, על יסוד

הגרעין החופי. לאחר שהוצא פסק-דין של בג"צ בעניין זה, כתבתי

את מכתבי ולא זכיתי לתשובה עליו עד היום. לעת עתה אנו מסכימים

לגרעין בסמרי, אך אנו דורשים כי כאשר תוצר אפשרות להקים ישובים

חדשים בשטח אשר ישוחרר בעקבות פסק-הדין, תביעתנו תהיה קיימת

ועומדת, וגם עכשיו היא קיימת ועומדת.

השר י. גלילי: אני חייב להפסיק אותך. אנו לא דנים עכשיו על שבוע גופים אזרחיים באזורי התישבות. הנושא אשר אתה מעורר הוא רציני, אתה רשאי להביאו לוועדה, אך אנו חייבים לדון היום בנושא אשר לפנינו.

אני מבקש להביא הצעה לסדר בסעיף זה.
אני מבקש לאפשר לי לסיים את דברי.

אני מבקש ממך לא להיות נרגש.

אני כן נרגש | כי זה עומד על הפרק כבר שנה וחצי.

השר יצגלילי: אני קובע ואומר, ליריעת החברים החדשים, כי בנושא חלוקת אזורי התישבות עם גופים התישבותיים, אנו לא דנים, ועולי רוסיה רק הוזכרו כאן. חזני ידבר כמה זמן שהוא רוצה, אך אני כיו"ר מעיר שאנו לא דנים בנושא זה, אלא בתכנית לשנה.

השר מ. חזני: יש לי מה לומר ואף אציע משהו. אני קובל על-כך שבמשך שנה וחצי לא קבלתי תשובה להצעתי, שלאחר שנפתחו אפשרויות לישובים נוספים באותו אזור, שיועמד מקום שבסופו של דבר יוכל לאכלס שלושה ישובים של בני תורה-ועבודה. גרעין נח"ל-קטיף יושב בסמרי על החולות, על יסוד התקווה למיים במידה מספקת מהמרכז החופי. העניין הוא נסיון חשוב ומעניין, שצריך לטפחו, אך עד שאפשר יהיה להקים ישובים, זהו נסיון שנמשך כמה וכמה שנים. בזמנו של אשכול המנוח, כאשר היה ראש המחלקה להתיישבות, היה במחלקה להתיישבות

השר מ.חזני

מושב שנקרא "תכנון פן", שהעקרון המונח ביסודו היה: ~~אשר אתה~~ הולך לתכנן מושב שתופי, תכנן אותו כך שאם יתפרק, אפשר יהיה למצוא בינתיים מקומות אחרים. שמעתי אז ואני שומע גם עתה, שלא רק אנו עוסקים בכך אלא גם המרכז החקלאי. אך לא יתכן שגוף ממלכתי ציוני יתעלם מטענתו של מישו. אם זה מסתדר ~~א~~ במרכז החקלאי, מה טוב, אך כאשר יש שני יהודים אשר קובעים, ומה שהם קובעים זה מה שיהיה, לא יתכן שגוף ציוני בראשותך גלילי, לא ידון על כך. אם אין מקבלים את הצעתי, אני מבקש לעכב החלטה על העלאת ישובים נוספים באזור ומערער על-כך בפני הממשלה, ובשיבה הקרובה ביום ד' עוד אשתתף, ותהיה לי פרידה טובה בענין ההתישבותי לפחות.

השר י.גלילי:

אעביר את בקשתך לראש הממשלה, אך אנו לא דנים בכך עכשיו.

השר מ'חזני:

אני מבקש כן לדון. אני טוען שמקפחים זרם התישבותי והועדה אינה יכולה להתעלם מכך.

השר י.גלילי:

עכשיו אנו דנים בסעיף שהעלינו לדיון.

השר מ.חזני:

אם אתה לא נותן אפשרות לערער בפני הועדה, מערער בפני הממשלה, ואני מבקש לעכב בינתיים כל החלטת ביניים.

השר י'גלילי:

אינך יכול לעכב החלטות. אתה מבקש: אף עכוב פעולה, ב. דיון בממשלה. תכף נדון בכך.

השר ש.הלל:

הדיון בממשלה הוא לא בסמכותנו.

השר מ. חזני:

לגבי הגולן אני מהרהר בקול-רם, ומבקש לשחק

בכך את חברי הועדה. היתה תכנית שלאחר שהוסברה

לשר קול, אני מקווה כי צחה דעתו, - להתחיל במרכז עירוני ברמת הגולן
במקום המסומן. עכשיו באה הצעה אחרת. אני יודע את היכולת שלנו גם בכח
אדם וגם בכח כספי. בינתיים כל זה נידחה.

השר ח. גבתי:

מה שהוצע זה גם מרכז עירוני.

השר מ. חזני:

אני מבקש להרהר בקול-כם על מספר כפרים תעשייתיים

שעומדים להקים ברמת הגולן. יש גרעין של עולי

רוסיה אשר מבקש לאכלס את המרכז הראשון, וגם פה הייתי רוצה כי

חובא לפנינו "תכנית פן". אני מקווה כי יצליחו, אך היו מקרים בהם

התחילו בהקמת קואופרטיב, אך מידת השתופיות שבו היתה די רופפת,

וכעבור זמן מה התפרק הגרעין. צריך לחשוב על אפשרות כזו, ולתכנן

פן תקרה. צריך לחשוב מה תהיה התוצאה של הקמת ישוב בן 80 יחידות

שלא יהיה שתופי⁺⁺, עם כל הבעיות של ישוב מבודד. אם יהיה שתופי, איןכל בטחון שתמצא מועמדים לעוד חמישה כפרים שתופיים⁺⁺ תעשייתיים-

קואופרטיבים? אלא מה - כבודדים, ואז זהו פצול גדול, ואני מהרהר

אם צריך להתחיל בכך, ^{בלי} לדאוג שיהיו לפחות מועמדים פוטנציאליים

לנקודות נוספות כאלה, ולהתחיל באחת שספק אם תהיה קואופרטיבית. אני

חושב! האם לא כדאי לנסות להפנות את הבחורים האלה כמסגרת קואופרטיבית

לפינה אחת של המרכז העירוני.

השר מ. קול:

אני שבע רצון מהבאת התכנית בהתאם לקוי היסוד של

הממשלה החדשה, אך בקוי היסוד של הממשלה החדשה יש

עוד סעיף אחד, שהממשלה הזו תמצא כל אפשרות להתקדם לקראת שלום,

ובעיקר לאור הכרזותיו של שר הבטחון בארה"ב שאנו גבר מתקרבים לתקופה הזו, -

השר מ. קול

לְהִזְכִּיר
אני רוצה לומר כי החלטנו בשעתו על הקמת מרכז אזורי בפיתחת-רפיח והיה מוסכם על-כך בועדה, נדמה לי אפילו פה-אחד, והיה וכוח בממשלה אם אנו רוצים לבנות את העיר ימית או לא, אך הוחלט להקים מרכז אזורי לשירות הישובים בסביבה, ולא את העיר ימית. אני רוצה לשאול, מדוע כאשר ניגשים לפעולה, מציגים בטלויזיה, ובכל כלי התקשורת האחרים, בפני כל העולם, את התחלת הקמתה של העיר ימית? אני רוצה לשאול אם משרד השכון אחראי להקמת המרכז הזה, האם הוא צריך לפעול בנגוד להחלטת הממשלה?

האם הציגו את הנושא יותר מדי או פחות מדי?

השר ש. פרס:

השר מ. קול: השאלה לגמרי ברורה. תכף תראה שאני מייעד לשר ההסברה תפקידים חשובים מאוד, כיצד להסביר דברים שהממשלה החליטה עליהם ולא דברים שהממשלה לא החליטה עליהם. היתה בטלויזיה תכנית על הפלשתינאים, ובתכנית זו השתתפו שני חברי כנסת חשובים, ראש האופוזיציה מ. בגין, וראש האופוזיציה בתוך המערך, חבר-הכנסת י. בן-אהרן (השר י. גלילי: מה שעשו אמצעי התקשורת לגבי פיתחת-רפיח, אתה עושה לגבי בן-אהרן). לפני הראיון איתם הציגו סרט של חברת הסרטה בלגית, אשר הוגדר כסרט אובייקטיבי מאוד, על עניין הפליטים, ובו הוצג גם עניין עקובה. ראיינו בתוך הסרט גם יהודים וגם ערבים. מה יצא מהסרט הזה? שאנו הם אלה שנישלו בכח את הערבים מאדמותיהם. כפי שהוסבר לי על-ידי היו"ר, כאשר החלטנו על גיתית, היה מדובר על חלופי קרקעות. לכן שאלתי ביחס לרכוז קרקעות. אדמוני הסביר שבמקום הקרקעות אשר לקחו, נתנו להם קרקעות יותר. אני רוצה לשאול, האם זה היה במסגרת הסכם מרצון, או נעשה מתוך כפייה, כי זה הוצג לא רק פה אלא בעולם כולו.

השר מ. קול

אני מצטרף לדעת השר חזני בענין מצב העבודה

הערבית והבדואית בשני המושבים בשדות. מה קרה בענין זה לאחר הדיונים שהיו בממשלה? האם מפקדי צה"ל שרצינו לנצלם כדי לעשות זאת, עשו את המלאכה או לא? בכל אופן מה המצב בשדות מבחינה זו?

ושאלה שלישית ואחרונה: אני מבקש את היו"ר

שאם יהיה רצון להקים ישובים בחרובה, שהענין הזה ידבא קודם לממשלה. בשעתו התנגדתי להקמת הישוב נח"ל-סיני 5 ק"מ מזרחית לאל-עריש. שלחתי בשעתו לראש הממשלה הודעה על התנגדותי, כי גם פה בועדה התנגדתי לכך. אני רואה בכך הכרעה פוליטית חשובה, אך אמרתי לראש הממשלה שאיני מביא זאת לממשלה מתוך כך שלא רציתי למקד את תשומת הלב בישוב האחד הזה, שלא יקבע בסופו של דבר. איני יודע מה מצב הבניה שם, כמה משפחות נמצאות שם וכו', אך אם זוהי תכנית להתחיל ליישב את השטח בין אל-עריש לפיתחת-רפיה, ו זה אינו תואם את המושג של גבולות בטחון, זה מזיק מאד ואני רוצה שיהיה על-כך דיון בממשלה, כדי שלא תוצרנה עובדות הנוגדות את מדיניות הממשלה הזו, כפי שנוסחו בקרי היסוד.

השר ש. רוזן: פתחו בכך שהממשלה החליטה שיש ^{להעדיף את} הבסוס והקונסולידציה

של ישובים קיימים, על פני התרחבות במסגרת הנחיות והחלטות הממשלה. אני רואה בכך העיקר, ולא את התרגום שנותנים לכך. הוחלט על שלושה ישובים, אך הביאו לנו חמש הצעות. הייתי רוצה לבדוק מחדש מה מצב כח האדם בישובים השונים, האם על-ידי פריצה קדימה אנו מחזקים או מחלישים אותם. בן שמעתי על מחסור במים ושמעתי היום על מחסור חמור בחשמל אשר יעצור את ההתפתחות. אני רוצה לומר שעל מחסור בכספים לרכישת נשק הנחוץ לקיומנו, כולנו יודעים, ואנו

השר ש.רוזן

צריכים לקבוע עדיפויות, גם פוליטיות, גם בטחוניות וגם סוציאליות.

לגופם של עניינים, אני רוצה להתחיל ברמת-הגולן.
ברמת-הגולן הקמנו ישובים, ואי אפשר תוך כדי מערכה פוליטית להפקירם.
להפך, אני חושב שאנו חייבים לחזק את רוחם ולחזקם. התכניות ביחס
לרמת-הגולן הן ביחס לאזור תעשייתי-עירוני שהוחלט, והן בשאלת הקמת
כפר-תעשייתי. אני מחייב את הדבר באופן עקרוני, אך הבנתי שברמת-הגולן
אין מקום להתיישבות חקלאית נוספת. אני שואל, ולא אומר דבר. אני
רוצה לומר משהו על הכפר התעשייתי: יש לי ספקות רבים איך זה יהיה, אך
אנו צריכים פעם לתת שנסה לרעיון הזה, אפילו אם חלילה הוא "פן".

השר מ.חזני: צריך להקימו בקצווי המרכז העירוני, ואז אם יתפרק,
יהיה חלק מהעיר.

השר ש.רוזן: אני בעד מתן שנסה לכפר תעשייתי שתופי. אני יודע
גם להעריך הערכה רבה את היוזמה של אותן 20-30
משפחות של עולי בריה"מ, ואני חושב שיש לתת לה עודד. צדק חזני ש
שהצעתו ביחס למיקום הישוב. אם ממקמים את הישוב במרחק של 40 קילומטר
מהישוב הסמוך, זה מחייב אותנו להקים מחר עוד 3-4 ישובים נוספים,
ואיני בטוח אם זה יצליח. איני יודע מה ההכרח, והדבר גם לא הוסבר לי.
אני מבין את ההכרח בהקמת מרכז אזורי בפיתחת רפיח, אך לא הוסבר לי
ההכרח לעשות זאת בגולן.

בענין פיתחת-רפיח, אצהיר פה הצהרה. מפ"ס החליטה
שהיא רוצה בפיתחת-רפיח בתוך תחומה של מדינת ישראל, ואנו רואים זאת
כחלק מישראל. החלטה זו מחייבת את ההתיישבות בפיתחת-רפיח. אך החלטנו

השר ש. רוזן

גם החלטה שניה, שנעשה עוול לבדואים, ויש נשול. קבלתי אתמול תזכיר, ששוב יש נשול בשטח של 35 אלף דונם, וכל עוד לא יתוקן העוול הזה, לא אוכל להצביע בעד שום התנחלות בפיתחת רפיח.

השר ש. הלל: זוהי סנקציה נגד עצמנו.

השר ש. רוזן: אתה רשאי להגדיר זאת כפי שאתה רוצה. זו אפילו החלטת ועידה שלנו, שאני שלם איתה. נוסף לכך אני מעלה את השאלות החברתיות אשר קיימות באזור זה, שנדמה לי כי אין עליהן תשובה, וגם זה מעלה ספק.

השר י. רבינוביץ: אני רוצה רק להבין, האם יש איזו תכנית כוללת של האחזויות והתנחלויות שלנו בשלוש השנים הקרובות, ומה שמובא לכאן הוא חלק מתכנית, ומה העדיפויות אשר נראות לאנשים אשר מטפלים בעניין? אני מדבר על תכנית אופרטיבית-תקציבית לשלוש-ארבע שנים, וזהו חלק המועדף לפעולה כבר השנה? אם יש דבר כזה, הייתי רוצה לקבל מסמך, למה אנו הולכים בשלוש-ארבע השנים הקרובות בתחום זה, ומהם הרעיונות והמחשבות שהדריכו אתכם בקביעת העדיפות?

אני בעד הנסיון של כפר תעשייתי, אך הכוחות שלנו די מוגבלים. אנו מדברים על מרכז עירוני ברמת-הגולן. אני חושב שצריך לבצע את העניין. הייתי בהחלט שולל אפשרות שהכפר התעשייתי הזה יהיה קצת-קצת מרוחק מהמרכז העירוני שרוצים להקים ברמת הגולן. הייתי מקים אותו בשולי המרכז העירוני. זה נראה לי חשוב מאד.

מר ארעין: שתי הערות קצרות. אני מבין שלגבי מעלה-אפריים,

מר ארקין

המיקום אינו סופי.

השר י. גלילי: לא סופי.מר ארקין: יש שם דרך תלולה מאד, ואיני יודע אם זה

מתאים. אני מתאר לי שיביאו גם את זאת

בחשבון.

בעיקר אני רוצה להתייחס לפתרונות לעבודה שכירה בפיתחת רפיח. נדמה לי שהפתרון המוצע עלול להחמיר את המצב, כי תשומות העבודה בחממות ובבתי הזכוכית גדולות מאשר בשדות פתוחים, ואיני חושב שעל-ידי הגבלה מלמעלה לשטח של דונם, העניין הזה יעבוד.

נראה לי שווקא היום מסתמנים פתרונות

הרבה יותר קונקרטיים על הבסיס הקיים היום. דומני שאלה ישובים שבאופן טבעי יכולים לצמוח בהם ירקות הדרושים לשוק המקומי ולייצוא, והבעיה היא כיצד להרכיב לוח גידולים שיהיה בעיקרו או כמעט כולו ממוכן. יש יתרונות לבצל חורפי, לעגבניות ואפילו לגזר ולתפוחי-אדומה, שאפשר לגדל גם ביחידות מושביות, בצורה ממוכנת מלאה, ואז פותרים גם את בעיית העבודה השכירה, ונותנים קיום מלא ובכבוד לאנשים אשר יושבים שם. אך אז לא צריך לדבר על דונם חממה ועל בעיות מים. צריך יהיה להקים זאת על בסיס איתן ולא על בסיס של הגבלה מלמעלה. אני חושב שעל-ידי כך שניתן תשובה לגידולים ממוכנים, לגבי אותם אלה שהיום יש לנו תשובה עבורם מבחינת המיקום, יש תקווה שייצרו הרבה ובכוחות עצמם.

השר ש. פרס: היות וזו הישיבה הראשונה, אני רוצה לחרוג משניים-

שלושה משפטים מהדיון שמתנהל כאן. אני מוכרח

השר ש. פרס

להגיד שאני מאד לא שבע-רצון מהתכנית שלנו לשנה הקרובה. מהדברים העיקריים למדינת ישראל, והם עליה והתישבות, נשארים דברים מעטים מאד בשטח. אני יודע שהתכנית של מסמך גלילי, נדחתה בגלל המלחמה, אך אנו נמצאים עתה אחרי המלחמה, ואנו מוכרחים להעסיק עצמנו בבניה ובהתישבות, אחרת המדינה תאבד מתנופתה ומקסמיה כלפי עצמה. זוהי תכנית מינימלית שבמינימלית, אעפ"י שאין לנו אמצעים, אני פונה אל עצמנו לראות אם אפשר לעשות השנה יותר ממה שאנו עושים. אני לא מדבר על מפה אלא על האספקט ההתישבותי כולו. זוהי התישבות מאד מצומצמת.

הערה שניה: אולי מה שאני עומד להתייחס אליו אינו נכלל בדיוני הועדה, אבל כוונתי להעלות את כל הקומפלכס הירושלמי, צפונה, דרומה ומזרחה לעיר.

השר י. גלילי: ^ת זה מחוץ לתחום ~~ה~~ עיסוקה של הועדה הזו. ישנה ועדת השרים לענייני ירושלים.

השר ש. פרס: אני מדבר על השטח שמחוץ לירושלים, בין מחולה לבין ירושלים עצמה, בין בקעת הירדן לירושלים, כל שוררת ההרים מים המלח וצפונה. אנו מבינים שהנושא אשר יעמוד לפנינו הוא הנושא הפלשתינאי. גם בנושא זה הייתי רוצה לקבל תדריך, הייתי אפילו אומר שההתישבות הצומצמת במידה כזו, כי אנו מעמידים לרשותה השקעות כספיות קטנות מאד, אם כי ראיתי כמה ישובים שהתחילו בעבוד קרקע, ואחר-כך נגשו לבניה עצמה. כמה ישובים כאלה במעלה אפרים ובבקעת הירדן, שם ישנם עכשיו 12 ישובים. זהו דבר שלא ידוע בארץ, ויכול להיות שביום העצמאות אנו צריכים לקרוא לעם לבקר בישובים אלה, כי זה דבר יוצא מן הכלל.

השם+

אלוף ש.גזית:

קודם כל לגבי סמרי במרכז החופים, כל הרזרווה של מרכז החופים היא שלושה מליון קוב מים, אולי שלושה וחצי מליון. מצב המים ברצועה הוא כל-כך בכי-רע, שאיני רואה אפשרות ליעד את הרזרווה הזו להתישבות יהודית. אני לא מתנגד להתישבות בסמרי, אך נצטרך למצוא מים נוספים שיידרשו כדי לפתור את בעיות המים באזור חן-יונס ורפיח.

נקודה שניה שרציתי להתייחס אליה, בענין פיתחת-

רפיח. אנו מאד בעד התישבות בפיתחת-רפיח. יש כבר שניים או שלושה ישובים בשטח, ויש שעת כושר להקים עוד ישובים. אני לא מתרגש מנושא הנישול בפיתחת-רפיח. הנושא הזה איננו בעייתי באופן קונקרטי. מה שכן בעייתי הוא, שאנו לא עומדים בהתחייבויות שלנו כלפי הבדואים, ואי עמידה בהתחייבות מעכב את המשך כל הפעולה. איני יודע אם זה בסמכות הועדה הזו, אך יש שטח קטן שרצינו לייעד לשכנים הבדואים באזור, בתוך שטח ב', ורצינו ליצור עובדה, שיקבלו תמורת חלקה גדולה חלקה קטנה, אך מרושתת במים. כל הענין מתעכב כבר שנה, בגלל החלטה פוליטית לפתוח את השטח. אני מדבר על שטח ב' ליד מסורה, ^{והבדואים} ~~אומרים~~ שאינם מאמינים לנו יותר. יחיאל אדמוני דיבר על שטח של 3000 דונם, ואני אומר שאנו תקועים כי הבדואים אינם מאמינים לנו, כי איננו עומדים בהתחייבות שמראה גם את החלק הפוזטיבי של החלטתנו.

השר י.גלילי:

מי הממונה על בצוע הענין ?

אלוף ש.גזית:

אנו, וכאשר אנו אומר "אנו" - כוונתי היא צה"ל.

השר י.גלילי:

אני למד מדברין שאני צריך לבוא בדברים עם שר

השר י. גלילי

הבטחון.

אלוף ש. גזית:

לא, עם ראש הממשלה. כדי לבצע זאת, צריך לבצע הפקעה פורמלית של השטח, ועל החלטה זו אנו תקועים כבר 3/4 שנה. הבדואי לא יכנס לשטח הזה, אם לא ניתן לו את השטח שלו.

השר י. גלילי:

אני רוצה לומר לחברי הועדה החדשים, שהנושא הזה מעולם לא היה מונח על שולחנה של הועדה הזו. הוא נדון באחת ההזדמנויות בישיבת הממשלה, ואני למד מדבריו של גזית, כי אני צריך לבוא בדברים עם ראש הממשלה ועם שר הבטחון בדבר מלוי ההתחייבויות שניתנו לבדואים, ואם התהליך הזה ידרוש אשורים חדשים של הממשלה, הוא יובא לממשלה.

השר מ. קול:

אתה מציע להפקיע מהבדואים למען הבדואים?

אלוף ש. גזית:

נכון.

הנושא הנוסף הוא חרובה. יש היום שעת כושר

לרכוש קרקעות בשטח שבין אל-עריש לפיתחת רפיח, ודרומה מהפיתחה עד שדה התעופה: א. בגלל תנופת הפעולות שלנו מסביב לשדה התעופה, יש ברגשה שלאור ההתפתחות הזו, לא תהיה לבדואים ברירה, ולכן מוטב להם לקבל את הפצוי המתאים. ב. ישנה הערה ספקולטיבית אחרת, והיא שהיהודים ייצאו מהאזור, עד הקו הירוק, ואז מה אכפת להם לקבל עתה המורה עבור אדמתם, ואחר-כך לקבל בחזרה את הקרקע.

אני מציע לנצל את שעת הכושר הזו. בעית קיומו

של נח"ל סיני וקיומם של ישובים אחרים היא חמורה מאד, אם לא

אלוף ש. גזית

תהיה רציפות. אני מציע להכין תכנית ביחס לנח"ל-חרוב או חרובה.

השר ש.הלל: אני מצטער על שאנו דלים ביכולתנו בתחום ההתישבות

בשנה זו, ואני מבין שאנו נמצאים במסגרת של

3-4 האחזויות, כלומר זוהי התכנית ל-1974/75. מאחר והמספר כה

מצומצמם, אנו לא פטורים מן השקול הצבורי והפוליטי, לגבי כל

אחד ואחד משובים אלה. מבחינה צבורית ופוליטית איני רואה אפשרות

לפסוח על אחד מהאזורים שיהיו ברי-התישבות. אם נקים האחזות

בפיתחת-רפיח ולא בבקעת הירדן או ברמת הגולן, יש לכך משמעות פוליטית.

לכן השקול אשר הנחה את מגישי התכנית היה, שתהיה נקודה אחת בכל

附 + 此處七 + 大印 + 此處印式 + 此處印式 + 此處印式

אזור לכל הפחות, וזהו שקול שאנו כועדת שרים צריכים לאמץ אותו.

וגם אלה שיש להם ספק אם יותר טוב היה להקים את הישוב במקום זה או אחר.

זהו שקול שאינם יכולים להתעלם ממנו. לכן אפשר לקבל את התכנית הזו

באופן כללי, כאשר הפרוש וההצעה המעשית לגבי כל מקום ומקום, עוד

יִיבַחֲנוּ. אֲךָ עוֹרִיךְ לִקְבֹּל אֶת הָעֵקֶרוֹן שֶׁבְּכָל אֶחָד מֵהָאֲזוּרִים הָאֵלֶּה, בְּתַקְצִיב

המצומצם שעומד לרשותנו, צריך לעשות משהו. אם המרכז העירוני יהיה

במקום זה או אחר, שש+ זהו שקול שצריך להביאו בחשבון.

לגבי פיתחת רפיח קיים לא רק השקול הצבורי

והפוליטי, אלא גם צורך ממשי בעבוי ההתישבות שלנו שם, ויש לכך משמעות

מכל הבחינות. יש צורך בעבוי התפיסה שלנו, ואין לגבי מקום זה צל-צילו

של ספק אצל מישהו מאתנו. לכן איני חושב שהסנקציה העצמית שמציע רוזן

היא במקומה. הייתי יכול להבין, אילו דובר בתפיסת שטחים נוספים.

השר ש. רוזן :

קבלתי תזכיר על תפיסת שטחים נוספים.

השר ש.הלל:

לא שמעתי בכל מה שנאמר כאן, משהו על תפיסת

שטחים נוספים. אנו יכולים להעלות כל נושא

שאנו רוצים בממשלה, ואם יש עניין של כספי פצוידים, אנו רשאים

לעשות זאת. ++ש++ אילו דובר על תפיסת שטח חדש, יכול היה השר

רוזן לשאול האם מפנים אהאנשים. השטח תפוס, ואנו חייבים לראות

את העניין ההתישבותי. אם השר רוזן רוצה לערער על תפיסות קרקע

שהיו או תהיינה, לא כאן הפורום לעשות זאת, אלא בממשלה. שר

בממשלה אומר כי כדי לשקול את העניינים אחרת, הוא רוצה להטיל

ווטו על החלטה קיימת. אילו היית משכנע אותנו, היינו מטילים ווטו

על עצמנו, אך אתה בהערה שלך מבקש מהשרים הלל, חזני וגלילי

לא לקבל את דעתך, כי אז ++ש++ הווטו יהיה משמעותי. זה נראה

משונה מאד. אני לא מציע שנטיל ווטו על עצמנו. אנו מצוויים לחלק

את התקציב ההתישבותי. אם יש לך הצעות, אתה צריך להביא לראש הממשלה

ולממשלה, אך לא בדרך של סנקציות על עצמנו.

השר י.גלילי:

ברשות החברים שנרשמו לקבלת רשות הדבור, בכללם

שר החקלאות, הייתי מחשיב מאד שהישיבה תסתיים גם

בסיכום, מכל מקום, אותם חברים שהולכים. העלינו הצעה ואני מציע לוועדה

לרשום לפנייה את הצעתנו. היא אינה חורגת מהפרימטרים ההתישבותיים

והפוליטיים הקיימים בממשלה. היא נתונה לשקול נוסף מטעמים של קרקע,

מים, תקציב וכו'. ++יש גם נושא שהעלה השר חזני, ואלון לפני

שהלך, הודיע לי^{כי}הוא מצטרף להצעה.השר ש.פרס:

גם אני מצטרף.

השר י.רבינוביץ':

אני מצטרף לעיקר, מחוץ להערה לגבי רמת-הגולן.

השר י. גלילי:

יש עוד הערות שאתחשב בהן. היתה הצעה לצרף את הכפר התעשייתי לאזור העיר. נמשיך את הדיון בישיבה הבאה, אך לפני כן אני רוצה לרשום מה אנו צריכים לעשות בעקבות הישיבה הזו: א. לקרוא הישיבה הבאה נביא מידע בקשר לנושא שעורר השר חזני. מחמת השעה הדוחקת אני רוצה להכנס לכך עכשיו. יש לנו מה לומר ויש גם מידע קצת שונה מזה שהשתמע מדברי חזני. אני מתחייב להביא מידע בנושא זה לישיבה הבאה.

השר מ. חזני:

בינתיים הם מוכרים את המקורות האלה לישובים אחרים.

4

השר י. גלילי:

בינתיים לא מקבלים החלטות נוספות על החלטות שנתקבלו. אף אחד אינו יכול להגיד "שמש בגבעון דום" - וירח בפיתחת רפיה.

השר מ. חזני:

אני שואל אם המקומות המסומנים באזור שדות הובטחו לגורמים אחרים. אם הובטחו לגורמים אחרים, אני מציע לעכב כל פעולה בעניין זה.

השר י. גלילי:

אני כופר במידע שאתה מוסר פה, ומודיע לך שעד הישיבה הבאה לא תווצרנה עובדות חדשות על אלה שנוצרו עד הישיבה הזו. נבדוק את הנושא, גם מבחינת קיום ההתחייבויות כלפי הבדואים, ובישיבה הבאה מלבד הנושאים שיועמדו לדיון, נשלים את הדיון בנושא זה.

מר ר. וייץ:

נבדוק את שאלת מיקומו של הכפר התעשייתי לאור ההערות שהושמעו כאן, כשם שלא קבענו את מיקום הכפר התעשייתי באזור בקעת הירדן.

השר ש. רוזן: אני מציע שאת ההחלטה על פיתחת רפיח נדחה עד לאחר ההסכם שצריך להיוון מושג עם הבדואים.

השר מ. חזני: יש לי הצעה בנושא אחר: אני מציע דבר שהצעתי גם לפני שנה ליו"ר הועדה, להטיל על מינהל מקרקעי ישראל למצוא מקום לשתיים-שלוש האחזיות בין חברון לבאר-שבע.

השר מ. קול: אני מבקש תשובה רשמית, אם בונים בפיתחת-רפיח מרכז אזורי או את העיר ימית. אני מבקש תשובה מוסמכת.

השר י. גלילי: כדי לתת תשובה לשאלה זו, אני צריך חצי שעה. מי שקורא למקום ימית, אלה תושבי פיתחת רפיח, אשר כותבים על השלט שלהם: ימית - לים.

באשר לשאלתו של השר קול, אני משיב שממשלת ישראל החליטה על הקמת מרכז אזורי בפיתחת-רפיח. היא קבעה בשלב ראשון את מסגרת המרכז הזה עד שנת 1975, מסגרת של 350 יחידות דיור. כל ההחלטות הנוספות טעונות החלטה של ממשלת ישראל, אך התכנית העקרונית של פיתחת היקף המרכז האזורי, זהו נושא שבקשר אליו טרם התקבלו החלטות נוספות, גם שם לא ניתן לנערה. מחוץ לכך, ממשלת ישראל גם לאחר שבחרה מתוכה שר הסברה, אין לה שליטה על עתונות, אמצעי התקשורת וחופש הבטוי, ובמידה שנוקבים שם למקום ונותנים בו סימנים, יש בכך מצוי מכסימלי של חופש הבטוי והפרסום.

862M

סודי
עותק מס' 1 מחור 2
24 דפים

סטנוגרמה

פר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הועדה להתיישבות
ית' בחשון תשל"ד - 13.11.73

✓

נכחו השרים: י. גלילי - יו"ר, ח. גבתי, מ. חזבי, ב. פלד, מ. קול,
ז. שרף, פ. ספיר.

נעדרו השרים: א. אבן (בחול), מ. דיון.

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ר. וייץ, מ. קרונה, א. שנקר, ע. שפירא

נעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: א. דולצין, י. צור, מ. ריבלין.

משתתפים נוספים:

מסעם הממשלה:	א. אבני	-	משרד השיכון
	ע. ארנן	-	לשכת השר גלילי
	י. ארקין	-	משרד האוצר
	ז. דיבון	-	משרד החוץ
	מ. גורליק	-	רמת מגשימים
	מ. דיון	-	מינהל מקרקעי ישראל

מסעם הסוכנות היהודית: י. אדמוני, י. אייגס, א. נחמני.

א. ליזנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום: הת/1. פיתוח רמת הגולן
הת/2. שילוב ישובי הספר במערכת ההתגוננות

רשמה: מלכה טרלו

הת/1. פיתוח רמת הגולן
הת/2. שילוב ישובי הספר במערכת ההתגוננות

היו"ר השר י. גלילי: אני פותח את הישיבה.

נקדיש את הישיבה היום לדיון בנושא רמת הגולן.

סיכום של מה שאירע בשרשרת הישובים בימי המלחמה, והצעות להמשך יישוב ופיתוח.

מר י. אדמוני: אי אפשר להתחיל את הסקירה בלי להזכיר

מה שאירע בגולן בימי המלחמה. העובדה של נטישת הישובים באה כרעם ביום בהיר עליהם, וזה היה ^{דבר}שקשה היה לחברים לעכלו. אם פינוי הנשים והילדים הובן, הרי בנטישת הגברים, שפירושה נטישה גמורה של המשק, על כל מה שיש בו, היה משבר לא קטן. החברים ירדו בלית ברירה. אולם כרגע הראשון כאשר הדבר נתאפשר, יחד עם הכוחות הראשונים שטאטאו את הסורים מהרמה, חזרו החברים לכל ישוב שבו הדבר היה אפשרי. הם חזרו לא רק כדי לראות מה שקיים ומה לא קיים, מה מידת הנזק שנגרם, אלא בנסיון לשקם ולהפעיל את המשק במהירות האפשרית. אפשר לציין, שהמשק שוקם והופעל במהירות גדולה. היום מידת הנזק שעדיין נראה היא די מועטה, ולא יעברו ימים רבים עד שהנזק יתוקן כליל.

בתוך רעם התותחים התכנסו הישובים בגולן

וניסו לעשות לעצמם חשבון נפש על מה שעבר עליהם. בפגישה שקיימו הם סיכמו לעצמם מספר משאלות. האחת היא הערכה לצה"ל על המהירות שהוא פעל להחזרתם לבתים שלהם, ופה צה"ל עשה מעל ומעבר, כדי לאפשר לא רק חזרה לגולן, אלא ממש חזרה לעבודה. בעוד שכוחות צה"ל נעו בשטח,

החברים יצאו לחריש, לדיסקוס, לזריעה, הוצאת תפוחי אדמה ועיבוד מטעים. הישובים חושבים שיש לעשות כל מה שדרוש על מנת שהישובים לא יפוננו בעתיד. שהערכות תהיה כזאת שפינוי לא יידרש.

הישובים מצאו לעצמם אתגר להכפיל את האוכלוסיה בגולן תוך שנה. הם פנו למוסדות הקשורים לזה וביקשו לסייע להם בבצוע האתגר הזה, כדי לבצר את האוכלוסיה. הישובים ביקשו להעמיד את כל האמצעים הדרושים, והם סיכמו לעצמם שאיכלוס הגולן באוכלוסיה גדולה ורחבה, מחייב, נוסף לקמת הישובים הכפריים, גם הקמת מרכז עירוני שיהיה מוקד לאוכלוסיה הגדולה.

על סדר היום שלנו לפני המלחמה היתה תכנית להשלמת הפעולות ברמת הגולן. בעצם, זו היתה רוויזיה של התכנית הראשונית שהכחנו כזמנו לפני הועדה הזאת. הרוויזיה הזאת נובעת מן המידע שרכשנו במשך השנים האחרונות, והיא מציעה שינויים לא דרסטיים. התכנית הראשונית היתה די מקיפה וטובה. היא הציעה שינויים קטנים והצעות כקשר לתוספת ישובים; הצעות כקשר לפיתוח התשתית והצעות כקשר לאיכלוס הרמה.

כאשר שמענו את הצעת הישובים, למעשה גיבשנו עמדה שאין פה דבר שלא היה במחשבה לפני המלחמה - תכנית להאצת הפיתוח של רמת הגולן, לפי מה שהצגנו לעצמנו במשך שנתיים וחצי. פעולות שתתחלנה עכשיו, תימשכנה עד 1974 ו-1975, ויביאו לאפשרות של הכפלת האוכלוסיה של רמת הגולן, ופיתוח נוסף להרחבה אחרי שנת 1975.

13.11.73

התכנית הזאת כוללת מספר אלמנטים שהייתי

רוצה לתאר אותם כאן על המפה.

בתכנית היה להקים בדרום רמת הגולן

עוד שלושה ישובים. אחד הוא איזרוח גשור. היה מתוכנן מושב נוסף בגוש רמת מגשימים, וסיכמנו על הקמת מושב נוסף כמורדות של ה-פסחה. שלושה אלה משלימים את הישובים של דרום רמת הגולן. זו מערכת די צפופה. זה תואם, פחות או יותר, את התכניות הקודמות, והועדה הזאת למעשה אישרה אותם.

בצפון רמת הגולן לא הצענו שום דבר

כי לא היו לנו אלמנטים נוספים. עיקר הדגש שמנו על הקטע המרכזי של רמת הגולן, שהדאיג אותנו, כי קיים פער בין רמת מגשימים ועין-זיוון, של 40 ק"מ, שהיה כל הזמן חשוף מהתיישבות. גם בתכניות הראשונות שהגשנו לוועדה, הסבנו תשומת לב לתופעה שנובעת מהעובדה שבחלק המרכזי של הרמת אין אדמות. מבחינת מקורות המים, יכולנו לפתור את בעיית רמת הגולן ע"י יבוא מים מהגולן עצמו או ממקורות אחרים. כאמור, כמות הקרקע היא מזערית, ומבחינת הקמת ישובים חקלאיים, אין לנו מה לעשות. (אני מדבר על המקומות שהיו בכותרות במערכה האחרונה ברמת הגולן). היות ואין לנו כאן אפשרות לפיתוח חקלאי, אנחנו מדברים פה על מרכז עירוני. אנחנו מדברים על הקמת מספר כפרים שקיומם יהיה על התעשייה. אינני יודע איך יהיה הכפר התעשייתי. לנו ברור שיישוב הארץ בעתיד יחייב הקמת כפרי תעשייה. נצטרך ללמוד היטב איך להקים כפרים במרחב, המבוססים על קבוצות רעיוניות, אשר עיסוקם הכמעט בלעדי יהיה על התעשייה. כמשקים רבים תופסת התעשייה מקום חשוב. אבל לומר שאנחנו יודעים כדיוק איך מקימים כפרים כאלה - יהיה לא נכון. צריך יהיה להקים כפר אחרי כפר

וללמוד מהנסיון .

במרכז רמת הגולן אנחנו מציעים הקמת מספר כפרי תעשיה. בקשר לעיסוק של המרכז העירוני, אנחנו רואים מספר עיסוקים הקשורים אורגאנית לרמת הגולן, ומספר עיסוקים שלא קשורים אורגאנית לרמת הגולן. מה שקשור אורגאנית, דיברנו על פיתוח תיירות באיזור צפון מזרח לכנרת. אין לנו רצון להפוך את האיזור הזה לאיזור מגורים. הוא יהיה קודש למתקני תיירות. האנשים שיעבדו באיזור הזה, שצריך להיות אינסטנסיבי מבחינת הפיתוח, יוכלו לגור במרכז הזה, 10 ק"מ מהמרכז. לצה"ל יש שירותים שונים ברמת הגולן ויוקמו בתי מלאכה שדרושים לכך נוסף למפעלים האיזוריים של הרמה עצמה.

נגיע לייצור של 5000 טון הודים. לזה צריך מערכת שירותים לא קטנה כמו משחטות, מפעל לעיבוד בשר וכו' רעיונות ששר החקלאות השמיע בזמנו. לנו נראה שבמידה שיוקם מרכז עירוני, אין ספק שהמפעלים האלה יוקמו על ידו ומפעלים אחרים הקשורים לפיתוח רמת הגולן בעתיד!

שלושת הזכרים קשורים אורגאנית לרמה. האוכלוסיה הקיימת קשורה למפעלים הללו, והאוכלוסיה העתידה תוכל להתקשר למפעלים שימוקמו פה ויופעלו כאן.

בשבוע שעבר, כאשר שר האוצר היה ברמת הגולן, הושמעה מחשבה אולי למקם ברמת הגולן מפעל לייצור מלט. אם יוקם מפעל כזה, זה ללא ספק יכול להיות מוקד לתעסוקה של מספר לא קטן של אנשים.

יש מספר דברים המתקשרים לרמה עצמה. זה

ייצור חקלאי ותיירות ודברים נוספים.

כדי להגשים את המערכת הזאת צריך להשלים

את מערכת התשתית. הדבר החשוב ביותר והמהיר ביותר המחייב טפול, זה
עצין מערכות החשמל. מערכות החשמל לדרום רמת הגולן וגם לצפון רמת הגולן.
מערכות החשמל הן מפתח לפיתוח מפעלי המים; ומערכת הכבישים שתשלים את
הכבישים הקיימים ברמה. אין פה שום חידוש. אלה דברים שהיו כלולים
בתכנית של מערכת רמת הגולן. מה שמציעים הוא: שהתכנית הזאת, במקום
ל-ארבע שנים, תבוצע בשנתיים, ואת זה עושים כדי לאפשר הכפלת האוכלוסיה
של הרמה.

השיכון כמוכן יהיה אחד המפתחות להכפלת

האוכלוסיה. מוצע להוסיף 900 - 950 יחידות שיכון; כ-500 ביישובים
הקיימים וכ-400 ביישובים חדשים.

אלה הדברים שרצינו להביא בפניכם.

כאמור, הבצוע של התכנית הזאת - כמו

שהובאה כאן - מאפשר הכפלת האוכלוסיה של רמת הגולן תוך שנתיים,
ויצירת תשתית לאוכלוסיה יותר גדולה בעתיד. אותם מפעלי חשמל,
מפעלי המים, המרכז העירוני שהתחלתו תתבצע כאן, מאפשרים קליטת
מספרים יותר גדולים של אנשים בתקופה המוצעת.

יש לך סקיצה כספית?

השר פ. ספיר:

היו"ר השר י. גלילי:

גבתי ואני ישבנו עם אדמוני בקשר לתכנית
הכספית. ביקשנו מאדמוני להביא את זה
בנפרד מהנתונים התקציביים. לא ידענו שהשר ספיר
יכבדנו היום בנוכחותו.

מר י. אדמוני:

ההקף התקציבי של התכנית הוא כרבע מיליארד ל"י,
שמהם 40% הם לשיכון, ובערך כשליש מזה
לפיתוח התשתית, הכשרת הקרקע, קווי החשמל, כבישים, מפעלי המים והתקשורת.
בערך שליש הוא לפיתוח הענפים. זה אותו התקציב המופנה כאמצעות חטיבת
ההתיישבות.

השר פ. ספיר:

זה כולל את המשך התקציב לשובים הקיימים?

מר י. אדמוני:

כן.

מר מ. קול:

מתי ואיך יכפילו את האוכלוסיה בשובים
הקיימים?

השובים הקיימים כרמת הגולן הם זלילי

אוכלוסיה. זה תלוי במידה רבה בבנין כתיים. אני שומע שיש מועמדים.
לפני שמקימים עוד נקודות, אני רוצה שהשלב הראשון של העשייה יהיה
הכפלת האוכלוסיה של השובים הקיימים. צריך לתת להם את המקסימום
כדי שיוכלו לפתח משק, וזה יחזק את הרגשתם. זה נחוץ מאד אחרי מה
שהתרחש ביום הכיפורים.

אני רוצה לשאול את היו"ר, האם הוא קיים
או עומד לקיים דיון עם צה"ל בנוגע לבעיית ההגנה המרחבית. מה שאמר
אדמוני בהתחלה, היה אחד הדברים המדכאים ביותר. כאשר ביקרתי בישובים
סיפרו לי האנשים מה שקרה אצלם. הרגשתם היתה שמעולם לא היה ישוב
כמצב כזה, ואפילו אנשים בגליל העליון שלא היו רחוקים מהטנקים
הסוריים, עמדו בלי הגנה מרחבית. עלינו לדאוג לכך שלא יחזרו דברים
כמו ערב יום הכיפורים. אבל צריכים שם הגנה מרחבית. מכיון שהיו"ר שלנו
היה קשור למושגים כאלה, אנחנו רוצה לדעת אם היה דיון או האם עומד להתקיים
דיון עם צה"ל בנושא הזה.

מר אבני:

לגבי השיכון יש להבחין בין שלושה מישורים.
יש מספר ישובים שהשיכון הקיים מאפשר שם
הגברת האוכלוסיה. יש מספר ישובים שעם גמר הבנייה - שנמצאת בשלבים
שונים - יוכלו לקלוט אנשים נוספים. יש ישובים שהם בשלבי התפתחות
ראשוניים ועדיין לא הגיעו למספרים כאלה. אם יוחלט על הכפלת האוכלוסיה
בצורה מואצת, יש לתגבר את השיכון, כשים לב למשך זמן הכצוע, שהוא
יחסית די ארוך, כגלל הבנייה הכסחונית והקשיים האובייקטיביים. לזה
נגיש הצעה מפורטת.

השר מ. חזני:

מהו מספר היחידות המתוכנן בבני יהודה ומרס
מקורות פרנסתם?

מר י. אדמוני:

בתכנון של בני יהודה הכאנו בחשכון התפתחות
של עד 200 משפחות. הקיום הוא על מפעל שמשותף
לנו ולתעשייה האזרחית. כמידה והמפעל הזה לא יקלוט את כל העובדים,
יכול להיות שיוקם מפעל נוסף במקום. חלק לא קטן של האוכלוסיה יעבדו
בשירותי האיזור כמו מורים, רופאים, אחיות, מנהלי בנק, עובדי צרכניה וכו'.
יש ברמה 1727 איש ומתוכם 331 ילדים.

השר פ. ספיר:

אני רוצה להגיד שאני ער להתיישבות כל הזמן.
גם כאשר חוזרים לחיים מתוקנים - ומי יתן
וזה יהיה בקרוב - לצערי אינני רואה את זה כל כך קרוב - אני בטוח
שתהיה ישיבת הועדה או לפחות של החלק הממשלתי של הועדה, כדי שגם
בחיים המתוקנים ילמדו משהו ממה שהתרחש. זה לא שייך לרמת הגולן דוקא.
במפה שלי - שמעולם לא ציירתי ולא פרסמתי -
כלולה, בין היתר, ללא תנאי: ירושלים, ואחר-כך רמת הגולן, וזה מנימוקים
שונים. זה לא רק עניין של רמת הגולן אלא גם מה שיש דרומה. אולי הפעם
זה מובלט מאד, למה.

רמת הגולן קיימת, ואם היא קיימת, צריכה
להיות אליה גישה לא של "חומה ומגדל". אני רוצה לתמוך בנקודה אחת
בדברי השר קול. אני כיקרתי במקום. אחת לשנה אני מזדמן לשם. ראיתי
דברים של אוזלת יד שלנו לאחר המלחמה. זה עורר מרידות מוצדקת.
הסכנה המרכזית שהרגשתי אצל המתיישבים זו האכזבה. אלה בחורים וכחורות
צעירים שדרשו לא להוריד אותם מהמקום. הם מיהרו לחזור לישובים.
הם חזרו כי הם רוצים לחיות במקום. הם חיים בחזית. צריך להקל עליהם
ולעשות את החיים יותר נוחים בשבילם. צריך להסיר מהם את העצבות.

העצבות באה מפני שהם מעטים. אינני מבין - קראתי כבר על 6 - 8 ישובים חדשים. אני הייתי עושה כל מאמץ כדי להגדיל את הישובים הקיימים. אני יודע שזה לא פשוט; פלוני לא הולך עם אלמוני; תנועה קיבוצית אחת לא הולכת עם השניה. אבל צריך לנסות ולהשתדל.

אני נבהלתי מאלף הסנקים ההרוסים. צריך להיות צבא שישמור על הישובים. לאנשים יש ענין צבאי. הם אומרים: מדוע אתה לוקח אותי לדרום, אני רוצה להיות חייל בסביבה שלי! יש הגיון בדבר. הוא יילחם על חייו ועל אדמתו ועל הישוב שלו. כשהוא מגויס בעזה או בבקעה, הוא לא יכול לחזור לישוב שלו. צריכה להיות רגולציה בכמה דברים. הדבר הגרוע ביותר יהיה אם לא נלמד לקח. ^{כולנו} עכשיו מדברים על רמת הגולן שזה יעלה רבע מיליארד ל"י. בסדר. כל מאמץ יכול ללכת לשם. צריך להסביר לברית הקיבוצים ולתנועת המושבים את המצב, שצריך להוסיף שם 100 או 200 יחידות דיור. צריכה להיות הסתערות על התנועות שיביאו עוד אנשים לישובים הקיימים. שמעתי שיש מקומות בהם יש 20 משפחות. בכפר סבא, ברחוב שלי, בונים בית בו יהיו 36 שכנים... משהו השתנה בארץ הזאת גם במושגי ההתיישבות. פעם היו מחלקים את התקציב של ההתיישבות ולא נותנים אותו בבת אחת. גם אז חלקתי על מדיניות זו. עכשיו לא צריכים לפעול לפי קנה מידה של 25 שנה. זה נקרא: התיישבות חדשה ולא מבוססת. אם משפחה מרוסיה יכולה להסתדר מיד, מדוע לא יוכלו אלה להסתדר? אם יחליטו - יביאו פחות עולים. אינני שייך לאלה שיחליטו כך; אבל צריך לראות את הכל. יש תורת העדיפויות. לתנועה הקיבוצית יש תעשייה ב-190 ישובים, יש לה 250 מפעלים תעשייתיים. התנועה הקיבוצית צריכה לעשות כל מה שנחוץ כדי להוסיף ברמת הגולן. אם גבע היתה זקוקה לתעשייה, אז כוודאי הישובים ברמת הגולן זקוקים לה. אם יש 17 ישובים, צריך לחפש ל-15 ישובים וגם למושבים מפעלי תעשייה. זה גם יגרום לכך שהבתים שם לא יעמדו ריקים.

שמעתי שצעירים שלחמו שם בסנקים, רוצים לחזור למקום. שמעתי שרוצים להקים שם מרכז איזורי תעשייתי. שמעתי שהשר גלילי הציע את זה. אני לא מפריע. אני תמכתי ותומך בכל לב כבקשתם. אם לא יהיה שם ישוב של הרבה יהודים אז האורות מחיפה ינצנצו להם. שם צריך להיות מרכז כזה שיוכלו ללכת לקו^ע, עם כל האסריבוטים הציבוריים, החברתיים שכונים. לשם יבואו אנשים שאינם רוצים ללכת להתיישבות חקלאית. ראיתי זאת בארד, בכרמיאל ובמקומות אחרים. אנשים התאבדו בדימונה ובמקומות אחרים. אני זוכר את 24 המשפחות שהביאו לדימונה בכוח, ורובם נשארו שם, למרות ההתנגדות שלהם בהתחלה. אני בעד הקמת מרכז עירוני ברמת הגולן ובעד מתן עדיפות לזה. אינני רואה מתי יהיו בימית רבע מליון תושבים, את אלף המשפחות הראשונות אינני רואה עדיין גם אם ירוצו על זה כולם וירצו להיות "אב עיר". כונים במקומות אחרים גם כן מרכז איזורי. את 500 המשפחות אני רוצה לראות שם עד 1975, גם אם צריך כשביל זה רבע מיליארד ל"י, אז לא יהיה רבע מיליארד ל"י לדבר אחר. זה בעדיפות גבוהה. אם לא כן, צריך להשלים עם כך ששם תהיה קבוצה קטנה וגבול שהצבא ישמור עליו. אני בסוף שיהיו הרבה אנשים שאינם רוצים לחיות בקיבוץ או כמושב, אבל מוכנים לחיות במרכז עירוני כמו כרמיאל.

נדמה לי שצריך קצת להרחיב את ההצעה

השר נ. פלד:

שהציע קול. אני חושב שצריך לקיים

דיון עם גורמי הבטחון על הלקחים שיש להפיק ממה שקרה כיום הכיפורים לגבי תכניות ההתיישבות והאכלוס ברמת הגולן. הנושא חשוב וחיוני.

אני חושב שהיו"ר שלנו ידאג לכך שהדיון הזה יתקיים. זו שאלה מעשית וגם שאלה של קונצפציה.

דבריו שני, גם אני תומך בהשקפה שצריך בסדר

העדיפות הראשונה לשים את נקודת הכוחד על הגברת הישובים הקיימים. אני חושב שהדבר הזה הוא גם ניתן לבצוע מהיר. אינני חולק על הקמת מרכז עירוני. הפיתוח של המרכזים האיזוריים הוא תהליך איטי, עד שמרכז איזורי הופך לעיר זה לוקח הרבה זמן. כנקודה זו, אני מציע שבסדר העדיפויות נלך במגמה של הגברת הישובים הקיימים כדי לתת להם הרגשה של יתר חוזק ויתר התבססות.

היו"ר השר י. גלילי: אין שום ספק שהדברים אינם יכולים לחזור

אל השיגרה ואל הדפוסים של עולם כמנהגו

נוהג לאחר המלחמה. אבל יש גם סכנה שכאשר מדברים - וצודקים כאשר מדברים - על "רעידת אדמה" שהתרחשה עכשיו, וכאשר מדברים על תמורות שחלות ושינויים נדרשים, יש סכנה שמפליגים בזה עד כדי כך שמערערים על המוסכמות הכי ודאיות. לכן כדיבורים המכלילים והסתמיים על שכלולים אין להסתפק. מוכרחים להצביע מה השינויים הנדרשים. אני הייתי משוכנע ועודני משוכנע שבעתידים לאחר השיחה הזאת, שאין חברים מעלים סימני שאלה לגבי אחיזתנו ברמת הגולן. אני רוצה בהזדמנות זו לחזור ולהדגיש מה שאמרתי לא פעם, שאף אחד מאתנו לא יכול לערוב לנו מה יהיו תוצאות המאבק על גבולות הקבע ועל גבולות השלום. אינני מדבר פה על דעות שונות. ההכדל היסודי שבין מדיניות הממשלה הנוכחית לבין המדיניות האלטרנטיבית, היה כל העת, והדבר החריף לאחר מלחמת יום הכיפורים, כאשר ממשלת ישראל אומרת שהיעד המרכזי שלה זה השגת שלום בגבולות כני-הגנה, אפילו הדבר כרוך בפשרה טריטוריאלית. המדיניות האלטרנטיבית

13.11.73

אומרת : אף שעל, אפילו הדבר דוחה את השלום. הווה אומר, שאנחנו נעמוד בפני הכרעות קשות, בפני מאבקים קשים, ואף אחד לא יודע בפני מה נעמוד. לא במקרה הממשלה אף פעם לא קבעה גבול אולטימטיבי; היא לא אמרה שהקו הזה יהיה אולטימטיבי. זה חל על כל אחד מחבלי א"י, אפילו על רמת הגולן. בזה אינני אומר שיש מי שהוא מאתנו שמתנדב על חלק כל שהוא בגולן לוותר. התודעה הזאת היא אכזרית מאד, היא רצינית מאד, ואנחנו נמצאים בעידן של הסתכנות. לאחר המלחמה הזאת נחשף הדבר, שנתבלט ביותר אכזריות מאשר לאחר המלחמה הקודמת. בתנאים כאלה צריך להיות סכלן לגבי היסוסים, ערעורים וסימני שאלה. אני חשתי כך, ושוכנעתי שכעתיים ע"י החברים שהשתתפו בשיחה, שאין מעוררים סימני שאלה לגבי האחיזה שלנו ברמת הגולן. זו שאיפה במסגרת קווי הפסקת האש שלאחר מלחמת ששת הימים ולא מעבר להם. אם כך הדבר, אם הנושא הזה הוא חיוני ביותר במאבק שלנו לגבי העתיד, ניצבת השאלה של העדיפויות. גם לי נראה סדר העדיפויות שחברים ציינו פה. כלומר: מאחר ואנחנו נפעל במסגרת תקציבית ריאלית ולא שאחרים קובעים לנו את המסגרת התקציבית, אנחנו צריכים לקבוע לוח עדיפויות לגבי סעיפי בטחון וסעיפים אחרים כמו חברה ועוד. ראוי לצטט את כל הנאומים שלי עד 5.10, על לוח העדיפויות של סעיפים שונים בתקציב ולוח עדיפויות בתוך סעיף ההתיישבות. לפי דעתי, בשים לב למה שהספקנו לעשות ברמת הגולן עד ה-6.10. העדיפות היא לבסס את אשר עשינו שם. קודם כל מבחינת האיכלוס ושנית מבחינת הדברים שידבר עליהם השר ספיר - להעניק לאנשים שם הרגשה של חיים מלאים, של חיים איתנים, לפחות בכל מה שנוגע לנו.

יהא אשר יהא המצב מעבר לגבול, אי אפשר לומר שאם לא יהיה איכלוס של רמת הגולן זה מפני שהסורים מפריעים. זה מלמד על שעור רצונם עד היום, יותר מאשר על שעור יכולתם, של היהודים, אם מדובר במיצוי האפשרויות הכלכליות והחברתיות והשיכוניות שאנחנו כבר יצרנו שם ויש ביכולתנו ליצור. אנלמצאתי הכרה והוקרה של אנשי הישובים לגבי המהירות של הענות המוסדות של משרד השיכון ושל המחלקה להתיישבות לשיקום הישובים לאחר המלחמה. עוד היה חסר לנו, חלילה, שתהיה מרירות בתחום זה, בנוסף למצוקה, לצער ולסבל שלאחר המלחמה. גם לי נראה שבשים לב למה שכבר עשינו כרמת הגולן, סדר העדיפות הוא בפיתוח מה שעשינו, באכלוס, ואני מכניס את ענין המרכז האיזורי התעשייתי כאחד הדברים שצריך לזכות כסדר עדיפות גבוה. בכל אלה כרוך פיתוח מערכות התשתית שכרוכות בזה. אם ניגש לענין המרכז האיזורי התעשייתי אני מקווה שניגש אליו בגישה בריאה, לא בחצוצרות על 250,000 תושבים. מלכתחילה, כטיפול נאות, אני מקווה שנהיה פטורים בנושא הזה מן המחלוקת, איזה גורם משרדי עוסק בזה. היות והכוונה היא לפיתוח איזורי, הרי שכדבר הזה יצטרך לספל צוות, אבל באחריות משרד השיכון. יהיה צורך לבוא בדברים עם התנועות על מנת שהחומר האנושי העולה לגולן לא יהיה מקרי, אלא ממקור תבוטעי. אני לא רואה הכדל בגישה של השר ספיר או הגישה של השר קול. לפי עניות דעתי, אחד הדברים שנצטרך ללמוד מהמלחמה האחרונה, זה הנחה ישנה נושנה, שמלחמה היא דבר יותר מדי רציני משהיה מותר למסור אותה לגנרלים בלבד.

השר פ. ספיר: אם מה שמבקשים החברים, שיחיילו אותם במקומות, זו הגנה מרחבית - תקרא לזה

הגנה מרחבית.

היו"ר השר י. גלילי: שוחחתי בנידון עם אנשי הישובים וגם עם אנשי צבא. לפי דעתי הצבא נהג בסדר כאשר החליט על פינוי הילדים ואחר-כך על פינוי התושבים. בימי מלחמת העצמאות, טבע טכניקין את המטבע שלא נפנה אף כבשה ואף ילד... ההנחה הזאת אין לה שחר לגבי התנאים של 1973.

יש סידרה של שאלות. אחת מהן היא: אם אפשר להפוך את הישובים לגורם משולב בתכנית ההגנה של המרחב. אם התכטאות אזרחית איננה אוטנטית מספיק בנידון, יש לכך עדויות של אנשים צבאיים מוסמכים, ביחוד שאפשר להעניק לאנשים הרגשה שהם אינם רק אוביקט שבשעה מסוימת הם מתפנים ונכנס צה"ל, ולפעמים אפילו קורה מה שלא היה ראוי שיקרה בבתים הצפוניים. יש לזה פתרונות. הפתרונות אינם כדי לספק צרכים פסיכולוגיים אלא כדי להשלים צרכים בטחוניים חיוניים. העניין נידון בכל הרצינות בצבא. כעניין זה גם המט"ל וגם שר הבטחון לפני המלחמה היו ערים. בנידון זה אני מעיד עלי את שר החקלאות ש"ס לפניתי אליו לביתו ודברתי אתו על זה שאנחנו צריכים לקיים את הוראות הכסחון בנושאים הבטחוניים בישובים. הנושא הזה עמד על הפרק. אני מעריך שאפשר לדון בו גם בוועדה שלנו, בהנחה שיש סייגים בדיון על נושאים בטחוניים ספציפיים שוועדה אזרחית צריכה להדיר עצמה מדבר כזה.

בכוונתי להציע לסכם על דעת הוועדה, שיו"ר הוועדה ושר החקלאות יבואו בדברים עם ראש הממשלה ועם שר האוצר, במסגרת התקציב הריאלי, לפיתוח רמת הגולן.

השר פ. ספיר:

אם תעמוד להכרעה - ישובים חדשים, או השלמתם
וחיזוק הקיימים, בתקציב ובאנשים - אני מבין
שאנחנו בדעה אחת, עד כמה ששמעתי את היו"ר, את השר קול ואת השר פלד.

היו"ר השר י. גלילי:

אם תהיה מסגרת תקציבית מוגבלת, ישנן עדיפויות
שנצטרך להחליט עליהן.

השר מ. חזני:

לאחר מה שקרה וגם לפני זה, אנחנו חייבים במאמץ
כספי מירבי כדי להחיש בדרך האפשרית את הגדלת
האוכלוסיה ברמת הגולן. אבל אני רואה צורך להוסיף ולומר שזה לא על
חשבון האחזיות והתנחלויות הקיימות במשק באיזורים אחרים. אני חושש
לכך. הכפלת האוכלוסיה בבקעה - ויש אנשים - דורשת שיכון. שם אין
בעיה של תשתית. הכפלת האוכלוסיה בגוש עציון ובקריית ארבע, זו גם
כן עדיפות א' בעיני. יש עדיפות א'א. ראיתי צורך להוסיף, בד בבד
עם ההערכות למאמץ הגדול של רמת הגולן, לדעתי צריך לדאוג
לכך לא רק שהדבר לא יבוא על חשבון המשך רגיל של ישובים באיזורים
אחרים, אלא שבמקביל לכך צריך להעשות מאמץ לחיזוקם של יתר הישובים
הקיימים.

אני מתאר לעצמי שבתחום החקלאי ברמת הגולן

ישנן תכניות בידי המחלקה, למצוי האפשרויות הקיימות שעדיין לא מוצו.
הייתי מביע משאלה שהדבר הזה ייעשה במקביל לתחום התעסוקה התעשייתית
בד בבד עם התחלת העבודה של תשתית, מעכשיו יוחל בתעסוקה התעשייתית.

אני אומר זאת בעיקר לגבי נושא של המרכז האיזורי שבחלקו הגדול צריך לעמוד על הגשת שירותים לאיזור קיס. אני לא מתלהב מזה כל כך כי אינני רואה את זה כריאלי שזה יכול להעסיק 150 - 200 משפחות. הוא יעדיף לגור בסכריה מאשר למעלה. צריך לל וות את זה מהנסיון הראשון עם תכנון ריאלי של תעסוקה לא חקלאית.

השר ז. שרף: לי ברור לגמרי שעדיפויות תצטרכנה להיות. זה איננו ויכוח עם שר האוצר. הויכוח על התקציב הוא מעצם טיבו דרך לקביעת עדיפות. העדיפות הראשונה היא : חינוך הישובים הקיימים.

נזדמן לי לבקר ברמת הגולן ביום רביעי. שאלתי שאלה על ריכוז הכוחות הסוריים. קיבלתי תשובה. הנסיעה שלי למקום היתה מלווה חגיגות בכל מקום. אם נגמר שלב א' במקום אחד, הרי במקום השני התחילו שלב ב' של הבניה. אפילו אז לא היה ישוב שלא תבע שיגדילו את האפשרות של קליטה מבחינת שיכון. אמנם שם קיבלתי קומפלימנטים על משרד השיכון, אבל היתה תביעה על הגדלה. זו עדיפות ראשונה. עדיפות שניה, לאחר דיון ממצה, זה המרכז האיזורי. מה שלא מתוכנן מראש לעיר, לא יתפתח לעיר קטנה. ההבדל הוא בתכנון ולא בשם ולא בפונקציות הראשונות. הפונקציות הראשונות יכולות להיות שירותים. השאלה אם רואים בעתיד התפתחות אורכאנית או מרכז איזורי שנגמר כשלב מסוים.

אני לא רחוק מלהיות חסיד של כפרים תעשייתיים.

אליבא דכולנו העניין צריך עיון ממושך, יסודי, ובדיקה. אני לא מתאר לעצמי קיבוץ שיתקיים על מפעל אחד או שנים. המפעלים שקמו בקיבוצים, קמו לאחר שהקיבוץ היתה חברה מגובשת. הוא לא התגבש על

13.11.73

בסיס תעשייתי. משהיה מגובש - היה מגובש.

השר ח. גבתי:

מר אדמוני אמר שמה שמוצע פה היום היה כבר בתכנית

הקודמת. היום הצורך לעשות הכל יותר מהר.

צריך להגביר את הקצב. אני מסכים לזכרים שנאמרו פה. המטרה העיקרית שלנו זה להביא ככל האפשר יותר מהר, הרבה יהודים לרמת הגולן. כיום יש אלף מבוגרים ברמת הגולן, צריך להכפיל ולשלש אותם. אני מקבל את זה שעדיפות צריכה להנתן לישובים הקיימים, אבל לא הייתי אומר זאת באופן אבסולוטי. ישנם ישובים קיימים, אמנם לא רבים, שהגדלת האוכלוסיה בהם איננה ענין של שיכון ושל תקציבים. אין רזרבה של אנשים המוכנים ללכת לישובים האלה, גם אם תבנה שם עוד 20 דירות. יש ישובים ששם השיכון קובע, יש אנשים שמוכנים לבוא, אבל אין שיכון. לכן אני נגד הכללה של עדיפות ראשונה. במידה ויש בתכנית הקמת מספר ישובים, יש מבחן היכן יש גרעין מוכן וחזק שיכול לעלות ולבנות ולהתיישב, והתנועות שרוצות שיהיה להן עוד ישוב, מבלי שיש להן אפשרות להבטיח שיש להם הגוף הדרוש לכך. אני מציע כדיקה. אנחנו כבר מזמן הגענו למסקנה לא ליישב את רמת הגולן על חקלאות. אנחנו יודעים את המגבלות. כאן תצטרך להיות התיישבות על מקורות פרנסה אחרים. בחקלאות אנחנו יודעים מה לעשות; לא ברור לנו מה הן האפשרויות הלא-חקלאיות. כזה צריך להשקיע עכשיו הרבה מחשבה והדרכה עבודה כדי לגלות אפשרויות של פרנסה ממקורות שישנם ברמת הגולן ומקורות פרנסה שצריך להביא לשם מההוץ.

13.11.73

אני מאד מצדד בהקמת המרכז העירוני . מרכז איזורי מוקם כדי לתת שירותים לאיזור. כאן הכוונה איננה לזה , אנחנו מוכנים כאן לישוב גדול. אני מסכים עם השר שרף שצריך לדעת מראש את הכוונה. אני בעד מרכז עירוני.

השר שרף אמר שאיננו מאמין בכפרים שיוקמו על בסיס תעשייתי. אני שותף לכל הספקות, אבל אני יודע שאם אנחנו רוצים למלא את השטח הריק הגדול שישנו ברמת הגולן במרכז, לא תהיה לנו ברירה אחרת אלא להקים שורה של ישובים שלא יתבססו רק על החקלאות. יש ענפים חקלאיים שאותם אפשר לפתח.

עד שלא נתנסה בכפרים התעשייתיים, לא נדע. בתכנית יש שני כפרי תעשייה, שאני רוצה לפחות להקים אחד באופן ממשי. אני רואה את זה כתשתית לפיתוח נוסף של רמת הגולן. יתכן שנראה שלא מצאנו את הדרך הנכונה, אבל אני בעד זה כי יפתח לנו את הדרך לפיתוח נוסף של רמת הגולן.

התיקון שאני מציע הוא, שתהיה בדיקת אפשרויות באופן מפורט ואינדיבידואלי עם כל ישוב, באיזו מידה אפשר להרחיב את הישוב וגם בקשר להקמת ישובים נוספים.

לא הזכירו עדיין שחלק גדול מהתקציב זה לתשתית: לחשמל, מים . בלעדי זה גם לישובים הקיימים אין אפשרות להרחיב ואני רואה את זה כעדיפות ראשונה. עדיפות - כן. אבל צריך לקבוע את הדברים מתוך ראייה כוללת של האפשרויות ושל הצרכים.

מר ר. וייץ: אני מקבל את הנוסח של שר החקלאות לגבי הנושא
כיצד ייקבעו עדיפויות הלכה למעשה. לגבי המרכז -
מדובר על מרכז עירוני. אני מסכים להגדרת שר השיכון שמרכז עירוני
חייבים לתכנן מראש תכנון אורבאני. ההבדל בין מרכז איזורי למרכז
עירוני הוא, שאחד תחום והשני לא. אני רוצה להדגיש את הצורך בטיפול
בשלבים הראשונים של המרכז העירוני שמצריך תכנון כלכלי וחברתי מראש.
אני הייתי רוצה לראות תכנון מראש בהנחת היסוד של העיר ברמת הגולן.
מתחילים עם 200 - 300 משפחות, אבל הכוונה היא שייווצר בה כוח צמיחה
שיתפתח לשוב עירוני. צריך להביא את זה בחשבון בתכנון הפיסי.
לא הבאנו לכאן כמה פרטים של התכנון האיזורי של רמת הגולן; המחלקה
להתיישבות ניסתה לבחון את האפשרויות הכלכליות הראשונות. הקייט איננו
העניין הראשון ברשימה. יש כמה דברים שאפשר להתחיל בהם. מתחילים עם
כמה עשרות משפחות. הייתי רוצה לראות תכנון חברתי. אני חושב שאם
המחלקה לעליה, משרד הקליטה והמחלקה להתיישבות ישבו יחד עם משרד
השיכון אפשר יהיה ליצור מרכז משיכה לקליטת עולים ולכוון אליו
בעלי מקצוע מתאימים למפעלים שנרצה לתכנן. אפשר למשוך לשם כוח אדם
שבתנאים אחרים לא היה כא לשם. אני מקווה שנמצא את הדרכים לבצע
זאת הלכה למעשה.

אשר לכפרים התעשייתיים, אני חושב שיש ספקות,
ויש קשיים. אין ספק שבלי נסיון לא נמצא פתרונות. יש הרבה שינויים
בתעשייה. היו נסיונות קשים בקיבוצים תעשייתיים בלבד. חלו בינתיים
שינויים מרחיקי לכת.

ברמת הגולן יש גרעין של קבוצת עולים שנקראה:
עליה 70, שהיו צריכים לעלות ולהקים את הגרעין הראשון של כפר תעשייתי
אני מקווה שעם הנורמליזציה כמצב, הם יעלו. העולים הם מרוסיה.
גינת אצלי קיימת בעדיפות א' של חיזוק הקיים.
כמו שהקימונו את הקבוצה סביב בני יהודה, שזו קבוצה של שלושה ישובים,
אותו דבר אנחנו רוצים לעשות לחיספין. לדעתי, הכפלת הישוב ברמת
הגולן זה מובן מאליו, ומספלים כזה. אני מדבר על שני אלמנטים שהם
חדשים, אחד זה המרכז העירוני והשני זה התחלה של כפרים תעשייתיים.
אני אופטימי. אני רואה את האפשרות להקים אריח התישבותי שכה דרוש לנו.
אני מקווה שנמצא את הדרכים ונקים מערכת של ישובים כפריים קואופרטיבים
העומדים על חברה סגורה והם מוסיפים את הנדבך הדרוש לנו כדי לחזק את
המבנה ההתיישבותי הקואופרטיבי של ישראל. פה המקום המתאים לראות
את המעשה וללוות אותו בעיון ולימוד לקחים. אם נתחיל כזה, אני
מקווה שנבצע בקצב מוגבר את התכנית שהובאה לכאן.

השר מ. קול: אני רוצה לבקש שהתכנית של המרכז האיזורי תובא
לדיון בוועדה, שנדע את הפרטים. איזה ענפי פרנסה
יהיו שם. צריך הכל להיות מתואם כדי לא להרוס את קריית שמונה.
משרד השיכון והצבא יביאו את ההצעה לכאן ונוכל לחוות את דעתנו
ולהעיר עליה.

בענין ההגנה המרחכית אני מבקש מהיו"ר שיתקיים
כאן דיון על כך יחד עם אנשי צה"ל. זה לא רק ענין של רמת הגולן.

אני ביקרתי בשני ישובים כמו עין גב ושאר ישוב ושמעתי מה התרחש
שם ביום הכיפורים. זה מראה שזה לא רק ענין של רמת הגולן, זה
ענין בסיסי.

היו"ר השר י. גלילי: אינני מכיר שני חברים - אפילו לא אני וגבתי -
שהספיקו לקיים ביניהם שיחה על התכניות
והמגמות כתחום ההתיישבות לאחר המלחמה. אין ללמוד מכאן שיש לי -
ואני מניח גם לא לגבתי, מגמה להסתלק מפעילות התיישבותית באיזורים
אחרים, אם זה כבקעת הירדן ואם זה בפיתחת רפיח. הענין רציני מאד
מכחינת המסגרות החמריות העומדות לרשותנו, המשאבים, כוח האדם וגם
סוג העדיפויות מבחינה מדינית. הבאנו את נושא רמת הגולן לדיון
כי חשבנו שזה כוער, כשים לב למה שעבר על מרחב זה, וגם מפני שהערכנו
שלא תהיינה בנידון תהיות ולא תעוררו סימני שאלה.

אני מצדי, אם תמכתי בדעה שהובעה כאן, שברמת
הגולן, בדרך כלל, העדיפות איננה לישובים חדשים, אינני אומר בזה
שזה נכון לגבי איזורים אחרים. כשנדון באיזורים אחרים, נבחן את זה,
אני מסכים לדברי גבתי כי גם הכללה זו איננה חלה על כל פרט ופרט
ברמת הגולן.

אני תומך בדעה שנפנה אל שר הבטחון ונבקש
דיון עם נציגי הצבא בנושא ההגנה המרחבית. הדבר כרוך גם בנושא
רציני מאד, וזה נושא הנח"ל. אני רוצה להביא לידיעתכם כי בשבוע
שעבר באתי בדברים עם שר הבטחון ועם הרמט"ל והפניתי תשומת לב
של ראש הממשלה לכך, שמיניה וביה ומכלי משים אנחנו יכולים לעמוד
במצב שהנח"ל יפורק. הכותרת למעשה הפירוק לא יהיה חיסול הנח"ל
אלא איוש צוותי טכנים. בכך אינני רוצה להקל ראש כבעיות הגדולות

של כוח האדם שצה"ל נתקל בהן עכשיו. כבר כמהלכה של המלחמה פורקו גרעינים ע"י זה ששובצו כקטעי לחימה, ולאחרונה הוחמר המצב. כאתי בדברים עם הרמט"כל ועם שר הכסחון. היתה פגישה עם שר הכסחון ונציגי התנועות, ונראה לי ששם נמצא איזה פיתרון. אנחנו יכולים לעמוד בלי רזרבה התיישבותית מאורגנת מיניה וביה ואני חושב זאת לדבר מסוכן מאד. אני מסכים שבעיית ההגנה המרחבית איננה קיימת רק לגבי רמת הגולן, אלא לגבי כל ישובים שהם כקו הספר. אני אפנה בעניין זה.

אני מסכים שנשב לדון בתכנית - כאשר תהיה - של המרכז התעשייתי העירוני ברמת הגולן. נבטיח לכלול את כל הגורמים שצריכים להיות שותפים לזה, עם הגדרה ברורה של אחריות, ונביא את הדבר לדיון כועדה זו.

אני מציע להמליץ להחיש את פיתוח רמת הגולן את מערכות התשתית, האכלוס, המרכז התעשייתי עירוני וישובים חדשים שבתכנית, לפי סדר עדיפויות שיוכא לוועדה לאחר שתיקבע המסגרת התקציבית. אין טעם להתוכח עכשיו על סעיפי התכנית כאשר המסגרת התקציבית הכוללת לא ידועה לנו.

נציץ לשר האוצר להפריד את נושא רמת הגולן מנושא התכניות הארציות, כדי שאפשר יהיה להתקדם בנושא הזה. נפנה אל שר הכסחון בדבר עריכת דיון בנושא ההגנה המרחבית כהשתתפות נציגי צה"ל.

המושג "הגנה מרחבית" אולי איננו ממצה. הכירור שצריך להיות הוא ב- שילוב האיזורים

השר נ. פלד:

כהגנה.

27/1/68

מ ח ל י ט י מ :

הת/1 : א. להחיש את פיתוח רמת-הגולן: ביסוס והגדלת האוכלוסיה ביישובים הקיימים; הקמת מרכז תעשייתי-עירוני והקמת יישובים חדשים ע"פ החלטה מיוחדת.

- ב.1) להטיל על משרד השיכון את האחריות הכוללת להקמת המרכז התעשייתי העירוני.
- 2) תכנית עקרונית של המרכז התעשייתי-עירוני תובא ע"י משרד השיכון לדיון ואישור הועדה להתיישבות.
- 3) להבטיח כי התקציב להקמת המרכז התעשייתי-עירוני יכלל בתקציב משרד השיכון החל משנת הכספים 1974/75.

הת/2 : לפנות אל שר הנסחון בדבר קיום דיון בועדה להתיישבות, בהשתתפות נציגי צה"ל, בענין שילובם של יישובי הספר במערכת ההתגוננות.

היו"ר השר י. גלילי: אני מבקש מאד שנשכיל את עצמנו בצנעת הפרסומים.

השבוע היה פרסום על מה שיהיה בוועדת השרים לענייני

התיישבות. אני נוטה לחשוב שהפרסום הזה בא לאחר ששר החקלאות ואני קיימנו

פגישה עם נציגים מרמת הגולן ודובר על כך שהנושא יובא לוועדת השרים

לענייני התיישבות. יכול להיות שמהם הודלף הנושא לעתונות. אולי לא.

אני מודאג מהדברים האלה. אנחנו נמצאים במערכה מורכבת מאד. עד עכשיו

לא היה מקובל שהיו פרסומים על מה שיהיה בוועדת השרים לענייני התיישבות

וגם לא מה שהיה. היה מי שפנה אלי ואמר שהפרסומים הללו יכולים להזיק

למאמץ לשחרר שבויים. אפשר למצוא עילות שונות לפרסום הזה. אני יודע

שאפשר לומר כנגד זה שזה יכול לעודד את היישובים שהם די עצובים. אבל

זהירות שקולה כנגד התועלת המפוקפקת שיכולה להיות בפרסום. אני מבקש

מהחברים שנאמץ לעצמנו את ההימנעות מפרסומים. מה שצריך לפרסם, יתפרסם

באופן מוסמך.

הישיבה ננעלה.

865 M

ס ו ד י
עוהק מס' 1 מתוך 2
25 דפים

11

סטנדרטמה

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הועדה להתיישבות
כ"ד בתמוז תשל"ג - 24.7.73

נכחו השרים: י. גלילי - יו"ר, ח. גבתי, מ. חזבי, נ. פלד, מ. קול.

בעדו השרים: א. אבן, מ. דיין, פ. ספיר, ז. שרף.

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ר. וייץ, י. צור, מ. קרובה, א. שבקר.

בעדו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: א.ל. דולצין, ע. שפירא, מ. ריבלין.

מטה הפנים בוספים:	ש. אבני	-	משרד השיכון
	ע. ארנן	-	לשכת השר י. גלילי
	י. ארקין	-	משרד האוצר
	א. ביידץ	-	מינהל מקרקעי ישראל
	אלוף ש. גזית	-	משרד הבטחון
	ז. דיבון	-	משרד החוץ
	י. ורדי	-	משרד הפיתוח
	א. יהלום	-	משרד הבטחון

מטעם הסוכנות היהודית: י. איגס, י. אדמוני, א. אלקלעי, א. ויניבגר, מ. שמיר.

א. ליטנצקי - מזכיר הועדה.

עמ' 2
עמ' 13
עמ' 19

הת/20. תכנית האב לפיתוח אזורי מרחב שלמה.
הת/21. מקום קבע לנחל סיני
הת/22. מבוא מודיעין

סדר היום:

רשמה: אורה ובר

התל 20. תכנית האב לסיירת אחדי מרחב שלמה

היו"ר השר י. גלילי: כפי שנמסר לי נידונה כישיבה הקודמת

הצעתו של חברנו רענן וייץ בנושא

מרחב שלמה לגופו, והיו חילופי דברים ועוד נותר לו להשיב לחילופי הדברים. אני מקדים בכל זאת ושואל שמא נותרו חברים שרוצים לומר משהו לפני דברי התשובה?

יש לי שאלה שלא נוגעת לענין זה.

י. צור:

יש שאלה כיצד לנהוג: עתונאים זרים

רבים פונים בשאלות בנוגע להתיישבות מעבר לקו הירוק. בזמן האחרון מתעניינים בזה במיוחד הקונסול הכללי האמריקאי בירושלים, והוא פנה אלי לפני ימים אחדים שאתן לו פרטים על הישובים שמעבר לקו הירוק. אמרתי לו: אתה יודע מה שנתפרסם בעתונים, אינני עוסק בהתיישבות; בהתיישבות עוסקת החטיבה להתיישבות של הסוכנות מעבר לקו הירוק, והפניתי אותו לאדמוני. לא מצאתי אותו כדי להזהירו מבעוד מועד, והקונסול פנה לאדמוני. זה נודע למשרד החוץ, וצלצלו אלי ממשרד החוץ ושאלו למה אני בכלל מדבר אתו. אמרתי שאני חושב שהדרך לא לדבר עם אדם שמבקש אינפורמציה היא פסולה, יש לי קצת נסיון כעניינים אלה, הוא מיד יבוא לידי מסקנה שיש לנו מה להסתיר ממנו. אנו רק צריכים לדעת מי הוא המוסר את האינפורמציה.

אולי היו"ר היה יכול לומר לנו מי

מאתנו מוסמך למסור אינפורמציה? לא משנה מי זה, מאתנו או מאנשי הסוכנות. האינפורמציה היא גלויה, נמצאת בעתונים. אולם אמר לי ידידי במשרד החוץ שזה דבר אחר אם זה מתפרסם בעתונים ואם אומר את זה משהו מוסמך. אינני מקבל את התפיסה הזו.

אולי תגדיר את השאלה?

היו"ר השר י. גלילי:

מי מטעם הפורום הזה יהיה מוסמך למסור אינפורמציה, וכמובן שהאינפורמציה הזו

י. צור:

תיקבע בהתאם למה שתקבע?

היו"ר השר י. גלילי:

אני מניח שהשאלה הזו לא נובעת למרחב של מה?

י. צור:

לא.

היו"ר השר י. גלילי:

זה נושא מסובך. כימינו "איש ועתונאי

לו על ארץ רכה".

אני אנסה למצוא דרכי במבוכי הנושא הזה, ואשיב על השאלה כדין בישיבה הבאה.

י. צור:

זה מספק אותי.

היו"ר השר י. גלילי:

אם אין מי שרוצה לומר לגבי הנושא שנדון בישיבה הקודמת, נשמע דברי תשובה של רענן.

השר מ. קול:

הערה בנושא מרחב שלמה. התכנית הקודמת שהיתה בשעתה, היתה תכנית שעובדה ביחד עם כל הגורמים. מכיוון שתמכתי בישיבה הקודמת בהקמת שני הישובים שרענן הציע - וחלק מהישובים האלה או רובם, פרנסתם צריכה להתבסס על ענפי קיט ותיירות וחלק על קלאות - הייתי מבקש שייקבע פה על-ידי היו"ר שצריך להיות כעניין זה תכנון מחדש; לשבת שוב עם כל הגורמים ולבדוק את הפרטים כדי להתאים, כי התכנית הקודמת קצת שונה.

השר ח. גבתי:

איזו תכנית קודמת?

השר מ. קול:

התכנית שעובדה בשעתה בקשר למרחב שלמה.

פה הרי יש שינוי ביעדים לפי מה שמוצע

על-ידי וייץ. זה מחייב שיהיה דיון על הפרטים כדי שלא יהיו בעיות של אי התאמה. כי התכנית הקודמת עובדה על-ידי כל הגורמים, וגם אנו כמשרד התיירות היינו שותפים בכל הפרטים. עכשיו זה מבט חדש, אז זה מחייב - כשיוחלט על הדבר - שכל הגורמים יישבו מחדש וידונו על הפרטים כדי להתאים לשינויים החדשים, כדי שלא יהיו אחר כך בעיות של אי התאמה, ושל דברים שהם חריגים, ויתחילו ויכוחים מחדש לגבי הפרטים.

רענן יתייחס גם לכעיה זו.

היו"ר השר י. גלילי:

ר. וייץ:

בהתחשב עם כמה וכמה הסתייגויות והרהורים
לגבי אלמנטים שעליהם התכנית שהגשתי מבוססת,

אני מקבל את זה שרק הנסיון יכול להוכיח מי צדק בנדון. על כן אני אמנע
מלענות על ההרהורים שהוצגו. כמידה שיכולתי לבסס את טענותי בסקרים
ובמספרים, עשיתי זאת ככתב, ותוספת ידע אין תחת ידי.

על כן הצעתי הצעה קונקרטית האומרת -

על מנת לפתור הלכה למעשה את האפשרויות להקים אזור התיישבותי שיחבר את
אילת עם אזור שארם-א-שיך ויתן לעיר אופירה את העומק ואת הרקע האזורי
כפי שאנו נוהגים לרצות לראות אותו בתחומי ישראל, ולראות גם את ההתיישבות
העובדת מעוגנת באחיזה של המרחבים הנתונים, - אני מציע להקים שני ישובים:
(1) כשטח בין אופירה לראם-מוחמד - כשטח הדרומי; (2) כשטח הצפוני - בסביבות
נאבק, בסביבות קצה המשטח הגדול של מיצרי טירן.

כאופן יותר קונקרטי, אף-על-פי שזה לא ענין

לדון בו כשולחן זה, הייתי מציע שהישוב הדרומי יהיה קיבוצי והישוב הצפוני
יהיה מושב, לא מושב שיתופי. אם נטפל כישובים הללו לאור הקווים שהותוו
בתכנית שהצעתי, בהנחה של ארבעה אלמנטים של פרנסה אפשריים: תיירות וקיט,
חקלאות מיוחדת בכתי זכופית, חקלאות ימית ותעשייה - אין לי ספק שלא יהיה
קושי מיוחד למצוא אפשרות של כיסוס לשני הישובים. על זה אני חושב שאין
פה חילוקי דעות. לאור הנסיונות, ואני אשתדל שהדברים, אם יאושרו, ייקבעו
בקצב די מהיר, אני חושב שאפשר יהיה להסיק תוך תקופה לא ארוכה מסקנות
ולקבוע לגבי המשך התכנית.

אני חושב ששר התיירות צודק. אין בזה קשיים,

צריך שתהיה הכנה. רשות מרחב שלמה היתה צריכה לכנס את המתכננים משתי
האסכולות ולמצוא דרך שהנעשה כשטח לא יסגור אופציות לשני הגופים.
ואם אפשר להגדיר באופן ברור תחומי פעילות, אפשר להשאיר לתקופה של שנתיים-
שלוש שבהן האופציות תישארנה פתוחות. ואם השולחן הזה יסכים, יטיל זאת
על מרחב שלמה בשותפות עם מתכננים של המחלקה להתיישבות. אינני סבור שיהיו

ר. וייץ:

כזה קשיים מיוחדים, וכמוכן עם כל המשרדים הנוגעים בדבר, לא יהיה קשה למצוא את דרך המלך.

היו"ר השר י. גלילי:

אולי תנסה את הצעתך לסיכום.

ר. וייץ:

אני מציע לאשר הקמתם של שני ישובים -

האחד כאזור המשתרע דרומית לאופירה, בואכה ראס-מוחמד שיהא ישוב קיבוצי, והשני בשטח המשתרע צפונית, בסביבות נאבק, ושיהיה ישוב מושבי. כמו כן אני מציע שרשות מרחב שלמה תכנס את המהכננים של שתי תכניות האב, על מנת למצוא דרך לא לקבוע עובדות שתחסומנה את האפשרויות הפתוחות להגשמת אחת משתי תכניות האב לאור הנסיון שיצטבר כמשך השנים הקרובות כאזור הנדון.

השר ח. גבתי:

אני מסכים כהחלט להערתו של רענן וייץ

שיש צורך לתכנן וגם לבצע את הדברים בצורה

כזו שכל האופציות תישארכנה פתוחות. אינני מושב שיש צורך להכניס שינויים ניכרים בתכנית הקודמת, אבל מסכים שיבדקו את זה שוב.

השר מ. קול:

עם כל הגורמים.

השר ח. גבתי:

עם כל הגורמים כולל משרד התיירות.

אבל אינני מציע שאנו היום נחליט על הקמת

שני ישובים כבר. מדוע? - הכסיס הכלכלי של הישובים האלה כפי שמוצע הוא בעיקרו מכוסס על גידול אינטנסיבי, על חממות לגידול מסויים אחד. נאמר כבר כישיבה הקודמת, אני מאוד אופטימי שכאמת נהיה מסוגלים, ואנו הולכים עכשיו להקים כפר שלם שמכוסס על חממות כאזור אשכול, ואני מקווה שודאי אחרי שנעבור את תקופת מחלות הילדות והצרות שישנן תמיד, נצליח. אולם אין לנו נסיון בגידול זה באקלים של מרחב שלמה, ואיננו יודעים גם באיזו מידה או כמה זמן זה יקח לנו עד שנוכל להחדיר את התוצרת הזו לשווקים. אז נראה לי שהיום הכסיס להקמת שני ישובים הוא רופף מדי.

השר ח. גבתי:

אני מציע שנקים שתי חממות ככל אחד מהישובים

שישנם היום כמרחב שלמה - בכניעות וכדי-זהב - שאחד הוא חצי חקלאי והשני מכוסס כולו על חקלאות. וניקח לעצמנו שנה שנתיים ונראה איך שהדברים הולכים שם. ועל יסוד הנסיון הזה נוכל ^{לנשא} לשוב. הנסיון שם והנסיון שיהיה לנו מהכפר שכחל אשכול וממספר חממות שנקים אולי באזורים הצחיחים שלנו כישובים קיימים - יתן לנו את האפשרות להחליט אם יש טעם והגיון להקים את הישובים ולכסס אותם על חממות. אינני מדבר על ישובים שאפשר לכסס אותם על ^{היירות}, זו בעיה בפני עצמה וצריך לבדוק אותה. אבל כמידה שזה נוגע לכסיס החקלאי, ותמיד רצוי לשלב את כל הדברים האלה יחד, אז זה מוקדם ^{מדי}.

על כן אני מציע לבחון את התכניות שהוצעו

לנו ולדאוג לכך שכל האפשרויות לביצוע ההתיישבות בקנה מידה יותר רחב תישארנה פתוחות, ולהתחיל כנסיונות כמרחב שלמה בחממות לגידול אגבניות וגידולים אחרים כשני הישובים הקיימים כבר.

אולי תנסה לצייר איך זה יהיה בדרך הטבע?

היו"ר השר י. גלילי:

אני מציע שהמחלקה להתיישבות תקים כשני

השר ח. גבתי:

הישובים הקיימים - נכיעות ודי-זהב -

ואין לי ספק שהישובים לא יתנגדו לזה, דונם חממות ויתחילו לגדל שם עגבניות כהדרת בעלי המקצוע. כשהעניין יכשיל אז נדון מהי ואיפה.

אני מצטער שאינני יכול להסכים לשר החקלאות.

ר. וייץ:

אני עומד על דעתי שהשולחן הזה יחליט להקים

שני ישובים לאלתר. תזכרו שנקודת המוצא של הצעתי לא היתה גידול עגבניות

או תיירות או תעשייה. נקודת המוצא של הצעתי, כמנוגד לרעיון המרכזי של

של תכנית האב שראינו קודם היתה - שאי אפשר להקים אזור בישראל כלי השתתפות

ר. וייץ:

אקטיבית של אחד הסממנים העיקריים של אזורי ישראל - ההתיישבות העובדת. שתכנית **א** שמצביעה על פיתוח כל השטח הגדול משארם-א-שייך ובואכה די-זהב רק על ידי יוזמה פרטית והתכנונים המתלווים אליה, כלומר, דמויי ערים, דמויי שכונות עם תחרות פתוחה וכו', לדעתי : א) אינה ממצה את האפשרויות הגלומות כחוכנו לעשות את האזור הזה כמיושב; ב) הוא יהיה לדעתי אזור חריג באופיו, כמהותו ובהתפתחותו באזורי ישראל.

זו היתה המטרה העיקרית של הצעתי

ועד כה במרחב העצום שמשתרע בין אילת לאופירה יש בסך הכל שני ישובים, שניהם מושבים שיתופיים, ואני סבור שמוכרחים לפתוח את הדרך לפחות לעוד שתי תנועות התיישבותיות גדולות להתנחל במקום: התנועה הקיבוצית ותנועת המושבים. כל העבודה שעשיתי באה להוכיח שאפשר לעשות זאת כקנה מידה ניכר, ושיש באזור זה אפשרות של אחיזה, תעסוקה ופרנסה קבע. חזרתי וצמצמתי את הצעתי לשני ישובים כלכד, שישמשו ראשי חץ. כנדון זה אינני נוקט דווקא **א** כענין החממות. אני סבור שזה ענף בעל עתיד עצום. כל מי שביקר לאחרונה בארצות שצופות את התפתחות השוק באירופה, הרי כהולנד למשל, היא מגדילה את שטחי כתי הזכויות שלה והתחרות בשטח זה נעשית בתנופה רכתי. היא מספקת להונגריה, רומניה ברית המועצות ויוגוסלביה מספר עצום של כתי זכויות מוכנים, וכל הפעולה הזו כוונתה לקראת השוק המתפתח באירופה לירקות, פרחים ופירות שלא כעונתם. וזה שוק בעל ממדים של פעמים קשה לדמיין אותם. המספרים שנחתי מבוססים על ניתוח מלא של הדברים. אינני מעלה על דעתי שבארצנו, כשהאקלים נוח, חקלאותנו מתפתחת וכן המחקר, שלא נצליח בשטח זה. להיפך, יש לנו כל התכונות ותהיה לנו עדיפות מוחלטת בענף מכנים זה. אכל לא זו הכעיה שהצגתי פה. - האם יצליח החממות.

אין לי ספק שאפשר לפתח מקורות פרנסה לאלתר

בתירות וקיט. אינני סבור שצריך להשאיר את הפעילות הזו רק בידי התחרות החופשית, אלא עלינו להקים שני ישובים ולפתוח את הפתח. מנימוקים אלה אני עומד על הצעתי וחוזר ומציע לאפשר הקמתם של שני ישובים, האחד קיבוצי והשני

ר. וייץ:

מושבי, באופן שלכל צורות ההתיישבות תהיה אפשרות להראות את כוחן במרחב הזה שאנו רוצים לראותו מיושב דרך קבע.

השר מ. חזני:

בשיבה הקודמת הבעתי את דעתי בכיוון

דבריו של שר החקלאות. אך דווקא

משום שאני מסכים ותומך בגישתו העקרונית של רענן, שהיא גישת כולנו, שהאזור צריך להשאר חלק ניכר לפחות, ולהתבסס על התיישבות עובדת, דווקא משום כך צריך להבטיח שיהיה לזה קיום. וקיום עדיין לא מובטח; אינני מתכוון רק מבחינה חומרית. אינני מאמין בתעשייה במקומות כאלה, אולי בסוחר הרחוק. לגבי קיט ותיירות - שר התיירות יותר אופטימי כנראה ממני. אני חושב שיש גבול לכך. נוצר מצב שכל העם צבא וכל הארץ תיירות וקיט. (ב) אינני סבור שהתיישבות עובדת תסכים תמיד להתפרנס משרות. או שיעזבו את זה, או שיאמינו בעזרתו של משרד התיירות. כולנו מסכימים שצריך נסיון בעניין החממות. גם בשיבה הקודמת הצעתי להקים שני בתי זיקוק בקנה מידה סביר בשני המקומות ולהמתין לפחות שנה.

השר מ. קול:

מדוע לשרת פרות זה יותר מכובד מאשר לשרת תיירים?

השר מ. חזני:

כי מפרות לא מצפים ל"טיפ", בניגוד לתיירים.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מוחה על האנלוגיה בין פרות לתיירים.

עלינו לסכם את הנושא.

אני מניח שעלינו לקבוע הנחות אחדות. אנו מעוניינים שהאזור ההוא יהיה מיושב ושהאנשים יוציאו את לחמם מאדמת האזור ההוא. אנו מעוניינים שיינתן שם ביטוי לא רק לגורמים של יוזמה פרטית אלא גם לגורמים קואופרטיביים מושכים, קיבוצים, ככל שיוכלו להשתרש שם.

ברור שהאינטרס הזה של הקמת ישובים, ולא כלכד

פיתוח אופירה, חייב לבוא על ביטוי בתכנון. היינו, ככל הנוף של המרחב

השר י. גלילי:

ההוא צריך שיהיו משוכצים אזורים, שמיועדים גם לטיפולם הזה של ישוב ולא רק לישוב עירוני. אני חושב שאנו מעוניינים למשוך לאזור ההוא גורמים התיישבותיים שורשיים, כמו תנועות המושבים והתנועות הקיבוציות, כי אלה גורמים שיש להם נסיון התיישבותי, והם מכינים גם ידע ואידיאל עם חישוקים חברתיים מתאימים.

אני חושב שאת הדברים האלה אנו צריכים

לסכם לעצמנו. יחד עם זאת, עד כמה שידוע לי, הגופים ההתיישבותיים, שבהם מדבר רענן, טרם נתנו דעתם על הנושא, טרם הועידו מתוכם גרעינים, טרם החליטו עקרונית שהולכים למרחב ההוא על בסיס טיפוס המשק המוצע לשם. זה עניין של תהליך. צריך לרכוש את ההתעניינות ואת הנכונות של הגופים ללכת לשם, ואני חושב שאילו יכולנו, היינו מקבלים היום החלטה על הקמת שני ישובים אחד בצפון ואחד מדרום לאופירה - זו היתה החלטה על כלימה, רק מבחינת החלטה מגמתית. ואני חושב שנשגה אם נקבל החלטה על הקמת שני ישובים, כפי שמסתמן לא מהמגמה של רענן, אלא מהצעדים הקונקרטיים להחלטה היום.

אני מציע לכן שמבחינה מבצעית נקבל את הצעתו

של שר החקלאות. כל יום ננקדים בהתחלת פיתוח ענף החממות, הענף הזה ייצא מחממות למרחב. מה שנוגע לתכנון ולמגמה, אנו רוצים לעצמנו עקרונית, התייחסות חיובית לנושא. כלומר, המחלקה להתיישבות צריכה לבוא בדברים עם הגופים ההתיישבותיים, צריך לראות את המגמה הזו כלולה בתוך התכנון; אם וכאשר תבוא הצעה קונקרטית, נדון בה. היום אנו רק מסכמים סיכום מגמתי עם הנחייה למחלקה להתיישבות להתחיל בפיתוח ענף כזה בשני הישובים הקיימים כדי-זהב ובנביעות. אם תעמוד על הצעתך, רענן, נביא אותה להצבעה.

ר. וייץ:

אנא אוסיף משהו ואז אשקול. אני מוכן

לקבל את הצעתך בתיקון קל. אני מוכן לקבל

את הצעת היושב-ראש כתנאי שיירשם כמפורש שהדיון לא הסתיים, ולאפשר

לי לבוא בדברים קונקרטיים ולחזור להביא את הצעתי לכאן. כי בלי שיחלצו

ר. וייץ:

התנועות לעשות את המעשה, ^{מאחר} וכל הדיבורים האלה אין ^{מבצע} אם
אביא את הדברים ברוחם, כפי שקיבלתי ^{את הרושם} ^{לפס} ^{עקרונית} כחיוב,
אנסה להניע שתי תנועות להקמת ישובים לאלתר, ואז אביא את הענין
לשולחן הזה. כוונתי שהדיון נשאר פתוח.

השר ח. גבתי:

הדיון תם ולא נשלם.

השר נ. פלד:

נדמה לי שבדברי רענן יש התעלמות כל שהי
מהנקודה המשמעותית שהיתה בדברי שר החקלאות.
שר החקלאות אמר שאנו צריכים לעבור תקופת ניסוי מסוימת לפני שנוכל
לקבל החלטה, ואילו הנקודה של הגוף ההתיישבותי היא נקודה שניה. אני חושב
שבדאי תמיד יש אפשרות לעורר את השאלה מחדש. אבל היות שיש לי השיקולים
של שר החקלאות...

היו"ר השר י. גלילי:

סבורני שלגופים, שמדובר בהם, השיקולים האלה
ייראו עוד יותר.

השר נ. פלד:

תמיד התזוזה שלנו בפיתוח חקלאי היתה
מבוססת על ערובות מינימליות של ניסיון והוכחה
שהדבר הזה ריאלי, אחרת זה איננו ממשי. אני חושב שברור ^{חא} שאפשר לעורר את
השאלה מחדש ואפשר לכוא בדברים עם התנועות הנוגעות בדבר, אבל אין זה
פותר את הנימוק כבד המשקל שהעלה שר החקלאות.

י. צור:

כשנכנסנו לנגב בפעם הראשונה, נכנסנו בצורה
נסיונית, והקמנו מצפות, כי לא הכרנו את הנאי
המקום. נדמה לי שמוצדק אף כענין זה להקים מצפות. כי יש לי הרשם
שעם כל האופטימיות או הפסימיות, אף אחד אינו יודע בדיוק לאן הכפרים
ילכו. הייתי רוצה לכן לתת את הגוון של המצפות הנסיוניים.

נ. וייץ:

אני חייב להדגיש את נקודת המוצא שלי. אלמלא
חשכתי שאפשר לפתח שם ענף שאפשר לכלול בו

ר. וייץ:

אזור שלם, הייתי מציע שתי נקודות בלבד. אני סבור שבם כלי החממות אפשר לפתח שם ישובים. אינני חושב שאפשר להשאיר את המרחב לפי התכנית הקודמת. גם אז הייתי מציע להקים לפחות שני ישובים - קיבוץ ומושב. אני במתכוון חכנסתי את העניין הזה, כי אני סבור שהוא ממשי ורציני ואפשר לתכנן בו אזור שלם, ולא הייתי רוצה לסגור בפנינו את האופציות.

שתי הנקודות שאני מציע עכשיו אינן קשורות מהותית בעניין קיום או אי קיום של חממות. הן קשורות בהשקפתי המהותית על אופי האזור. והמינימום שאני רואה הוא לפחות ארבע נקודות גם כשאין במקום תנאים שאפשר לראותם כמתאימים להתיישבות. אבל אנו רוצים לראות מעשה באזור ההוא. אני מקבל את הניסוח שהדיון תם ולא נשלם. כרגע שתייה לי הצעה אני אביא אותה לשולחן הזה. אינני מחפש דקדוקי פרוטוקול. כל התנועות יודעות היטב כמה המדובר. לא הייתי רוצה להציע הצעה שיבידו לי מה אתה מציע בזמן שהרשות המוסמכת פסקה שלא. אבל אם אני אכוא לתנועות ההתיישבותיות ואומר להם שהיה דיון והוא לא הסתיים והכל תלוי בהענות שלהן, אני אשכנע שתי תנועות לכוא ולהקים מפעל התיישבותי מיוחד במינו שעל חשיבותו לא צריך לעמוד פה.

א. קרונה:

לי נראה שלא חשוב להחליט מדוע לא מחליטים עכשיו. הנסיון הזה לתת גושפנקא למה לא מחליטים, הוא לא נכון. צריך להחליט שהעניין הזה פתוח עד שיתבררו שני דברים: הגורמים ההתיישבותיים המוכנים ללכת; יתברר גם הצד הכלכלי שעליו הישובים האלה ישענו, ועד אז העניין נשאר פתוח ללא החלטה. לכן אין מחליטים.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה לסכם. הדיון תם ולא נשלם, תמיד דיון יכול לחזור.

אני מרחיק לכת ממה שהציע רענן. כל אחד מאתנו, קודם כל אנשי המחלקה להתיישבות, יכולים ללכת אל הגופים ההתיישבותיים ולומר להם שיש מגמה חיובית בועדה הכין-מוסדית להתיישבות לחפש דרכים ליישב את האזור - לא רק

השר י. גלילי:

ישוב בטיפוס של אופירה - אלא בטיפוס של ישובים. והדבר הזה הוא כההליך של בחינה, התהוות וכו'. אין שום ספק שהגופים יבחנו את זה קודם כל מהבחינה שהעלה שר החקלאות, והזכיר אותה שובהשר פלד - מה יהיה טיפוס הישוב ועל מה יתבסס. אינני מעלה על הדעת שהקיבוץ המאוחד או הקיבוץ הארצי או תנועת המושבים יזנקו לישוב ההוא למטרות תיירות; אלא אם כן יהיה בסיס משקי חקלאי^{אי} תעשייתי ששמש תשתית לחברה. לזה אפשר לצרף גם אנשי שירותים. ועד כמה שאני מתאר לעצמי, זה תהליך של התהוות, עד שהתנועות תהיינה מוכנות ללכת לשם. בייחוד אין בדבר פשוט, ^{כפי} ודאי החקלאות מחווה את דעתו שצריך לבחון תחילה אם אמנם, לדוגמה, ענף החקלאות - יכול לשמש בסיס להקמת ישובים חדשים, והוא מציע שלב מוקדם של בחינת הדבר בישובים הקיימים.

לכן אני מציע שרענן וייץ לא יציג את הצעתו להצבעה, כי אינני רוצה תקדים של הצבעה שלילית להקמת ישובים באזור ההוא. אנו מנחים את המחלקה להתיישבות היום: א) להקים כדי-זהב וכנכיעות ענף חממה נסיוני; ב) אנו מניחים מגמה של הקמת ישובים כאותו אזור, וכלילת הדבר הזה בתכנון, על יסודו אפשר לבוא בדברים עם הגופים ההתיישבותיים ועם גורמי התכנון כדי שלא ייתפסו מקומות שמיועדים לישובים.

כאשר המחלקה להתיישבות תהיה מוכנה עם הצעה

ממשית של הקמת ישובים הן מבחינת הנושא והן מבחינת אופי המשק - נדון בזה. שר החקלאות יביא את הדבר לידיעת אנשי מרחב שלמה.

מ ה ל י ט י מ :

- א. המגמה היא להקים ישובים באיזור אופירה, המבוססים על בתי זכוכית וקייט. בשלב א' 2 ישובים, אחד מצפון לאופירה ואחד מדרומה.
- ב. שר החקלאות יביא החלטה זאת לידיעת מנהל מרחב שלמה על-מנת להביא מגמה זו בחשבון לצרכי תכנון כולל.
- ג. בהתאם למגמה זו - להקים בבניעות ובדי-זהב ענף בתי זכוכית נסיוני במטרה ללמוד את האפשרויות הגלומות בענף זה באיזור.
- ד. המחלקה להתיישבות תבוא בדברים עם הארגונים ההתיישבותיים הארציים בדבר חלקם במשימה זו.

הת/21. מקום קבע לנחל סיני

היו"ר השר י. גלילי: אני רוצה להביא לידיעת חברי הועדה להתיישבות נושא שבשעתו הכטחתי כמיוחד לאחד החברים להביאו לידיעת הועדה. אני מסתפק בכך שהנושא יהיה מודע לוועדה. אינני מציג אותו להחלטה, אלא אם כן השרים חברי הועדה ירצו להביאו להצבעה. אני מתכוון לנושא מקום נחל סיני כפתחת רפיח.

כזכור, החלטנו על אזור נחל סיני. היינו, העכרת הברעין הזה ממקומו הנוכחי, שהוא איננו אתר מתאים להתיישבות, לאתר התיישבותי. בהנחה שנקים שם ישוב לא חקלאי כיסודו כשל מגבלות המים, שישרת את צרכי צה"ל, יקיים מכבסה לתכלית זו, וענפי משק מזעריים. ועדת מיקום כחנה את הנתונים כשטח ומכאן לפנינו הצעה. יציג אותה יחיאל אדמוני.

י. אדמוני: נחל סיני יושב היום מדרום לאל-עריש. צמוד לו מדרום שדה תעופה של אל-עריש. כזמנו התיישבנו במקום הזה משתי סיבות: היה שם מחנה שכנו המצרים ולא הספיקו ליישב אותו, ועל-יד הכפר הזה היו שטחי עיבוד חקלאיים עם כארות מים. לכן התיישבנו שם מיד אחרי המלחמה. ידענו שמקום זה אינו מתאים לישוב קבע בגלל היותו סמוך לשדה תעופה וכגלל אי אפשרות להפרסות כשטח עצמו. לא ראינו את הישוב הזה כישוב חקלאי, וגם בהחלטה על האזור נאמר שפיתוח ענפי המשק החקלאיים, לפחות אלה שקשורים במים, יהיו מזעריים (דיברנו על רבע מיליון קוב מים). משום כך ניסינו לחפש את המיקום המתאים מבחינת האקלים, אפשרויות פיתוח, והיו לנו מספר אלטרנטיבות, כולן ממזרח לאל-עריש, ובסופו של דבר בחרנו אלטרנטיבה אחת במרחק של שלושה ק"מ מזרחה מאל-עריש. (מראה על המפה).

ביציאה מאל-עריש יש מחנה שהיה המחנה של היחידה היוגוסלבית של כוחות האו"ם, זו נקודת ציון לצומת הכבישים שמובילה לג'בל ליכני וההמשך הוא לאל-עריש. הנקודה המוצעת על ידי ועדת המיקום יושבת על גבעה יפה סמוכה לחוף הים. יש מספיק מקום לפיתוח מבני מגורים.

י. אדמוני:

אין בעיה של בעלויות קרקע לגבי השטח המיועד לפיתוח. היתה בעיה של דקלים במקום והבעיה נפתרה על-ידי כך שרכשו אותם בכסף מלא. לכן אין בעיה של תפיסת שטח של מישור; זה שטח דיונה שנמצא למעשה כידינו. זו הצעת המיקום של ועדת המיקום שמשותפים בה כל המשרדים הנוגעים בדבר, ואנו חושבים אותה כמתאימה ביותר. מפעל המכסה שיתחיל לעבוד בעוד חודש וחצי וישרת את צה"ל, קיים במקום.

מ. קול:

איזה סוג התיישבות יהיה ישוב זה?

י. אדמוני:

זה יהיה מושב שיתופי מסונף לתנועה. יש אפשרות שהשירותים המיועדים לצה"ל יהיו באזור הצומת, והמרחק שהחברים יצטרכו ללכת כדי להגיע לצומת הוא מרחק קטן, בערך שלושה וחצי ק"מ.

היו"ר והשר י. גלילי:

הן מושב על אופי הישוב האמור לקום שם.

י. אדמוני:

מדובר על אלמנט חקלאי מצומצם שמבוסס על כמויות מים זעירות. כמובן אפשר לפתח ענף בעלי-חיים. הכנסנו לתחום הישוב קילומטר חוף, וזה אחד החופים היפים בארץ, ואנו חושבים לכן שהוא ישמש מקור קיום חלקי לישוב.

השר מ. קול:

יש שם דגה?

י. אדמוני:

יש הרבה דגה, אבל איננו כונים על דייג.

כזמן שהחלפנו על הקמת הישוב, אמרנו שהישוב הזה יקים מספר מפעלים הדרושים לצה"ל במרחב סיני. המכסה היא מפעל ראשון כתחום זה, ויכול להיות שיקומו מפעלים נוספים.

אם אתם שואלים איך אני רואה את התפתחות המסק, אני יכול לומר שאני רואה את החקלאות המצומצמת פלוס ענף בעלי-חיים בנושא ראשון; נושא שני - עניין החוף, שירותי החוף באזור אל-ערש, וכשלב מאוחר יותר מספר מפעלים נוספים - בין אם מפעלים לצרכי צה"ל

י. אדמוני:

וכיין אם מפעלים ניטרליים, תעשייה שאינה קשורה לצה"ל.
 התכנון הראשוני מדבר על מאה משפחות. אבל היות והתכנון הכלכלי שלנו
 אינו מדויק - באיזה קצב זה יגדל, איך יהיה קצב פתוח המפעלים -
 הזמן יגיד. עכשיו יש שם מספר קטן של משפחות בין שלוש לחמש,
 ויש שני גרעינים שעומדים לסיים את שירותם במקום.

לעצמנו אני רוצה להגיד שאיננו יכולים

להמשיך ולסחוב שם את הגרעין. המחנה הוא מחנה מצרי; אין בו כל
 שירותים ושום אפשרות שאיזה משפחה רצינית תיאחז במקום. חבל לנו להשקיע
 במחנה הזה כסף כי זה בזבז. לכן, אם אנו רוצים לעזור לגרעין זה להכנות,
 אנו צריכים להתחיל לבנות את הישוב הזה.

אנו נמצאים פה כבר שנה וחצי אחרי אזור,

ולפי דעתי יש הכרח להתחיל לבנות את המחנה כדי להתחיל ליצור במקום אוכלוסיה
 של קבע.

מה מבחינת תקציב?

היו"ר השר י. גלילי:

זה נכלל בתקציב הרגיל.

י. אדמוני:

הכניה לא כלולה בתקציב.

צ. אכני:

היא כן כלולה.

י. אדמוני:

צריך לבדוק זאת.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה לומר שהמיקום המוצע הוא על דעתנו.

אלוף ש. גזית:

לנו חשובה מאוד הדחיפות של הקמת הנקודה

במקום הזה משני טעמים:

אלוף ש. בזית:

(א) ההערכות של מערך אנשי תחזוקה וסגל אחר

שמשרת מתקנים צה"ליים שלנו במקום. כל זמן שהנקודה הזו לא קיימת,

בענין לא זו;

(ב) טעם יותר לוחץ וחשוב - תכנון חוף לתושבי

ישראל שמגיעים למקום. אנו עומדים מדי יום כיומו, במיוחד מדי שבת

כפני מאות כלי רכב שמגיעים לאזור ואין מי שמטפל בהם, וכנראה נקודה

כזו חסייע במידה רבה לענין.

מכיוון שאני רואה את המיקום של הישוב

השר מ. קול:

הזה חורג מאוד מהמושגים שלי על גבולות

בטחון בסיני, אני רוצה לרשום פה הודעה שיכול להיות (אני עוד אוועץ בענין)

שאגיש ערעור לממשלה על ההחלטה הזו, למקם את הישוב כאן, כיוון שהמיקום

הזה משרת קונצפציה מסוימת - בטחונות, מדיניות, התיישבותית - לקראת העתיד,

שהיא ברוח הנאומים של שר הבטחון על מחצית סיני בתחום ישראל.

אני חושב שעל מחצית סיני בישראל לא יכון שלום מעולם באזור הזה.

בשעתו כבר היה ויכוח כממשלה על מיקום הישוב הזה, והישוב לא גדל. זה היה

בכלל ישוב נפל עד כה.

זו בעיה אחרת.

היו"ר השר י. גלילי:

אבל אינני מדבר על הצד הזה, אלא על הצד

השר מ. קול:

המדיני. אני רוצה לרשום שההחלטה הזו בעיני

היא החלטה מדינית ^{בידאי} מרחיקת ראות. כי בשעתו כשדובר על הקמת המרכז

בפתחת רפיח, תמכתי בהקמת המרכז מתוך הנחה שהוא בסביבות עד 10-12 ק"מ

מעבר לגבול הבינלאומי, והוא תואם את המושגים של גבול בטחון. אבל לפי

המושג של גבול בטחון שמשתקף בהצעה שלפנינו, אפשר להגיע עד קנטרה עם

גבול הבטחון. לכן רציתי לרשום את ההודעה הזו, שאולי ^{על כן} אגיש ערעור לממשלה.

בשעתו לא היתה החלטה להקים ישוב קבע בכרדוויל, וכודאי מטעמים מדיניים ולא

מטעמים התיישבותיים, ^{אם כן} הענין הזה נתון בוויכוח.

השר מ. קול:

רציתי להשאיר אופציה פתוחה לערעור בממשלה.

השר נ. פלד:

אני מוכרח לומר שכתואר התכנית ההתיישבותית

של המקום הזה לא התרשמת ^{שמדיבר} במשהו מכוסס

ורציני, אלא די תלוי על כלימה. מככסה לצה"ל איננה בסיס להתיישבות.

היו"ר השר י. גלילי:

זה היה זמן רב חלק ממטה לחמה של נען.

השר נ. פלד:

היו זמנים. אני חושב שהאחזות הנח"ל בסיני

ממלאה תפקיד חשוב כשנתנה בסיס לשיר יפה;

זה לדעתי ההישג הגדול של המקום הזה. אינני רואה את הדחיפות ואת החשיבות

בהקמת הישוב במקום הזה כהתיישבות קבע מטעמים מדיניים ומטעמים ממשיים,

עד כמה ששמעתי כאן את ההסבר. אם היו"ר יעמיד את ההצעה הזו להצבעה,

אני אצביע נגד.

היו"ר השר י. גלילי:

אם תהיה דרישה, אני אעמיד זאת להצבעה.

השר מ. קול:

פה לא יוכרע הדבר אלא בממשלה.

היו"ר השר י. גלילי:

אם תהיה בקשה, זה יוכרע בממשלה. אנו חיים

כמשטר דמוקרטי.

אני רוצה להעיר קודם כל לדברי השר קול.

הממשלה עד הרגע הזה לא התוותה את קו הגבול המוצע על-ידי ישראל כינינו

למצרים; אבל מבלי שהיא ציירה את קו הגבול הזה, היא קבלה שורה של החלטות

ממשיות שהטביעו סמנים בשטח, שיש בהם כדי ללמד על כוונותינו לגבי הגבול.

אני יכול לומר שהיא גם נמנעה מצעדים מסויימים, וגם בהמנעות הזו יש כדי

ללמד על כוונותינו.

היו"ר השר י. גלילי:

אחת העובדות הרציניות ביותר שהממשלה קבעה לדעתי, הוא שדה התעופה שצה"ל כונה בפתחת רפיח, שיש לו חשיבות אסטרטגית רצינית בחישוב מערך שדות התעופה של צה"ל, ושממנו מתחייבת התיישבות בקילומטרים מתקלים על הדעת. והעובדה הזו של הקמת שדה תעופה שיש בו השקעה של מיליונים רבים, מעניינת אותי עכשיו רק בתור קנה-מידה לכובד המשמעות של החלטת הממשלה. לפי דעתי האתר ההתיישבותי המוצע כאן מתיישב עם מערכת המושגים לגבי אחיזתנו בכל המרחב הזה בעתיד.

הייתי מציע לעצמנו לא לקבוע כל זיקה בין הצעה מסוימת לבין התבטאות של שר זה או אחר בעת נאום. על נאום עונים כנאום. יש חילוקי דעות בין שרים. אני מכיר שרים שתומכים בהצעה הזו, ואינם מקבלים את הקונצפציה של שר פלוני או שר אלמוני. מכל מקום, אתה לא יכול לחייב אחד מעמתיך בממשלה בדעותיו של עמית אחר בממשלה, על פי הסכמתו לאתר ההתיישבותי הזה.

השר מ. קול: כתוב בהגדה של פסח: "והיה נותן בהם סימנים".

היו"ר השר י. גלילי: אבל הסימנים הם שונים. אני מציע שלא נלמד על הספק לגבי המקום הזה כסימן לדבר

שלא הייתי רוצה להגדיר אותו.

התבטאתי בתכלית הכהירות, אינני מכיר את זה להחלטה. יש לנו החלטה על אזור. הגורמים הפועלים - שר החקלאות, אנכי, שר הבטחון, המחלקה להתיישבות של הסוכנות - ממליצים על המקום הזה, ובדעתנו להתחיל להפעיל שם. לפני שאנו עושים צעד כלשהו, ראיתי לנכון להביא את זאת לידיעת חברי הועדה, כאשר אני יודע שזה דבר לא שגרתי, וגם הבטחתי להביא זאת לפני הועדה.

במידה שהחברים רוצים להעמיד את זה להצבעה כאן או שרוצים לערער על כך כממשלה, זו זכותם. אם אין תכיעה להצביע על כך כאן, שמענו את ההסתייגויות של החברים. אם אחד השרים יאמר שהוא מערער

היו"ר השר י. גלילי:

על זה כתיבת הממשלה, יובא הנושא לישיבת הממשלה.

ר. וייץ:

אני חייב להעיר לתשומת לבם של שרי התיירות והקליטה שלמעשה קיימת החלטה לאזרח את הגוף

כמקומו הוא.

היו"ר השר י. גלילי:

אתה טועה. הדגשתי בשעתו כשקיבלנו החלטה בענין אזרח נחל סיני, שלגבי האתר המדויק

אביא את הדבר לידיעת הועדה.

ר. וייץ:

אני מצטער, לא ידעתי על כך.

היו"ר השר י. גלילי:

הועדה שמעה את הודעתי. בפרוטוקול ישנן ההתבטאויות של השר קול ושל השר פלד. אם אחד מהם יכול לערער על כך בממשלה, נבקש את ראש הממשלה להציג את זה.

הת/22. מבוא מודיעין

אני מבקש את מר אלקלעי, מנהל חבל התיכון

במחלקה להתיישבות, להביא את ההצעה בדבר מבוא מודיעין.

א. אלקלעי:

הישוב הוקם על ידי הקרן הקיימת בשנת 1965-1966

כהאחזות ח"ל, על גבול הקו הירוק. המחלקה

להתיישבות טיפלה ביישוב בהסתייגות מסויימת, מאחר שיישוב חקלאי של ממש איננו היה שם להקים. הישוב אוכלס על ידי גרעין של פועלי אגודת ישראל,

ואחרי מלחמת ששת הימים הם עברו למבוא חורון ויושבים שם כיישוב חקלאי.

א. אלקלעי :

מאז הישוב אינו בטיפול המחלקה להתיישבות. למעשי פאג"י קיבלה אותו לטיפול. הישוב עבר בגולים שונים. היה להם תורם מאנגליה ואמרו שיקימו מפעל תעשייתי, אבל העניין לא חי ולא מת. פאג"י טוענת שיש להם גוף של עולים יהודים מארצות הכרית שרוצים להקים גרעין שיתופי. הישוב קיים כל הזמן, יש בו מפעל תעשייתי של שעוני לחץ שהוקם על-ידי שבע משפחות, וגם חפץ חיים מחזיק את המפעל שלו שמספק מזון למטוסים. המקום הוא על יד קברות המכבים, זהו מקום יפה.

החצעה היא לאכלס את המקום, והמחלקה להתיישבות

תקים שם גוף שיעסוק קצת בחקלאות. המחשבה היא הקמת מושב שיתופי - יש שם נתונים לאקלאות ^{לגדל} עדר בקר לבשר, להקים לול, גן ירק וחממות. קצת חקלאות וקצת תעשייה.

אין למקום שום יתרונות, פרט לעובדה שהוא קיים. למעשה היום הוא לא קיים. אני מאמין שאפשר להקים שם ישוב אם ילליטו לטפל בו. אם צריך שם ישוב או לא, אני לא מכריע. לדעתי אפשר להקים שם ישוב, אפשר להקים שם תעשייה ואפשר להקים גם חקלאות, לא טובה, אבל אפשר להקים.

פועלי אגודת ישראל חובעים כל הזמן שתינתן

השר ח. גבתי:

להם אפשרות להמשיך ולקיים את הישוב הזה

ולהכיר בו כישוב קטן שיהיה מבוסס על האפשרויות שישנן שם. האפשרויות הן מצומצמות כפיתוח חקלאי, ויש שם מפעל לא גדול ואפשר כודאי לפתח אותו. הם אומרים שיש להם גרעין אנשים בארץ, שכמיהה שהישוב הזה יוכר כישוב הם מוכנים לבוא לשם. הם מדברים גם על גרעין שישנו כארה"ב. לפי הרכבו הוא מזכיר את הגרעין שאנו מדברים על ישובו כגוש עציון.

מדובר על למעלה מעשרים משפחות, בעלי מקצוע, לאנדווקא חקלאים, שרוצים להתיישב שם. זהו כנראה גרעין ששיך לפאג"י, והם רואים אותו כנושא העיקרי של הישוב שיקום.

השר ח. גבתי:

מה שנחוץ היום להחליט הוא, שהישוב שקיים

היום בפועל יתקיים ממש.

זו החלטה שיש לה משמעות רוחנית או אחרת?

היו"ר השר י. גלילי:

אני חושב שנוסף למשמעות הרוחנית תהיה להחלטה

השר ח. גבתי:

משמעות גופנית. ההשקעות שתידרשנה פה בתקופה

הקרובה אינן גדולות כי יש שם כבר תשתית - יש בתים, כביש ודכרים אחרים.

אינני מתאד^{לעצמי} שאם נחליט לא לקיים שם ישוב ופאג"י לא יוכלו לקיים אותו,

נפקיר את המקום הזה שיהיה ככלל ריק. מוכרחים לקיים אותו.

אני מציע לאשר את זה. ביחס לפרטים, תקציב

וכו' צריך להכין הצעה.

אני מציע שנהיה גלויים בעניין זה. זה מקרה

י. צור:

ברור של חזקה, לא יותר מאשר חזקה. כשהוקם

הישוב, הוא הוקם כהאחזות ספר. לאחר המלמה, הספר ברח. מלכתחילה

היה ברור שעם כל ההתלהבות של יוסף וייץ לא היה שם מקום לישוב חקלאי.

והא ראייה, הקבוצה שישבה שם ירדה לעמק איילון והקימה את מכון חורון

שגם הוא לא ישוב רב אוכלוסין. נשארו שם בתים. הכתים נשארו באזור

שכולו אזור יעור, אזור פארקים. זאת אומרת, אזור מוכהק לתיירות פנים

או חוץ. אבל זה אזור התיירות הקרוב ביותר לתל אביב מבחינת מרחק -

בסך הכל 25 ק"מ מתל-אביב. פעם היה שם גבול, היום זה ממש חיק טבע

לתל-אביב. לו היה שם עניין של תכנון כלי חזקה, היינו אומרים שיש שם

אחד-עשר בתים, אז אפשר להשתמש בהם לצורך קבלת קבוצות נוער מחו"ל,

אבל לא חקלאות.

זה יהיה ישוב שהמחלקה להתיישבות תקבל אותו

היו"ר השר י. גלילי:

תחת חסותה?

אם השולחן הזה יחליט.

ר. וייץ:

י. צור:

לא נראה לי הרעיון לקיים שם ישוב חקלאי.

באחד-עשר הכתים שבמקום אפשר להשתמש לצרכים

אחרים, לפי מטרות הקרובות לאופי האזור כולו. חפץ חיים יכול לארוז ארוחותיו במקום אחר, לאו דווקא באזור מודיעין ועל יד קברות המכבים. אינני רואה את המשמעות של הקמת הישוב הזה.

השר מ. קול:

אני נוטה לזה שיאשרו את ההצעה של מר אלקלעי

אשר גם שד החקלאות תמך בה. יש פעמים

שאתה אווז במשהו, ויש פעמים שמשו אווז כך. אתה לא תנשוש את המקום הזה, ויש יותר מדי היסטוריה, ויש חזקה. זה אחד הישובים הלא קונכנציונליים.

רציתי לשאול בהקשר זה: הצאצאים של אפרים

וחנה ראוכני וגם משפחת ריקליס המיליונרים, מגייסים כסף לבן נאות קדומים.

האם זה אותו דבר?

א. אלקלעי:

לא.

השר מ. חזני:

אני גם כן תומך בהצעה מאותם הטעמים.

כאן זה לא די-זהב. לאמור, שם התעשה היא

תעשיה; יש מפעל אחד, יכול להיות שם עוד מפעל. שם הודיים זה הודיים.

זה לא כמו די-זהב ששם זה לא יכול להיות. שם גם הקיט הוא קיט, כי זה

מיועד לסוג מסויים של בתי הכראה, שאין כמותם בארץ, וישנם שמהתנאים וזה קיים.

י. ארקין:

יש לי הערה קצרה מאד, בהנחה שהעניין אושר.

בסעיף ד' כתוב - לנהל מו"מ להוציא את "מטעם

חפץ חיים" מהמקום. אני חושב שמוטב שתישאר השלוחה הזו כמקום, כדי שלאנשים

שיתיישבו שם תהיה מיד תעסוקה, ואני חושב שהנסיון של נחל גלביל שעושה חלק

מהחלפים של ממטרות נען יוכל לעבוד כאן בין חפץ חיים ומודיעין. מוטב

שלאנשים שיגיעו למקום תהיה מיד תעסוקה מאשר להתחיל להשקיע בפינוי המפעל.

צריך לבדוק את הפרטים אם יש לעשות את זה בצורת שותפות או בקבלנות.

צ. אבני:

שר החקלאות אמר שההשקעות הראשוניות תהיינה קטנות.

השר ח. גבתי:

אמרתי שהן תהיינה יותר קטנות מאשר בהקמת ישוב חדש.

צ. אבני:

לעומת זאת נאמר כאן שאת המכנים מיעדים למטרה אחרת. כלומר, יש צורך לבנות מכנים. צריך להיות שימוש במכנים הקיימים. לא נוכל לתת עדיפות לכניה שם לאור המצוקה של הכניה וההתבחלויות החדשות.

נאמר שיקימו שם עדר בקר, לשם כך צריך שצה"ל יפנה את המקום. צה"ל לא יפנה את השטח כי זה אזור אמונים מרכזי שנשאר להם לאחר שהפעלנו לחץ כאזורים אחרים של המרכז. צריך לקחת את זה בחשבון.

קיבלתי את המסמך רק עכשיו, וכחלק הכללי כתוב שבשנת 1970^{טיב} מנהל מקרקעי ישראל להעביר את הקרקע. לא ברור לי מה הרקע לזה נגדות המנהל, אני רוצה לבדוק את זה.

ר. וייץ:

כמחלקה להתיישבות היו התלכטויות רבות בקשר להקמת הנקודה. רוב ההנהלה היה נגד מתן עדיפות להקמת הנקודה הזו. כי היום כתנאים ההתיישבותיים והמדיניים הדבר מובן מאליו. זה מתיישב בדוחק רב. עם זאת אני חייב להעיר את תשומת הלב לכך שאנו עוסקים בתנועה התיישבותית קטנה שנאבקת על מקומה במפה ההתיישבותית, והקמת הנקודה מודיעין קשורה בגורל נקודה אחרת שלהם - המושב גמזו, לא דחוק ממודיעין. זה אחד מהמושבים הקשים שגמר את התלכטויותיו בכיוון של אי קיום כמושב, ואנו כמשא ומתן קשה ואכזרי עם התנועה ועם ההתיישבות לגזור גזירה אחרת על המושב הזה.

ר. וייץ:

היינו סבורים, ואני מחזיק בדעה זו -

היו לי התייעצויות עם שר החקלאות בנושא זה, ואני תומך בדעתו מתוך סיבות של מציאות, כיצד חיים בארץ - שאנו חייבים להביא בחשבון חשבונות של אזור שלם של מתיישבים ומה קורה באזור. אני מודה ומתוודה שבויכוחים שהיו במחלקה קשה היה להסביר את הנחיצות ביישוב, ואני מסכים עם הניתוח שלך, יעקב צור.

י. צור:

אתה מסכים שזה תוצאה של חזקה כלבד?

ר. וייץ:

מה זה חזקה? כשתנועה משקיעה דברים ומתיישבת

זה חזקה. יש לנו חזקה בארץ. חזקה זה לא דבר לגנאי שמישהו נאחז במקום ורוצה להתיישב שם. יש לנו ויכוחים מרים בגמזו. יש שאומרים שבאו בקום המדינה ולמה הם צריכים לסבול אם אחרים עזבו. זה חלק מהווי היינו זה חלק מהצלחתו במקום אחר. על כן כידיעת הדבר ובהסתגלויות שנאמרו כאן אני תומך בהצעתו של שר החקלאות.

היו"ר י. גלילי:

שר החקלאות יגדיר את הצעתו.

השר ח. גבתי:

לפני כן אני רוצה לומר כמה מלים ליעקב צור.

אינני חושב שהצגת את הדברים בצורה הנכונה.

מה זה "חזקה"? תנועה עלתה לשם והחזיקה את המקום הזה בתקופה קשה מאוד ובצרות גדולות משנת 1964. אינני יכול לשלול את זכותה של תנועה שכזמן שהיו שם תנאים קשים ביותר היתה מוכנה להעמיס עליה את העומס הזה ולקיים את היישוב הזה.

אינני יודע בדיוק מה חושב צור על עתידו של

המקום הזה. אנו מדברים על כך שאנו חייבים להקים עכשיו יישובים לא חקלאיים, אבל שהחקלאות מהווה חלק מהבסיס שלהם. אינני יודע כמה נגרע חלקו של המקום הזה מנוה אילן למשל. לא מטעמים בטחוניים ולא משום טעמים אחרים. יש פה יותר אפשרויות מאשר בנוה אילן. על כן אין זה דבר יוצא דופן אצלנו. אחרי שמיצינו את האפשרויות החקלאיות, הולכים לדברים כאלה.

הועדה להתיישבות - 24.7.73

סודי

25.

יש שם אפשרות לפתח תעשייה וגם תיירות, וזה תלוי ביכולתו של הגרעין.

על כן אני מציע לכלול את מבוא מודיעין

ברשימת הישובים במוקמים על ידי המחלקה להתיישבות, שהמחלקה להתיישבות דואגת להם כמו לכל ישוב אחר. יותר נכון, להחזיר את המחלקה להתיישבות לשם.

היו"ר השר י. גלילי: להחזיר את הישוב הזה לטיפול המחלקה להתיישבות

והיא תחליט על התקציב ועל סדר העדיפויות.

שמחם לב להערתו של אבני ?

בהחלט.

ר. וייץ:

אני רוצה להסביר: (א) אינני רואה פסול בחזקה.

י. צור:

אבל במקרה זה העבירו את הישוב למקום אחר באותו אזור; (ב) לו אמרו לי שפאג"י מוכנים לפתוח במקום זה ישיבה, הייתי בהחלט מסכים. לדעתי, ישוב המכוסס על תעשייה, אם קטנה ואם גדולה - איננו במקומו.

הקמת ישיבה איננה בסמכות ועדה זו.

היו"ר השר י. גלילי:

הועדה הזו דנה בהקמת נקודה שיכולה להיות כה

גם ישיבה. אני מניח שההצעה מתכלת ללא התנגדות.

מחליטים: להחזיר את הטיפול במבוא מודיעין לטיפול של המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית, אשר תחליט כיצד לפתח את המקום, בכפוף להערות אשר הושמעו בענין בועדה להתיישבות.

ה י ש י ב ה ב נ ע ל ת

869M

ס ו ד י
עותק מס' 1 מתוך 2
21 דפים

סטנוגרמה

✓

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הועדה להתיישבות
כ"ו בסיון תשל"ג - 26.6.73

נכחו השרים: ח. נבתי - יו"ר, מ. חזני, נ. פלד, ז. שרף, מ. קול.
נעדרו השרים: י. גלילי (חולה), פ. ספיר (בחו"ל), מ. דיין, א. אבן.

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: י. צור, ר. וייץ.

נעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: א.ל. דולצין, ל.א. פינקוס, מ. קרונה,
א. שנקר, ע. שפירא.

משתתפים נוספים:

מטעם הממשלה:	י. שערי	-	סגן שר התיירות
ש. אבני	-	משרד השיכון	
י. ארקין	-	משרד האוצר	
ע. ארנן	-	לשכת השר גלילי	
א. ביידיץ	-	מינהל מקרקעי ישראל	
אלוף ש. גזית	-	משרד הבטחון	
י. יהלום	-	משרד הבטחון	
מ. ששון	-	משרד החוץ	

מטעם הסוכנות היהודית: י. אדמוני, י. איגס, א. אלקלעי,
צ. וינינגר, א. רוזמן, מ. שמיר.

א. ליסנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום: הת/18. עציון ג' עם' 2
 הת/19. תכנית האב לפיתוח אזורי של מרחב שלמה עם' 13

רשמה: מלכה טרלו

הת" 18. עציון ג'

אני פותח את הישיבה

היו"ר ח. גבתי:מרצוינגר:

אני אחלק את דברי לשלושה חלקים.

החלק הראשון הוא על הגרעין. מדובר

על גרעין שהתארגן לפני למעלה משנתיים בארה"ב. כולם דתיים, לא מסונפים לאף תנועה. מזה שנתיים יש ביניהם קשר. היום מונה הגרעין בארה"ב 22 משפחות רשומות במחלקת העליה בניו-יורק. שש משפחות נמצאות כבר בארץ. שבע משפחות התארגנו מאז דצמבר כדי להצטרף לגרעין, המשפחות הללו הן מטורונטו. בטורונטו ההערכה לעליה מסוג זה היא אופטימית. כתוך הקבוצה בארה"ב יש שתי משפחות של סטודנטים שלמדו אלקטרוניקה בארה"ב שהם ילידי הארץ, והם היו בין היוזמים לגרעין. היום הם אינם המנהיגים של הגרעין. כולם רואיניו והם נמצאים בשלב של מועמדים. המועמדות שלהם תימשך עוד שנה מיום עלייתם ארצה. כולם אקדמאים, גופרים עכשיו תואר שני ושלישי. יש ביניהם בעלי דוקטורט. הגיל שלהם הוא עד 30. הקריטריון לקבלה לגרעין הזה הוא עד גיל 30. עד עכשיו לא היה פרסום לגרעין. רק במאי ראיתי בפעם הראשונה פרסום על כך, והאינפורמציה שקיבלתי היא: שהיתה התעניבות בנושא זה. רוב האנשים^{הם} פורים, פסיכולוגים, סוציולוגים. יש ביניהם קבוצה די רצינית שעוסקת במחשבים. ישנה גם קבוצה שאנשיה מהנדסי אלקטרוניקה, מהנדסי כימיה וכו'.

הועדה להתיישבות
26.6.73
מ"צ. לינינגר:

אני רוצה לעכור לסעיף השני, שהוא

נושא המפעלים.

מתוך בדיקה במקצועות האנשים, אנחנו
נוטים, עד כמה שאפשר, להתאים את המפעלים למקצועות האנשים. מדובר
על הקמת מושב שיתופי לא קונבנציונאלי, שלא יתבסס על חקלאות.
המדובר במושב שיתופי שיבוסס על מפעלים. רצינו להתאים את המפעלים
למקצועות האנשים. בגלל המספר הרב של המורים, מפעל אחד מוצע: הקמת
בית ספר לחינוך מיוחד. המרכז של המפעל יעלה ארצה בעוד שבועיים - שלושה
שבועות. המדובר בבית-ספר לילדים דתיים. הצעה אלטרנטיבית,
שצריכה להיבדק בחודשים הקרובים, היא הקמת בית-ספר לילדים עולים עם
פנימיה.

כמו-כן מוצע להקים שירות למחשבים.
זה יהיה יעוץ, כמו שקיים בנוה-אילן, שיעסוק בהכנת תכניות ומתן יעוץ
למשרדים שונים ולמפעלים.

אלו שני המפעלים הראשוניים שמוצעים
לגבי שלושים המשפחות. לאחר שיוקמו המפעלים, קריטריון נוסף לקבלת
מפעלים נוספים, יהיה המקצוע של האנשים. יועדפו אנשים שיתאימו למפעלים.

הייתי בדצמבר בארה"ב ונפגשתי עם רובם.
שאלתי מה מעניין אותם. מסתבר שהם רוצים לעלות ארצה. הם יעלו ארצה ככל
מקרה, אבל יקדימו עלייתם אם יעלו בקבוצה. הם רוצים לעזוב את ארה"ב
ולשנות את אורח החיים. הם רוצים לגור בסביבה כפרית. חלק מהם גם מעוניין
לתרום למדינת ישראל משהו. יש ביניהם מי עוסק שהוא גם ציוני.

בגלל היותם דתיים, ההצעה היתה למקם
אותם בגוש עציון. בגוש קיימים היום שלושה ישובים: כפר עציון, ראש צורים
ואלון שבות.

מבחינת המיקום, היתה העדפה למיקום הזה

מתוך שלוש אלטרנטיבות שהיו.

כמה קרקע יש שם?

השר מ. קול:

זו קרקע טרשית. על המקום הזה קיבלנו

מר צ. וינגר:

אישור ממוסדות צה"ל לעשות את התכנון

המפורט. כדי ללכת לבצוע צריך לקבל אישור על הפקעה. המרחק מהמקום הזה

לאלון שבות הוא 2 ק"מ.

כמה צריך להפקיע?

השר מ. קול:

200 דונם בערך.

מר צ. וינגר:

במקום שהיום הכניסה לגוש היא דרך אחת

יש תכנון לכניסה בדרך אחרת. יכנסו ישר למרכז הגוש, לאלון-שבות, ומכאן

תהיינה התפצלויות, כולל ישוב עציון ג'.

הבאנו תכנית אדריכלית לדיון. היום

מזכיר הגרעין נמצא בארץ. החברים רוצים לדעת מה קורה. דברו על לוח זמנים

לאוגוסט 1974. רובם גומרים את הלימודים ויבואו לאולפן, ובינואר יהיו

פוכנים להכנס לבתים. זה מתוקצב כבר. כל מה שחסר הוא אישור הועדה.

מה גודל השטח?

היו"ר ה. גבתי:

300. הבעלות לא שלנו, אלא של ערכים פרטיים.

מר וינגר:

מר י. אדמוני:

הבעלות בידי ^{בני-}משפחה אחת, שהם יורשים של
איש אחד. יש שלושה יורשים והם אינם בארץ.
לפי הערכה של מינהל מקרקעי ישראל, במידה ויוחלט על הפקעת השטח, אפשר יהיה
להגיע אתם להסכם. ההפקעה דרושה יותר כלפי חוץ כדי להפעיל עליהם לחץ,
כי הם מוכנים להעביר את השטח לידינו בדרך של מו"מ.

השר מ. קול:

אני תומך בהצעה.

השר ז. שרף:

מדוע לא להצמיד את זה במרחק 500 מ' לאלון
שבות? זה היה נותן לנו את האפשרות לבנות
את החלק הגדול ממוסדות הציבור. בשכונה אחת. גן ילדים
מקימים ככל כמה רחובות אם יש מספר אוכלוסים מסויים. אבל בית הספר יכול
היה להיות משותף; יכולה להיות חנות כל בו משותפת. אם המרחק הוא 2 ק"מ
זה מהווה בעיה. אני חושב שלו היו מצמידים את זה יותר, זה היה חוסך כסף.
מה יקרה אם אחד האנשים ישנה את דעתו
ולא יהיה דתי? גם זה מעורר בעיות. מדוע לא לצרף את החלק הלא-חקלאי
כגוש עציון, שהוא אלון שבות, לשכונה הזאת?

השר מ. חזני:

אני מכיר את היוזמים אישית. הגרעין קורא
לעצמו "יחדיו". הם נפגשו אתי עוד לפני
שנתיים בהיותי בארה"ב. כבר אז עלה הרעיון, למעשה הרעיון כבר "מתבשל"
שלוש שנים. לא זו בלבד שלא נשרו אנשים, אלא להפך, כמה משפחות כבר עלו
ויושבות באלון שבות באופן זמני, והם מצפים לעליית היתר. יש להם כל
המעלות והיתרונות של עולה לישראל כמו שאנחנו היינו רוצים לראות אותו.

הם אינם רוצים לשבת בעיר. הם רוצים לקיים מסגרת ארגונית חברתית סגורה על בסיס שיתופי. הם מתחזקים בדעה הזאת יותר ויותר.

אשר לחשש של השר שרף, אם אחד מהם לא יהיה

דתי, זה חל על ההתיישבות החקלאית הדתית גם כן, שהיא מסגרת סגורה.

הרצון שלהם להיות במסגרת שיתופית מוחלטת

וזה עונה על כך מדוע לא לצרף אותם לאלון שבות. אני שאלתי אותם על כך

והצעתי להם להוות שכונה באלון שבות. אבל הבאתי את התשובה שלהם

ויש לכבד אותה. הם רוצים להיות מושב שיתופי במובן של מסגרת ארגונית.

הם לא יכולים להיות באלון שבות כי שם אין שותפות כהכנסות.

בן ילדים צריך להקים במקום. כל יתר

המוסדות לא צריך להקים, כי יש להם מכוניות והם יכולים להגיע לאלון שבות.

יתכן שבמרוצת הזמן הם יתקרבו לאלון שבות, ותעמוד אז השאלה מצדם.

הצבא מעוניין שהם יהיו שם. ההחלטה העקרונית

קיימת, צריך לתת לה גושפנקא סופית ולהתחיל בפעולה.

יש כמה גורמים שהביאו אותנו למיקום שאנחנו

מר י. אדמוני:

מציעים.

(א) קיימת הצעה להקים את הישוב הנוסף

לאורך הדרך לעדולם. כל זה מתוך רצון ליצור בגוש יחידה אוכלוסייתית יותר

גדולה ולא מרוכזת במקום אחד, אלא מפוררת בשטח שנותן לנו שליטה על המקום.

כאשר בחנו את האפשרויות השונות, מה שהביא אותנו לשם, אלה שני דברים:

1. העובדה שהוא נמצא ושולט על הכביש הראשי דרומה; 2. מבחינה קרקעית

זה המקום הקל ביותר, לפי דברי אנשי מינהל הקרקעי ישראל. המו"מ עם שלושה

בעלים שאינם בארץ והביעו נכונות לסיים את הדיון הזה, היה גורם

ממדרגה ראשונה לכחירת המקום. מה עוד שהגבעה היא גבעה טרשית מובהקת.

(ב) הרצון לתת לגרעין אפשרות של כיסוי עצמי.

הגרעין אמר הדברים האלה בצורה ברורה ופפורשת. אנחנו נעמוד לפני הבעיה הזאת של כפרים תעשייתיים^ההיקף יותר גדול בזמן הקרוב. ההתיישבות החקלאית כפי שאנחנו מכירים אותה, אין לנו מה לעשות בה עם גרעינים מסוג זה. יש גם גרעינים של עולים וגם של ישראלים הרוצים ללכת להתיישבות שיתופית ולא חוקא חקלאית אם אין אפשרויות בחקלאות. את העניין הזה צריך לנסות. את הרעיון הזה מוכרחים להעמיד במבחן, ואנחנו רוצים להעמיד אותו במבחן כאן. היה לנו הנסיון של נוה אילן. יש ויכוח אם צריך היה להקים שם ישוב או לא. אבל הגרעין של נוה אילן שומר על הערכים שלו ונשאר כגרעין שיתופי. הוא כבר שלוש שנים בארץ כקשיים לא רגילים. הם יושבים בתנאים קשים ביותר במרכז קליטה ושומרים על המסגרת הארגונית, שומרים על הקופה המשותפת, שומרים על המפעלים. זה נותן יסוד של תקווה להניח שיש אפשרות להצליח ביישובים שיתופיים אטקיים גם אם קיומם איננו על חקלאות. גם במשק הקיבוצי 80% היום של הכנסותיו הוא מתעשייה ולא בחקלאות. מה ההבדל ביניהם ובין האחרים? אנחנו חושבים שיש מקום לעשות את הניסוי הזה, ובגלל הסיבות שמנו כאן, אין צורך לעשות זאת כהצמדה לאלון שבות. להצמיד גרעין ערכי למקום שאין בו גרעין ערכי, זה לא יכול להיות. אנחנו הגבלנו את הגודל של אלון שבות לא רק בגלל טעמים רעיוניים אלא גם מטעמים מעשיים. הפקעת כל דונם קרקע נוסף צמוד לאלון שבות היא הרבה יותר קשה מאשר ההפקעה של השטח המוצע לעציון ג', כי שם יש בעלים רבים ועל הקרקע יש כרמים. היו לנו בעיות של הפקעת שטח של 10 - 15 דונם שהיו דרושים לנו שם, ועד היום הבעיה לא נפתרה. הרעיון של הצמדה לאלון שבות הוא כמעט בלתי אפשרי מבחינה פיטית. במובן שנסתייע באלון שבות. אנחנו מקווים שגם הקיבוצים יסתייעו באלון שבות. יהיה שם ב"ס איזורי.

על-יד אלון שבות, בין אלון שבות וראש צורים, קבענו שטח לפיתוח מפעלים
משותפים לאלון שבות ולישובים כסביבה. חלק גדול של השירותים יהיו
משותפים. אנחנו נשתדל למנוע כפילות. אין הדבר הזה דומה לאמר.
אם אנחנו לומדים מהנסיון של אומר, אל לנו להצמיד את הגרעין הזה
לאלון שבות.

השר מ. קול:

שמעתי את שר החקלאות כאחת הישיבות

הקודמות אומר שאם רוצים להרחיב את

ההתיישבות, אין דרך אלא לפעול בדרך של התיישבות לא קונבנציונאלית.
הקימונו כמה ישובים לא קונבנציונאליים המבוססים על קיט ותיירות.
גם ברמת שלום. אם אנחנו רוצים לפתח את ההתיישבות בארץ, היא לא יכולה
להיות רק חקלאית. השאלה היא אם התיישבות לא חקלאית, עירונית, מוכרחה
להיות לא ערכית. אני מניח שאם ירצו לגדל שם הודים, יוכלו לעשות זאת.
יש עוד ענפים חקלאיים שאינם קשורים בקרקע, וגם אותם יוכלו לפתח, אם
ירצו.

על כן לדעתי עלינו להשתחרר מן התפיסה

של שר השיכון. עם כל הכבוד למחשבותיו ודעותיו, אם אנחנו רוצים להקים
הלאה ישובים שיתופיים או קואופרטיבים, במציאות שלנו, בהתפתחות החברה
והכלכלה שלנו, בתפישה של הדור הצעיר בישראל ובחו"ל, אני רואה ברכה
בישובים כאלה. היום התיעוש הולך ומתרחב גם בקיבוצים. אני רוצה להקים
ישובים על בסיס כלכלי כזאת גם כן. עלינו להתחשב בחברה הישראלית הרוצה
בהתיישבות לא קונבנציונאלית גם כן. יש יותר רצון ללכת למושב שיתופי
ופחות מועמדים לקיבוץ. זו המציאות. חלק מהאנשים במושבים הם יוצאי
קיבוצים והם אולי הטובים ביותר כי יש להם נסיון.

אני מאד תומך בהצעה הזאת מכיון שזו אחת הפעולות שצריך לעודד.
לגבי האפשרות לקרב את זה יותר לאלון שבות, אני לא רוצה להביע דעה.
אני מבין שיש סיבות טופוגרפיות לא לעשות זאת, והם גם רוצים להיות
כגרעין.

אני תומך בהצעה ומציע לתת אור ירוק כדי

שיקימו את הישוב.

אין לי ספק שאנחנו נכנסים לעידן שירבו
בו המושבים שאינם חקלאיים.

מר ארקין:

השאלה היא כמה צריך העם לעזור. גם בישוב
כזה יכול להיות אדם שיהיה מרצה בכיר באוניברסיטה העברית וישקיעו בו
רק כדי לתת לו את השיכון; ואחר ירצה שיקימו לו מחשב. כיון שיש כאן
יסודות שיכולים להיות קצת חקלאיים וקצת תעשייתיים וקצת שירותיים, צריך
לקבוע מה הסכום שאנחנו מקציבים. כל פתרון נוסף יצטרך הפתייב לקבל
תקציבים בתנאים רגילים או יצטרך לממן בהון העצמי שלו.

לכן אני מציע שבד כבד עם ההחלטה על עציון ג'
תעוכך מסגרת תקנית של מה אנחנו נותנים. אין ברירה אלא להגדיר זאת כלירות.

אני מאד מברך על כך שיתווספו כגוש זה

מר י. צור:

עוד 300 דונם. אבל הייתי רוצה להבין, מן
הכביש ועד אלון שבות וכפר עציון יש שטחים של הקרן הקיימת, ויש שטחים
נוספים שהקרן הקיימת קנתה מהרוסים הלבנים. המרחק הוא אותו מרחק
מחלקים שונים של הגוש. זה חלק ממכלול אחד. מדוע העדיפו המתכננים את
הגבעה הזאת שהיא קצת בצד, מהאדמה שיש לנו וצריך לממש אותה, שהיא בכניסה
לגוש עציון? מה הנימוקים? כל הויכוח על הצורה הארגונית של ההתיישבות הזאת

26.6.73

מ ר י . צ ו ר :

הוא מופשט. אין לתאר שעל שטח של 300 דונם בהרים ובסלעים תהיה גם התיישבות
חקלאות אי פעם. אנחנו נשלה את עצמנו אם ניקח את זה בחשבון.

האנשים אינם רוצים לגור בעיר אבל הם יעבדו

בעיר.

אני מסכים לדברי מר ארקין מבחינת ההגבלה

להקמת הנקודה הזאת.

הויכוח איננו אם זה ישוב ערכי או לא. לדעתי

הם אלון שבות הוא ישוב ערכי. זה לא מטרופולין. השאלה אם אפשר לעשות

זאת בפחות השקעה? לדעתי - כן. ראינו את השטח. אינני יודע אם נוכל

לתת תשובה סבירה לפתיישוב באלון שבות היושב בבתי-קומות. למה צריך

לתת כאן וילות.

האם יש משמעות עקרונית מיוחדת למיקום

ת/אלוף ש. גזית:

עציון ג' במקום המוצע? אני אומר שלא.

מבחינה בטחונית צבאית אין משמעות מיוחדת להוסיף ישוב. מבחינת השטח

בתחום של תפיסת קרקעות, המקום נוח ביותר. אני חושב שהמיקום של אלון

שבות כמרכז הוא טוב, אבל הוא רע מהצד הקרקעי כי הוא מוקף באדמה חקלאית

מעובדת.

אני שאלתי מדוע לא לוקחים את השטח של המנזר

מ ר י . צ ו ר :

הרוסי והכניסה לגוש.

מר י. אדמוני:

שטח המנזר הרוסי מצומצם. אם היינו רוצים
ללכת לשטח של המנזר הרוסי, היינו מוכרחים
לתפוס שטח של 60 דונם אדמה מעובדת ונטועה כפסעים. אם רוצים להקים ישוב
אנחנו צריכים לתפוס את המקום הזה שפירושו 60 דונם אדמה נטועה.
היינו צריכים אז לדחוף את כה"ד 14 מהגוש. זה גם מחייב להשקיע כספים
בפיצוי צה"ל עבור המחנה. משני נימוקים אלה לא קיבלנו את ההצעה
של המנזר הזה. אנשי הצבא קיבלו את עמדתנו מאותם הנימוקים.

עשינו מה שהוצע ע"י מר ארקין. בהסכם

הסנסטיבי שיש לנו עם העולים, קבענו סכום של 25 אלף ל"י השתתפות
תקציבית בהקמת מפעלים. היתר יהיה בפימון ע"י הלוואות או מקורות פימון
אחרים. 25 אלף ל"י למשפחה זה פרט לשיכונים. הם יודעים שאינם פועלים
במתכונת של ישוב קונבנציונאלי, שם אנחנו מפתחים משק במסגרת הרבה
יותר גדולה. השיכון הוא במתכונת ההתיישבות, לכן אינני מבין מדוע
מוחים על כך. לא בונים שם בסטנדרד יותר גבוה מאשר בגוש עציון.

משר מ. קול:

מה ההפרש בין דירה בעיה ובגוש עציון?
לעולה מן המערב אתה נותן דירה של שלושה

חדרים.

היו"ר ח. גבתי:

חשובה עצם ההחלטה על ישוב כזה. אינני
רוצה להסתיר שלי היו הרבה מקפוקים.

המקפוקים שלי היו משום שאין לנו נסיון עכשיו בישובים כאלה. אני
הצעתי למנכ"ל מחלקת ההתיישבות לקרוא לזה "מושב שיתופי" זה ישוב קואופרטיבי
עם מפעלים משותפים, ועם חלוקת ההכנסות ביניהם. לדעתי יש כזה סיכון גדול.

איש לא יכול היום להתחייב שהתכנית כפי שהוכנה תתגשם בדיוק כך. יכולות להיות הפתעות. על-כל-פנים הנסיון שיש במפעלים קודמים בארץ איננו הכי מעודד. בניגוד להצלחה של ישובים שיתופיים בהתיישבות הרי הקואופרטיבים לא כל כך הצליחו. יתכן שכעבור מספר שנים יתברר שאין קואופרטיב אבל יש יהודים שיושבים שם. יש שכונה. ברור שהקמת שכונה כזאת הרבה יותר יקר מאשר ליישב את היהודים האלה בישוב עירוני. אף-על-פי-כן אני הגעתי למסקנה שצריך לעשות את זה, עם ראיית הסיכון שישנו, היות ואנחנו חייבים לפצוא דרכים חדשות להתיישבות, שיותר מתאימות לדור הזה שמוכן ללכת להתיישבות. אני יודע שאנחנו מקבלים עלינו סיכון. אולי אלה שקיבלו עליהם סיכון להקים את הקיבוצים הראשונים ראו מראש את האפשרות שזה הכל ייעלם. איש לא יכול לחזות מראש איך יתפתחו הדברים. מדברים על ישוב ערבי. איננו יודעים מה עומק הערכים. מותר לנו להניח שזה רציני ומאנשים רציניים ומאמינים בזה, ויהיה בכוחם לקיים את מה שהם רוצים, על אף הסביבה.

עשינו נסיון כזה בנוה אילן. הקיפנו שלושה ישובים על בסיס של תיירות. יש אותן הספקות גם לגביהם. על כן צריך לנסות גם את זה. יתכן שבמשך התקופה הקרובה נעמוד בפני כמה גרעינים כאלה, ובכל מקרה נצטרך לשקול את המצב לפי החומר האנושי, לפי התנאים האובייקטיביים. נלך לזה בתפילה שזה יצליח. אם זה יצליח, זה יכול לפרוץ דרך.

אני מבין שלעצם העניין אין התנגדות. בקשר לפיקוח, ניתנו מה הסברים. אם רוצים להקים ישוב שיראה את עצמו כישוב קואופרטיבי, אי אפשר להקים אותו בתוך ירושלים או באלון שבות. על אחת כמה וכמה שבאלון שבות דרושים 10 דונם ועד היום זה לא הולך.

אני מציע לאשר את התכנית ולתת אור ירוק למחלקת

ההתיישבות להתחיל בזה.

מבחינת התקציבים לשנה זו, זה במסגרת הכוללת ?

מר ארקין:

כן, זה במסגרת התקציב.

היו"ר ח. גבתי:

מ ח ל י ט י ט: בהמשך להחלטה מס' הת/16 א (2) (3) של הועדה להתיישבות מיום י"ח באדר א' תשל"ג (20.2.73) (החלטה מס' 544 של הממשלה מיום ל' באדר תשל"ג (4.3.73), לאשר את הקמתה של עזיון ג' על-פי התכנית שהוצגה על-ידי מחלקת ההתיישבות בוועדה; ולהטיל על מחלקת ההתיישבות להתחיל בהקמת הישוב.

הת/19. תכנית האב לפיתוח אזורי של מרחב שלמה

כמו שהבטחתי לשולחן זה, בעזרת צוות של מומחים,

מר ר. וייץ:

עיבודי תכנית קונקרטית לביצוע, שונה בגישה וביסודה

מן התכנית שהובאה לדיון לפני מספר חודשים. התכנית נבחנה מכל בחינותיה, ובעיקר מבחינה כלכלית, ע"י כלכלן קפדן ביותר. כל המספרים וכל הניתוחים נעשו במיטב הידע שעומד לרשותנו, כולל עבודה מרובה על מי התפלה. התכנית באה לשנות שלושה דברים בתכנית העבודה שהובאה בזמנו.

(א) היא יוצאת מנקודת ראות שיש לתפוס את המרחב לא

רק בשתי נקודות (די-זהב ואופירה בדרום), אלא יש להקים סביב לאופירה איזור כפרי שיוכל להשתרע לאורך החוף, על מנת להבטיח את אחיזתנו מראס מוחמד ועד אילת.

(ב) התכנית מביאה בחשבון קיום משאבים לא רק של

היודסה הפרטית ובצורה פשוטה עפי שזה נעשה באופירה, אלא גם לגייס את הדרמים ההתיישבותיים - הקיבוציים ומושביים - על מנת להביא לכך כוח-אדם כזה שנהוג בהתיישבות העובדת באזורי ההתיישבות בכל הארץ.

(ג) התכנית מראה שבנוסף לשני מקורות

פרנסה שהובאו כבר בחשבון בתכנית העבודה הקודמת - תיירות, ובמידה מסויימת תעשייה - יש להביא בחשבון גם פיתוח חקלאות מיוחדת במינה, חקלאות חורף בחממות לא מחוממות שנוכל לייצא גידולים שונים, גידולי ירקות ובעיקר עגבניות.

לשם הכנת התכנית נעשתה עבודה וסקר רב.

אני עצמי ערכתי סיור בהולנד ונדהמתי מהקצב העצום של פיתוח חממות בהולנד ובארצות אירופאיות שונות, בתנאים כלכליים פחותים בהרבה; לדעתי, ללא כל אפשרות של תחרות אתנו, אם נדע לנצל את התנאים המיוחדים שיש לארצנו, במיוחד באיזור הזה, כפי שהטבלאות של הטופוגרפיות מוכיחות.

על כן אני הצעתי להקים ענף חקלאות שיהיה

אחד העשירים ביותר והנותן סיפוק ביותר כי זה חורש ידע רב ובלי ספק ימשוך את הנוער הישראלי המיומן, וגם נוער מרוסיה ומארצות הרווחה. חקלאות מסוג זה, דומני שהיא תואמת את שאיפותיהם ואת צפיותיהם. על כן אני לא חושב שיהיה קושי לגייס לזה כוח אדם. הבעיה המרכזית של האיזור היא בעיית מחיר המים. גם במתקנים המשוכללים ביותר, המים יהיו יקרים והמחיר של המים תופס אחוז קטן של הוצאות הייצור שם. בדקנו שתי אלטרנטיבות. אחת, הבאת המים מא-סור זמנית; והשניה - התפלת מים בשתי שיטות. גם אם ישאר המקום בידינו באופן קבוע, יותר כדאי מבחינת ההון והסתגלות של מתקני ההתפלה, להביא את המים בהדרגה לפי קצב הפיתוח. המים יהיו יותר זולים במתקני התפלה. כל החישובים ביזום. יש גם הצעה של חברה מסחרית שמוכנה לספק את המתקנים. מי שקורא את התכנית סבור שיש הרבה זכרים שהעמיד יפתור. מצד שני, אני סמוך ובטוח שאנחנו חייבים ליישב את האיזור הזה לא רק באמצעות עיר.

אני בטוח שהחקלאות המוצעת כאן שהיא מרוכזת, ניתנת לארגון וטיפול של התוצרת, ההובלה, במישרין לשווקי אירופה. היא במקום שאין טוב ממנו מבחינה אקלימית. מכל הבחינות אני סבור שהענף יתפתח כפי שהתכנית מראה. הצעתי היא להקים 12 ישובים; שלושה דרומה לאופירה, שבעה צפונה לאופירה ועד טנטורה לאורך החוף, שניים בשפך של די זהב ושניים במניפה של נביעות. התכנון ייעשה יחד בהסתמך על ההתיישבות העובדת ולא על פיתוח חפשי.

אני מציע לרכז את כל היוזמה הפרטית בסביבות אופירה בגדלים שונים, בהתפתחויות שונות. קונקרטית אני מציע היום שהשולחן הזה יאשר בצוע שתי נקודות, האחת בראש טנטורה, במקום יש סיכויים למים טובים. מרכז אזורי בסביבות נאבה. 2 מתחת לנאבה ו-4 מעל לנאבה. המרכז האזורי מצויין בעיגול שחור. יש שניים דרומה וארבעה צפונה. הצפוני ביותר זה ראש טנטורה. אני מציע לייעד את הגוש הדרומי לשלושה קיבוצים; ואת הגוש הצפוני למושבנים שיתופיים ולמושבנים.

אני מציע עכשיו להחליט על שני ישובים: קיבוץ אחד דרומית לאופירה ומושב אחד צפוני לנאבק. צריך לאפשר למחלקה להתיישבות במשותף עם משרד התיירות להקים שני ישובים במרחב שלמה שמלכתחילה יעמדו על קיט ותיירות והתחלה של חממות. 10 דונם במקום אחד ו-10 דונם במקום השני. זו הסתכנות קטנה, זה לא יצריך יותר מאשר ההוצאות הרגילות שלנו להתיישבות. בראש טנטורה לא נצטרך מתקן למים. בראש מוחמד נצטרך מתקן קטן.

אני מניח שתוך שלוש שנים נוכל לבחון

ולראות אם יש לנו מפתח להקמת איזור התיישבותי, אם לאו. אני סמוך
ובטוח שהנסיון יוכיח שהצדק יהיה לצד התכנית המוצעת כאן.

השר מ. קול:

אולי נשמע ממך או ממר אלוני על תכנית
העבודה של אופירה, כדי שנדע איך ישתלב

הישוב האזורי הזה עם ההתיישבות מסביב, שרענן מציע. איננו רואים
התקדמות גדולה בפיתוח הישוב של אופירה. אני מניח שיש לזה קשר עם
אופירה, שצריכה להיות מרכז של ההתיישבות הזאת. אני חושב שכאשר דנים
על הפיתוח של המרחב הזה - וזו תכנית מאד חשובה ואחראית - צריך לשמוע
איך אתה רוצה את קצב ההתפתחות. עד עכשיו יש החלטה של הממשלה
על פיתוח שם אבל אין החלטה על הקמת עיר שם. אני בעד זה ששם תהיה
עיר באופירה. אולי נשמע ממך איך אתה רואה את העניין של העיר, על מה
היא צריכה להיות מבוססת. אני באופן עקרוני תומך בזה שיהיו ישובים
באיזור. היה כדאי לשמוע את הדברים, כאשר דנים על התכניות של המרחב.

מר י. צור:

אני הייתי בנואייבה ובאילת לפני ימים
אחדים. שמענו דברים מפי ראובן אלוני.

אני רוצה למסור בשם אומרים. הוא מתאונן קשות על כך שכל ענין פיתוח
אופירה מתעכב כי יש החלטה עקרונית לבנות 200 יחידות דיור ומשרד
השיכון עדיין לא ניגש לבצוע. לדבריו אנשים מחכים ויש הרבה דרישות.
אני חושב שקשה להגיע להחלטה כאשר מונחת לפנינו חוברת מפורטת וראינו
אותה עכשיו כאשר נכנסנו לישיבה.

מר ר. וייץ:

היא נשלחה במאי 1973.

מר י. צור:

מה שהפליא אותי בהצעת רענן, זה מספר גדול של ישובים שהמחלקה חושבת לתכנן. כל הדברים הם בגדר נסיון. ענין המים לגבי אופירה עצמה עוד רחוק מלבוא לידי פתרון. מכל מכל, אפילו התרשפתי מהרעיון של בתי זכוכית בחבל אשכול, שם החום עצום. זה נסיון ונסיון ראשון. מה מדברים על מספר ישובים. לפני שיהיה נסיון מעשי לגבי בתי הזכוכית, נדמה לי שהרבה יותר זהיר יהיה לתכנן 2 - 3 ישובים. יש לנסות ולמצוא פתרון לבעיית הישובים החקלאיים סביב לעיר גדולה שנוצרת. אינני חושב שהכוונה היא לבנות מה על גידול ירקות ליצור. גם אם ימצא הפתרון הזה, הוא פונקציה של מספר האנשים שיחיו באופירה ובכל המרכזים העירוניים שם כדי שיוכלו לספק להם את התוצרת. רק כך צריך לבסס את הדבר. שיווק תוצרת לתושבי העיר ולתיירות במקום. ברור שאין מה - עם כל הקשיים והכסף שזה עולה - לבנות על תוצר חקלאי שיהיה מכוון לצפון הארץ או ליצוא לחו"ל. צריך שזה תעופה ושירות קבוע של מטוסים. השאלה אם אפשר לעשות זאת ~~אם~~ מחירי המים הם כאלה. אם לספק ירקות טריים לישוב עירוני, אפילו אם מחיר המים גבוה, זה כדאי, זה יותר זול מאשר להביא ירקות מהצפון. אבל שזה ישתלם ליצוא? יש לי ספקות.

שאלה נוספת: האם יספיק לנו הכוח הכספי

והמעשי כדי התפלת מים גם כשביל התיירות והישוב העירוני וגם לצרכי החקלאות, גם אם התצרכת תהיה מינימלית. התכנית מבט ראשון מאד מענינת אבל נדמה לי שהדבר דורש שיקול רציני לפני שנאשר את זה סופית כתכנית אב.

השר מ. חזני:

שדה התעופה באופירה הוכשר כשדה בינלאומי?

תא"ל ש. גזית:

הוא יכול להיות מוכשר לכך.

השר מ. חזני:

האם נראים באופק שני גרעינים לסוג כזה

של התיישבות, קיבוצי ומושבי?

אם ישנם גרעינים כאלה, האם יהיו מוכנים במקרה זה להקדים את "נשמע" ל"נעשה"? לא להתחיל בישובי קבע אלא בצריפים, ורק לאחר נסיון של שנתיים, כאשר יראו שזה הולך מכל הכינות, לעבור לישוב קבע?

מר ארקין:

יש כאן הרבה אופטימיות. למעשה יש הצעה

המדברת על שני ענפים עיקריים: עגבניות

ובתי הארחה. אני מנסה לשאול את עצמי מבחינת מדינת ישראל, הרבה בעיות היו בקשר לשיווק עגבניות לאירופה. היתרון באיזור זה לעומת הצפון הוא, שבאיזור זה אין צורך בחימום. אולם במקום זה יש השקעה גדולה יותר במים. אינני יודע אם העניין נכדק. אנחנו מייצאים הרבה זכרים אבל לא עגבניות. נדמה לי שהעניין הזה טעון בדיקה ואפשר לעשות זאת בישובים הקיימים. נראה איך העניין פועל לפני שנחליט על איזור שיהיה מושגת על יצוא עגבניות.

לגבי בתי האירוח, ההנחות עוד יותר

אופטימיות. מדברים על 80% תפוסה וזה הרבה מאד, באיזורים אחרים התפוסה היא למטה מ-50%.

השר מ. קול:

אנחנו מעונינים שיהיו שם יהודים ולא רק

בעיר. אני תובע להכשיר שדה תעופה באילת.

אז תהיינה לנו גם זכויות בשדה התעופה לא רק בניו-יורק. היום התיירים
היהודים באופירה מבקרים בשארם-א-שייך ובדרך הם עוברים את די-זהב ונביעות
ומגיעים לפלונות באילת שם יוכלו לקלוט אותם. צריך בתי אירוח באופירה.
אי אפשר לארח אותם באופירה. מה שהוקם זה מעט מאד. האירונים המביאים
תיירים יכולים לחזור עם ירקות ותוצרת חקלאית. אני נגד בתי פלון יקרים
אני בעד בתי פלון עממיים. נקודת המוצא היא להגדיל את הישוב היהודי במקום.
חוץ מנביעות ודי-זהב מוצע להקים שם שני ישובים. היום מדברים רק על
שני ישובים, על קיבוץ ומושב שיתופי. יש כודאי אנשים שמוכנים ללכת לזה.
אני חושב שהתכנית טובה ואיננו מסתכנים הרבה. אם נצליח, זה יתן עידוד לעוד
שני ישובים באיזור ההוא. לכן יש לי גישה חיובית לתכנית. אם לבנות
שם בתים טרופיים או בתים רגילים, זה עניין למומחים להחליט. אני בעד קו
בטחון בשארם-א-שייך לאילת. בקו הזה אני רוצה שיהיו ישובים יהודיים.
יש לי גישה חיובית להצעות של רענן וייץ. הוא איננו מציע תכנית מקסימליסטית
אלא הולך שלב אחר שלב. הויכוח שעורר בר ארקין בקשר לעגבניות, איננו
רלבנטי, אם רוצים שיהיו שם יהודים, אפשר גם לייצא. היצוא שלנו לאירופה
בתוצרת חקלאית, הוכיח את עצמו.

היו"ר השר ח. גבתי:

אני מבדיל בין שני חלקים של התכנית.

ישובים המבוססים על חקלאות וישובים המבוססים

על הארחה. אינני מבין בהארכה, המצב צריך להיבדק ע"י משרד התיירות, באיזו
מידה הצורה הזאת של הארחה מתאימה וניתנת לכצוע.

אני רוצה לומר מה הספקות שיש לי בקשר עם התכנית החקלאית. התכנית מבוססת על גידול אחד של עגבניות שאין לנו עד היום נסיון מספיק כדי שנוכל להגיד בבטחון שאנחנו מסוגלים לייצר כקנה-מידה גדול עגבניות כאלה, ואין לנו נסיון בשיווק. מה שהפקנו עד עכשיו בשטח זה, בחממות, אינני יודע אם זה הצטרף לכמה עשרות טונות בכמה שנים. אולי זה עבר את 100 הטון. אנחנו עכשיו הולכים להקים ישוב כזה בחבל אשכול. להקים ישוב שיהיה מבוסס בעיקרו על עגבניות - נקווה שיצליח. אין לנו שום נתונים. אנחנו יכולים להגיד שהתוצרת הזאת יש לה שוק במחירים כאלה, שזה ישלם את הוצאות היצור ואת הטרנספורט וכל מה שקשור בזה. יכול להיות שאחרי שנתיים-שלוש נדע יותר. לדעתי אין לנו ידע מספיק היום כדי להקים התיישבות נוספת על מה שאנחנו עכשיו מקימים בחבל אשכול בתנאים יותר נוחים וקלים, לא במים מופתקים. כשמקימים משהו באיזור אופירה, הקשיים עצומים בשטח הבנייה וההובלה. אשר לגידול - איננו יודעים; בקשר לשיווק - איננו יודעים, וגם ענין המשלוחים בספק. אנחנו יודעים שללוד מגיעים הרבה תיירים וענבים עדיין מונחים שם כי אין די אורונים למשלוח. העבודה היא גם עונתית, מה יעשו החקלאים בעונות האחרות?

אני חושב שההנחות בקשר למחיר המים הן אופטימיות ביותר. באופירה יש שלושה מתקנים. עד היום לא הצלחנו להוריד שם את מחיר המים למטה מ-3 ל"י. יכול להיות שבמשך הזמן הם ירדו. באילת יש מתקנים גדולים ומחיר מטר מעוקב עובר היום את הלירה וחצי. במתקנים הקטנים זה עולה בין 2 - 5 ל"י.

אני חושב שעלינו לחכות עד שנלמד יותר את ענין העגבניות, בעיקר השיווק. צריך גם לדעת מה תהיינה ההוצאות הקשורות לזה.

נתחיל לגדל עגבניות בחבל אשכול בקנה מידה גדול, ואז נדע ונלמד. איננו יודעים היום מה היתרונות שיש לחממות באיזור זה על חממות בחבל אשכול. אני מקבל את הרעיון של השר חזני, שבאחד הישובים יקימו חממה וילמדו. תמיד יש הפתעות שלא חוזים אותן מראש. אחרי שהדברים הללו יהיו ברורים יותר, אולי יהיו רעיונות נוספים להרחיב את הבסיס החקלאי בישובים האלה וזה לא יבוסס על עגבניות בלבד, ובעונה מסוימת. אם נדע זאת נוכל להחליט על הקמת הישובים.

מה שנוגע לתכנית ההארכה, את זה צריך לבדוק. על כן נראה לי שצריך לעשות פעולת הכנה ולימוד לקראת קבלת החלטה בעניין זה. אני ממליץ שנקים חממה באחד משני הישובים.

השר מ. חזני:
אני מציע להקים מתקן בנביעות כדי לדעת כמה יעלה קוב מים.

היו"ר השר ח. גבתי:
זה אותו מתקן שיש באופירה. כמתקנים אלה אנחנו יודעים הכל. אני מציע לא לסכם היום.

מר ר. וייץ:
אני יוצא מההנחה האומרת שאנחנו צריכים להתחיל בהקמת עוד שני ישובים כפריים, האחד בראס טנטורה, ^{מצאו} שם מים כדוגמת נביעות, ואי אפשר להשאיר את השטח בין אופירה ודי זהב רק כפי שהוא היום. אני מציע להקים בראס מוחמד עוד ישוב כפרי.

מר אליוס:
בנביעות היה לנו מחזור כספי של מיליון ו-100,000 ל"י כאשר התפוסה היתה קרוב ל-70%.

המשך הדין נדחה.

הישיבה נעלת.

871M

ס ו ר י
עוהק סס' 1 סחור 2
28 דפים

מטינוגרמה

✓

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הועדה לבתי ישובות
י"ח באדר א' תשל"ג - 20.2.73

נכחו השרים: י. גלילי - יו"ר, ח. גבתי, ס. חזני, ג. פלד, ס. קול, ז. שרף.
נעדרו השרים: א. אבן, ס. דיין, פ. ספיר (בחו"ל).

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ר. וויץ, י. צור, ס. קרונה, א. שנקר.
נעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: א.ל. דולצין, ל.א. פינקוס, ע. שפירא.

משתתפים נוספים:

מסעם הממשלה:	ש. אבני	-	משרד השיכון
י. ארקין	-	משרד האוצר	
אלוף ש. גזית	-	משרד הבטחון	
א. עזריהו	-	לשכת השר גלילי	
י. שביא	-	לשכת השר גלילי	
ס. ששון	-	משרד החוץ	

מסעם הסוכנות היהודית: י. אדמוני, י. יליף.
א. ליסנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום:	הת/15. האגף לבניה כפרית	עמ' 2
	הת/16. חקציב להחנחלויות לשנת הכספים 1973	עמ' 4
	הת/17. תכנית לפיתוח אזרחי במרחב שלמה - תיקון החלטה	עמ' 27

מלכה טרלו

רשמה:

אני פותח את הישיבה.

היו"ר השר י. גלילי:

האגף לבנייה כפרית הת-15

בפתח הישיבה אני רוצה לומר ששר השיכון

היו"ר השר י. גלילי:

וראש האגף לבנייה כפרית, מגישים לנו

שי יקר, והוא ספר הישובים החדשים. אני רוצה לברך את משרד השיכון

וביחוד את אנשי האגף לבנייה כפרית, על סיכום פעלם במשך חמש השנים

מאז הוקם האגף, על שזכה להגיש מאזן עשיר כזה של עשייה, של בנייה

ממש. זו תופעה מרנינה לראות את הבנינים בצמיחה בכל הישובים החדשים,

את ההשתפרות שחלה בתכנון המבנים, בסיבם וגם בקצב הקמתם.

מר אבני יאמר דברים אחדים על סיכום

פעלו של האגף.

תודה ליו"ר על הברכות.

מר ש. אבני:

מספר מלים על הספר.

המטרה היסודית היתה למטרות מקצועיות,

כלומר: לרכז את המלאי התכנוני וליצור אפשרות לעקוב אחר ההתפתחות

גם התכנונית וגם הבצועית. מעל לכל תכנית יש דף שיאפשר לאלה העוסקים

בכך, לעדכן את ההתפתחות והמשך הבצוע כל שנה. במקורו זה אוגדן שניתן

להחלפת דף או תוספת.

נתנו פה על קצה המזלג על כל ישוב את

התכנית הכללית וצילומים של האובייקטים העיקריים, עם מלות הסבר

מה שעשינו באיזור וביושבים. הספר כולל את הישובים שהגיעו

לכלל בצוע ממש בשנת תקציב זו. יש מספר ישובים שלא התחילו בבצועם,

הם אינם מופיעים פה.

20.2.73

מ. ש. אבני

הספר הוגדר כשומר ע"י שלטונות הבטחון

ואנחנו מבקשים להתייחס לחומר בתור שכזה.

לגבי הסיכום של פעולות האגף, חמש שנות

קיום האגף במשרד השיכון זהות עם הפעילות הענפה של ההתנחלות מאז מלחמת ששת הימים. אנחנו השנה עוברים 50 ישובים שרובם ככולם מעבר לקו הירוק. חלק קטן, 8 - 10 ישובים, בתוך התחום של הקו הירוק הם ישובים חדשים. עם תקציב 1973 נגיע ל-61 ישובים, עם השקעה של קרוב ל-350 מיליון ל"י, כאשר 250 מיליון הם מהתחלת הפעולה ועד גמר שנת תקציב 1972; ובתקציב 1973 התכנית סוכמה עם האוצר. ועדת הכספים עוד לא החליטה, אבל התכנית שלנו היא ל-88 מיליון ל"י. נוסף לזה 150 יחידות דיור מתקציב של ישובי שיכון עולים.

ב-61 הישובים יהיו עד סוף שנת התקציב

1973, 2585 יחידות דיור תקניות, כפי שמקובל במושב ובקיבוץ. 789 חדרים נוספים, זה בעיקר בישובים שהתחלה שלהם היתה האחזות ובנינו את הגרעין הראשוני כיחידת חדר. עם אזור הישובים האלה, הם מצטרפים למערך הדיור. כמו-כן זה כולל 425 מוסדות ציבור למיניהם. אנחנו עושים כל מאמץ שהבנייה בישובים האלה, נוסף לרעיון שהם יהיו יפים וטובים, תהיה בסטנדרט הכי גבוה המקובל בבנייה ציבורית של משרד השיכון.

הבנייה ברובה בטחונית, מותאמת לתנאי

האיזור מבחינת ביסוס טופוגרפי ואקלים. בכמה איזורים אקוטיים, אם זה בצפון הרמה או בגוש עציון, מתקינים הסקה מרכזית; ואילו בערבה ובבקעת הירדן עושים מיזוג.

יש הרבה שותפים למפעל. יש שיתוף פעולה

מלא, כולל התנועות ההתיישבותיות עצמן.

בדרך כלל נושאי ההתיישבות הם די שמרניים

השר ז. שרף:

בתחום הבנייה.

האגף לבנייה כפרית הוא מכשיר חשוב ביד

משרד השיכון. היו"ר כבר ציין, שהקמת גיתית כפחות משלושה חודשים מהחלטת הממשלה ועד לגמר חדר האוכל, הוא הישג גדול. זו תרומה נוספת.

אני רוצה לשאול שתי שאלות.

היו"ר השר י. גלילי:

1. מה מצב העבודות בכל הנוגע למקלטים

בישובי רמת הגולן?

2. מה המצב בנושא ריצוף וחימום המקלטים?

בשאלה הראשונה שעוררת, אנחנו מטפלים;

מר ש. אבני:-

בשאלה השנייה איננו מטפלים, זה לא שייך

לשטח טפולנו.

לגבי המקלטים ברמת הגולן, למעשה המקלטים

שאנחנו בונים נעשים ביחד עם הבנייה. בדרך כלל נגמרים המקלטים עוד לפני גמר הבנייה. המדובר כבתים מאוכלסים. בשלבי בנייה יש עוד יחידות דיור עם מקלטים שחלקם גמורים מראש וחלקם ייגמרו כאשר תיגמר הבנייה. לא יהיה אכלוס בתים ללא מקלט. לאחרונה נתבקשנו ע"י צה"ל להוסיף ארבעה מקלטים, והם נמצאים בשלבי בצוע.

התל"א. תקציב להתנחלויות לשנת הכספים 1973/4

כ-24.10.72, כאשר עמדנו במהלך של דינאים

היו"ר השר י. גלילי:

עם שר האוצר על תקציב ההתיישבות החדשה לשנת 1973/4, הצענו כועדה שננהל את המו"מ עם שר האוצר, וגבתי ואני הוסמכנו לקבוע את סדר העדיפויות של הישובים שהוקמו מתוך רשימה שהיתה לפנינו. היתה לנו החלטה על שלושה ישובים: מחולה ב', פצאל ב', וישוב שלישי בפתחת רפיח שלשעבר קראו לו שדות ג'.

כמו-כן עמד בממשלה ^{על}דיון המרכז האזורי

של פתחת רפיח, ונוסף על כך היו הצעות בדבר ישוב נוסף ברמת הגולן "על", וישוב נוסף בבקעת הירדן - כורירה, ועציון ג' ורמת הנגב. אנחנו ניהלנו שיח ושיג עם שר האוצר. בנושא השיכון השתתף אתנו גם שר השיכון ומר אבני. תשמעו עכשיו מפי אדמוני את סדר העדיפות שקבענו.

אביא לפניכם רשימת ישובים שהוקמו מאז

מר י. אדמוני:

מלחמת ששת הימים.

עמדו על הפרק הקמת ישוב עולים ב-"על",

שלושה ישובים ברמת הגולן - מחולה וכורירה ופצאל ב'. בגוש עציון: עציון ג' וחפורית, המרכז האזורי שדות ג' והצעה של ישובי מרכז הנגב להקים ישוב שלישי באזור רביבים-משאבי-שדה.

הישובים שהוקמו הם חמישה: מכורה, שעלטה

כטרומ האחזות; האחזות נח"ל פצאל ב'; עציון ג'; ישוב עולים בגוש עציון; המרכז האזורי בפתחת רפיח והמושב השלישי בגוש שדות. אלה חמשת הישובים מתוך 9 שהוצעו וקיבלו סדר עדיפות ותוקצבו במסגרת התקציב לשנה הבאה. לפני שאני נכנס לסקירה על התקציב בשנה

הבאה, אני רוצה לדבר על האוכלוסיה.

20.2.73

מ"י אדמוני

אנחנו הבאנו בחשבון אוכלוסיה, וכאן צריך לקחת בחשבון את הבנייה של 1972 ולא זו של 1973, כי בנייה של 1973 תאוכלס שנה לאחריה. לכן המספר יותר קטן.

בגולן אנחנו מתכוונים לתוספת של כ-700

איש. בבקעת הירדן אנחנו צופים עליה די ניכרת באוכלוסיה, וזה כתוצאה מהקמת מושב הקבע בפצאל. השלמת מספר בתים בבקעות, התחלת הבנייה בארגמן, בבניית הקבע בבקעת הירדן די פיגרנו. גמרנו והתגברנו על מרבית הבעיות, ולקראת השנה הבאה ניגש הרבה יותר מהר לבנייה.

ארגמן, פצאל וקליה הם מחנות חדשים

לגמרי שהם רק כשלבי התחלת הבנייה עכשיו.

בגוש עציון האוכלוסיה קצת יותר

גדולה בזכות המרכז שיש לנו באלון-שבות.

בסיני אנחנו צופים גידול באוכלוסיה.

התחלת האיכלוס בשדות יתן לנו מספר אנשים, בחלקם אלה שייקלטו בשדות עצמה במרכז הגושי.

אנחנו חושבים שהמספרים הם ריאליים והם

נותנים לנו גידול של האוכלוסיה בהיקף של 60% על האוכלוסיה הקיימת.

לפי מיטב הכרת המחלקה להתיישבות, כמעט ולא קיימת בעיה של איכלוס

הבתים הפנויים בהתיישבות. מתוך הבתים הפנויים יש לנו

רק ישוב אחד בו עומדות יחידות לא תפוסות. כל יתר הישובים, כל

יחידה תפוסה ומאוכלסת. רק בנאות הגולן יש מספר יחידות לא מאוכלסות.

שם יש בעיות של גיוס כוח אדם לגרעין המיוחד הזה.

לא כללנו במספרים האלה את זה"ל.

אנחנו חוזים עליה בהיקף הייצור בשעור

של 30%, והוא מגיע ל-56 מיליון ל"י. יש ישובים המגיעים להיקף ייצור של הרבה מיליונים, ויש ישובים שמגיעים להיקף ייצור של מיליון ל"י או בסביבות מיליון ל"י. אנחנו צופים עליה של יותר מ-50% בישובים בסיני. לפי הטבלא שלפניכם, תראו שבתשל"ג יש עליה די גדולה בהיקף הייצור.

מר אבני דיבר על בנייה ככל ההתיישבות

החדשה אחרי מלחמת ששת הימים. מה ש^{אני} הראיתי, זה רק מעבר לקו הירוק. לא כללתי ישובים שהם בתחומי הקו הירוק.

42 ישובים ו-5 להקמה. בסוף השנה יהיו 47

ישובים מעבר לקו הירוק. ההשקעות-לא כולן אושרו עדיין. תקציב המחלקה להתיישבות הועמד על 40 מיליון ל"י. אין כל ספק שקצב הפיתוח של הישובים שהקימו אחרי מלחמת ששת הימים, שונה מקצב הפיתוח של הישובים שהוקמו לפני מלחמת ששת הימים.

אנחנו שואפים להגיע למצב, שבעוד שנה-

שנתיים יצאו לשלב של כיסוס. יש ישובים שהקימו לפני מלחמת ששת הימים, אשר עוד לא הגיעו למצב של הישובים החדשים. יש שני אלמנטים מרכזיים בעניין, העניין הראשון הוא כוח האדם. זאת אוכלוסיה מסוג אחר מאשר זאת שעסקנו אתה במסגרת העליה ההמונית בשנות ה-50. אלה אנשים עם מוטיבציה חזקה מאד, עם יכולת גדולה, עם ידע גדול. אלה אנשים שאתה מעמיד לרשותם טרקטור ודונם שלחין ומחר יש להם ייצור. זה כוח אדם מעולה.

20.2.73

היו"ר השר י. גלילי:

האם האחוז הגדול של האוכלוסיה החדשה
בא מן הישובים הוותיקים, מן ההתיישבות

הותיקה ? איזה אחוז בא מהעיר ומהעליה?

מב י. אדמוני:

אני אומר, כצורה לא כדוקה, שזה 50% מההתיישבות

ו-50% לא מההתיישבות. זה כוח אדם מעולה.

נתנו אמצעי ייצור בידי האנשים והם יכולים להוציא את פרנסתם מאמצעי
הייצור. אבל הלחצים שאנחנו עומדים בהם מלמטה, הם הרבה יותר חזקים
מאשר הלחצים שעמדו בהם אי פעם. משרד השיכון כמצב יותר טוב כי
הדיירים נכנסים לאחר שהבתים מוכנים. התקציב הזה יאפשר 9,000 -
10,000 דונמים נוספים ; ייצור של אלף טון הודיים נוספים בישובים.
הש"נה ניתן דחיפה די גדולה לפיתוח ענף הרפת. ניטע כאלפיים

דונם מטעים חדשים, ונשקיע סכומים לא מבוטלים בתעשייה ובקיט ותיירות.
הסכומים חורגים מהסכום הכלול בסבלא. לא כללנו סכומים של המסחר
והתעשייה והתיירות. הסכומים בקיט אינם קטנים. יש סכומים לפיתוח
דיג וכדו'. בסך הכל ראיתם את העליה הצפויה בייצור שהיא בחלקה
ביטוי להשקעות האלה, ברובה השקעות מהשנה שעברה. עד שמכצעים את
התכניות האלה, עובר זמן והביטוי בהכנסות ובייצור לא תמיד בא
תוך כדי שנת ההשקעה, ברובו הוא בא כמועדים מאוחרים יותר. הסכום
הנראה לנו כחיוני, עומד בסדר גודל של 12 - 13 מיליון ל"י.
הסכום הזה, אם אפשר היה להעמיד אותו לרשותנו, היינו מסירים הרבה
מאד מהלחצים שאנחנו עומדים בפניהם. היות והסכום איננו כל כך גדול
אולי אפשר למצוא פתרון לנושא הזה במשך השנה.

מה הסכום הכולל שהושקע בישובים החדשים
מעבר לקו הירוק?

השר מ. קול:

בין 300 ל-400 מיליון ל"י.

מר י. אדמוני:

עם הצעת התקציב לשנה הבאה, זה יהיה
440 מיליון ל"י. זה כולל כבישי גישה

מר ארקין:

בפנים.

תקציב השיכון הוא חלק גדול. בהכנת
קרקע אנחנו משקיעים סכומים לא מבוטלים,
בחלקם מאמצעי הקרן הקיימת ובחלקם מהמדינה. המדינה תורמת 5 מיליון ל"י
והיתרה תורמת הקרן הקיימת.

מר י. אדמוני:

מפעלי מים. בנוסף לשיכון, אולי זה
הגורם המקביל הגדול ביותר בהתיישבות. גם מספר היחידות וגם
קצב הפיתוח של ישובים חדשים. כשאני מדבר על קצב פיתוח של ישובים
חדשים, אתם צריכים לזכור שפיתוח מקורות המים צריך לבוא שנתיים לפני
שמקימים את הישוב. צריך לעשות את פעולות ההכנה למים. בתחום זה
אנחנו נמצאים כמצוקה די גדולה. באיזור צפון רמת הגולן אנחנו
צריכים לספק $4\frac{1}{2}$ מיליון קוב מים. אנחנו מספקים השנה כמיליון קוב מים.
כדי שנוכל להגביר את אספקת המים לאיזור צפון רמת הגולן, אנחנו
צריכים להכין מפעל חשמל חדש באיזור. זו הוצאה לא קטנה.

צריך לתגבר את שתי תחנות השאיבה שיש לנו בקורסי ובסביבות עין גב, להעלות את המים לרמת הגולן. לכל הדברים האלה בינתיים אין ~~מסלול~~ ביטוי בתקציבים של השנה, שלא לדבר על הגברת התחנות עצמן בקוים. יש לנו לא מעט ~~מפעלים~~ ^{שהיינו} רוצים שיכוצעו בשנת התקציב הבאה, ואיננו יכולים להגיע לכך. הזכרתי את רמת הגולן. היינו רוצים עוד 2 - 3 קידוחים בבקעת הירדן, ו-2 - 3 קידוחים בערבה. הגורם המעכב בהקמת הישובים בערבה הוא קצב פיתוח מקורות המים. אותו דבר בכמה וכמה מקומות אחרים. על-כל-פנים בתקציבי המים אנחנו פחות מתקדמים מאשר בתחום אחר. צריך לעשות מאמץ במשך השנה, לנסות להגביר את העשייה בתחום זה.

יש שני תחומים שאני רוצה להזכיר.

1. כבישי גישה מתוכננים ומתוקצבים לכל הישובים. מע"צ תיכנן את כל הכבישים לגישות הישירות לישובים. אבל בתחום המפעלים ~~האיזוריים~~ אנחנו עומדים במצב מאד לא מניח את הדעת, וכמה עורקים חשובים מאד אין להם ביטוי בתקציב הזה. אני אזכיר את החיבור מהבניאס לנווה אטיב, שהוא חיבור חדש וחשוב לכל פעולה על החרמון. חיבור ישובי דרום רמת הגולן לאיזור הקיבוצים של עמק הירדן. היום צריך לקחת ילדים דרך גבעת יוסף ולנסוע בסיבוב גדול. הכביש מתוכנן כבר כמה שנים, ובהוצאה לא גדולה אפשר היה להשלים אותו.

בנינו את הפעילות החקלאית של ישובי

הרצועה על חוות יצור ופיתוח; בלי כביש גישה כזה, נצטרך לנסוע סחור סחור כדי להגיע לשטחים. אלה רק דוגמאות. יש עוד מקומות כאלה.

הכביש לבקעות ~~המזרחיות~~ מסוכן לתנועה. הוא נסלל

ע"י צה"ל לצורך סוללת ארטילריה. בעניין כבישים נקיים השבוע דיון עם אנשי האוצר. המצב אינו מניח את הדעת. בתחום זה איננו מתקדמים השנה.

20.2.73

מר י. א. זמנוני

לענין הבטחון המשלים בינתיים אין ביטוי.

יש לנו הסכם עם האוצר משנה שעברה. סיכמנו אז תכנית דו-שנתית

לבטחון משלים ביישובים.

השירותים המוניציפאליים: לשבחו של

משרד הפנים ולשבחן של כל המועצות האיזוריות - פרט לאחת - ייאמר שנקבעו קשרים בין היישובים מעבר לקו הירוק ובין אלה שבתוך הקו הירוק.

האיזור היחידי שלא ^{ממציא} עדיין פתרון מסודר, הוא בין המועצה האיזורית מטה יהודה ליישובי גוש עציון. יש תקציבים פחות או יותר, ויש ביטוי

לענין הזה של השירותים המוניציפאליים. אני מוכרח להגיד לשבחו של האלוף גזית, שהיה פעיל בתחום של מציאת הפתרון המשפטי לפעולת המועצות האיזוריות ביישובים שמעבר לקו הירוק. עבור הילדים יש הסעה לבתי הספר.

ישוב מכורה כבר עלה על הקרקע כסרום

האחזות.

ההשקעות שנעשו עד עכשיו הן השקעות של

הצבא כמתקנים זמניים. אנחנו השקענו רק באספקת המים למקום,

והקרן הקיימת פרצה את כביש הגישה הראשון. אנחנו נמצאים בשלבי תכנון של היישוב הזה, ונראה לנו שנוכל להקים אותו. בלי בעיות.

בפצאל ב' אין בעיות מיוחדות, הוא

בשלבים סופיים ויוקם כמתוכנן.

לגבי עציון ג' אנחנו נמצאים במצב

שמבחינת תכנון כמעט גמרנו את העיקר, אבל יש עדיין פעולה

לתפיסת השטח שהוא שטח טרשי, ולפי הקריטריונים שהיו לנו בעבר

ל א נראית בעיה של תפיסת השטח. הוא מנוהל ומוחזק ע"י נציג מקומי של היורשים. נאמר לנו ע"י אנשי יהודה ושומרון, שאם תוצע הצעת תפיסה, ב"כ היורשים יהיה מוכן להכנס למו"מ בקשר לרכישת השטח. ^{יזיקע} מיועדת לקבוצת עולים מארה"ב. זאת קבוצה מאורגנת. האנשים שלנו כבר נפגשו אתם. חלק מהמשפחות אושרו, חלק לא אושרו. הקבוצה מונה 25 משפחות רשומות ויושבות על המזוודות. חמש משפחות ראשונות כבר יושבות באלון שבות. אלה משפחות דתיות צעירות, עם מספר גדול של ילדים צעירים, בסך הכל, קבוצה יוצאת מן הכלל.

מר ר. וייץ:
הקבוצה בארה"ב והחלוץ עלה. ענין התחלת הבניין שם היא בעיה חמורה וחייבים להתחיל בה מיד.

השר י. גלילי:
עשיתי הבוקר מחקר באמצעות מזכיר הממשלה, ואיש לא קבע שאכן ייקרא המקום הזה בשם אבשלום.

מר י. אדמוני:
בהתאם להחלטת הועדה, אנחנו מגישים את התכנית למרכז הזה שמבוסס על אותם העקרונות שסוכמו בוועדה; אכלוס לצורך מילוי ארבע מגמות:
1. צרכי צה"ל. המדובר ב-350 - 400 יחידות דיור לצרכי צה"ל.

יש לנו הצעה לשירותים ציבוריים

20.2.73

מ"ה אדמוני

שירותים לחקלאות-25 יחידות. שירותים לצורך הקבוצה הרוסית, שמקורים שתגבש במקום - 100 יחידות. בסך הכל 350 יחידות. בנושא זה אנחנו עומדים בדיוק על ההחלטות העקרוניות שהיו לגבי המרכז הזה, וכך גם בנינו את התכנית שמבוססת כאן על השירותים לחקלאות ולצורך המרכז עצמו.

שריינו את התקציב לשני הקידוחים הראשונים.

במרכז החופי הכסחנו את התקציב. נניח קו מים באיזור רפיח לאיזור הבינוי של המרכז. אנחנו רואים את המים לצורך המרכז באיזור שדות ובסוף השנה מהמרכז החופי, לפי התכנית האורגנאלית. מכאן והלאה השלמת התכנית מחייבת תהליכים נוספים של גמר התכנון והכנה לכצוע הקמת המרכז הזה.

הדבר האחרון המופיע אצלנו בתכנית

הוא שדות ג'. יש לנו קושי. מבחינת התכנון גמרנו, אבל אי אפשר לגשת לפינוי המוקשים המצויים בשטח בגלל הבג"צ הקיים לגבי איזור פתחת רפיח שתופס חלק מהשטח הזה. לפי משאלת משרד המשפטים, איננו עושים שום פעולה בשטח עד שהבג"צ יבוא על כירורו. לכן גם כאן יש עיכוב מסוים בהתחלת העבודות בשטח.

לגבי שלושה

מתוך 5 הישוכים/אין בעיות מיוחדות ואנחנו

ממשיכים בכל הקיסור לקראת בצועם. לגבי שני ישובים יש גורמים מעכבים שצריך להסיר אותם כדי שאפשר יהיה להמשיך. אחד קשור בתפיסת השטח בעציון ג' והשני בעניין גמר הבג"צ ופינוי המוקשים לגבי שדות ג'.

בעניין המרכז הא' זורי, התפיסה שלנו היא

השר ז. שרף:

שהוא ^{עיוור}אכן פינה לישוב עירוני בעתיד.

התפיסה צריכה להיות אורבאנית. מתוך הצוותות שלנו, לא באגף לבנייה כפרית, אלא באגף הסכני, זה צוות בראשותו של יהודה דרקסלר, שעובד על התכנית הזאת. יש ויכוח עם המחלקה להתיישבות. יתכן שהכירור יהיה בממשלה.

ה"ר הר"ר י. גליצ:

אני רוצה לומר לאדמו"ר, שלגבי תפיסת

השטח בשביל עציון ג', העניין יותר

מורכב מכפי שנתקבל מדברייך, כי יש לפחות 28 דונם נסועים, והספול חייב להיות עדין ואחראי לבל יקרו חריגים. מכאן העיכוב. אני משבח את גורמי הבטחון על כך שהם זהירים בכגון אלה, ויש בזה ספול.

אני רוצה לומר שבנייר שהונח לפנינו יש

הרבה שגיאות ואני מבקש את המחלקה להתיישבות להקפיד יותר על ניירות המונחים על השולחן.

למשל, נאמר שמשואה זה קיבוץ; עד כמה

שאני יודע טרם נקבע הגוף שיתנחל בנחל משואה. נאמר שנח"ל גיתית זה מושב שיתופי; דומני שגם הדבר הזה טרם נקבע. נאמר שמצפה שלם זה קיבוץ דתי. יתכן שמאז שהם עלו הם חזרו בתשובה... עד כמה שידוע לי, המקום הזה נמנה על איחוד הקבוצות והקיבוצים. כפר דרום שוייך לקיבוץ המאוחד, הדבר הזה הוא בגדר הפתעה בשבילי. נאמר שנח"ל סיבי נמנה עם איחוד הקבוצות והקיבוצים; עד כמה שידוע לי הוא נמנה עם כיתר.

יתכן שיש עוד שגיאות. מכל מקום צריך

להקפיד.

לגבי נח"ל סיני, יש החלטה על אזור, אבל

טרם נקבע המקום. האנשים תובעים הגדרת המקום, ונביא את זה לתשומת לבכם.

אנחנו נבדוק עם שר השיכון באיזה פורום הדבר הזה ייקבע, ולגבי הצעתו

להעביר את האחריות להקמת המרכז האזורי בפתחת רפיח מרשות המחלקה להתיישבות

למשרד השיכון. הוא גם נתן לזה בסיס קונצפטואלי. הדבר הזה צריך להיות

מוכרע.

20.2.73

השר י. גלילי:

בעמוד 14 רשום בצדק שהכוונה לאכלס את

המרכז האזורי עד 1975 ב-350 יחידות. לפתע אני רואה טור של 1980 שמדובר בו ב-800 יחידות. ההחלטה של הממשלה מדברת על 350 משפחות עד 1975. הצעות ותכניות, אם תהיינה, לטווח של 1980, טרם נדונו וטרם נתקבלה עליהם החלטה. אם תהיינה הצעות, צריך יהיה לדון עליהם ונצטרך להביא את זה לממשלה.

מר י. צור:

פה דובר על הידיעה ב"ניו-יורק טיימס"

על הכביש. אתמול נשאלנו ע"י הכתב שלהם

באיזור, אם זה נכון שהקק"ל סוללת כביש לאורך כל בקעת הירדן. על זה ענינו, שלנו לא ידוע דבר כזה. בודאי הכוונה לכבישי גישה לכמה האחזיות בבקעת הירדן. לפי הידיעה המופיעה היום בעתון, מדובר על הכביש המתוכנן מבית-לחם למצפה-שלם.

אלוף ש. גזית:

השאלה שהופנתה אלינו התייחסה למעלה

אפרים. זה כביש בסחוני שצה"ל סולל.

אורך הכביש תלוי בתקציב. הוא צריך להיות מקביל לאורך הבקעה, עד מעלה האדומים אנחנו רוצים להגיע.

היו"ר השר י. גלילי:

אם אתם מתעניינים בכבישים, אני אדאג

לכך שבאחת הישיבות הבאות נקבל סקירה

מלאה על הנושא של כבישים. הנושא הזה איננו בתחום הועדה שלנו.

השר ס. קול:
אני רוצה להביע תמיהה על כך שענין של
כביש כזה, שיש לו משמעות פוליטית, לא
נידון בשום מקום ולא משענו על כך בשום מקום.

אלוף ש. גזית:
כל כבישי הבטחון הם חלק מתקציב צה"ל
ואינם מובאים לאישור לאף גורם.

השר ס. קול:
את הבירור הזה בענין בנית המרכז האזורי
בפיתחת-רפיח, אני מציע ליו"ר לא לעשות
כאן, זה ענין לממשלה. הממשלה החליטה שזה יהיה מרכז אזורי ולא עיר. אם
זו עיר, זה שייך למשרד השיכון. הוחלט שזו איננה עיר. אני מציע להעביר
זאת לממשלה.

היו"ר י. גלילי:
האם תסכים אם אגיד שהממשלה לא החליטה
על הקמת עיר, אלא על הקמת מרכז אזורי,
ונתנה בו סימנים של סדר גודל לפחות עד 1975.

השר ס. קול:
אחת הבעיות הנכבדות שלנו היא: כיצד
להגדיל את האוכלוסיה בישובים. מדברים
על כך שאין מועמדים והישובים דלים באנשים. לפי דעתי זה אינו נכון. אפשר
היה להגדיל את האוכלוסיה בישובים, הדבר חלוי בשיכון. אינני טוען נגד משרד
השיכון, הדבר חלוי באמצעים שנעמיד לרשות הדבר הזה.

יש חזיון נפלא של נוער ישראלי שרוצה
ללכת לישובים החדשים. זאת התעוררות שלא ידענו אותה מזמן. הבעיה היא של
דירות ואמצעי ייצור. האנשים באים מן המחרשה ויכולים לפעול מהר.

לפי דעתי זו הזדמנות שלא צריך להחמיצה. צריך לעשות את המקסימום כדי להחיש את הגידול שם. אני מציע שנחליט שהמחלקה להתיישבות ומשרד השיכון יכדקו מה נחוץ לצורך זה, ויהיה כירור עם שר האוצר בקשר לכך.

אשר לנח"ל משואה, אני מתפלא שלא הובאה

הצעה לאזרח את המקום. יש מועמד שהוא מושב עובדים. אנשים רוצים לעלות להתיישבות. הישוב הוא של העובד הציוני. משום מה העניין מתמהמה.

לגבי ענינים הקשורים עם קיט ותיירות,

יש חלק מהישובים שמקור פרנסתם [redacted] שונה מאשר היה מקובל עד עכשיו, במסרת של ההתיישבות בארץ. מכיון שזה שונה, האנשים האלה צריכים להגיע לאמצעי ייצור שלהם בעיקר לבתים ולשיכונים, ולהקמת ישובים במהירות רבה יותר. אם מדובר על אכסון, על קיט, צריך להביא להם אמצעי קיום. העניין הזה מחייב קצב יותר מהיר וכן תכנון ובצוע יותר מזורזים. אני מבקש שהמחלקה להתיישבות ^{בשיטת} עם משרד התיירות והשיכון יעשו מאמץ מיוחד לגבי הישובים שפרנסתם על אמצעי ייצור לא קונבנציונאליים.

ועדת הכספים של הכנסת היתה כחרמון. הם

התרשמו מאד מהאנשים, אבל כולם התרשמו שלא נתנו להם אמצעים לקיום במשך כל השנה. השלג לא נמצא שם כל השנה.

אותו דבר לגבי סיני.

לגבי פיתחת רפיח, באו אלי כמה גורמים

והיו אלי פניות שרוצים לעשות מפעלי קיט ותיירות באיזור פיתחת רפיח. המדובר בדקלה ובחוף היפה שישנו שם. יש הרכה הגיון בדבר הזה, כי המקום נפלא. יחד עם זה, הייתי רוצה לשמוע איזו הערכה לגבי הבעיות הבטחוניות. מה ששמעתי לגבי הרצועה, מעורר אצלי ספקות, אם יש מקום להשקיע שם אמצעים כדי לפתח את המפעלים לא רק לאנשים היושבים בדקלה, אלא ליזמים פרטיים.

20.2.73

בשר מ. קול

היזמים הפרטיים ביקשו ערכות פוליטית והלוואה מהממשלה. אמרתי להם שזה איננו אצלי בסדר עדיפות ראשונה. הייתי מבקש כעניין זה הערכה. אני מעכב את הטיפול בכמה פניות שהיו אלי.

השר מ. חזני:

השר קול דיבר על כבישי הבסחון ועל העיר ימית ויש לי הזדמנות להצטרף לראשית דבריו.

ביחס לתביעה למצוא דרכים להגביר את קצב הבנייה. ישנה תופעה מענינת וחיוכית כימינו אלה, שיש רצון ללכת לישובים מסוג זה. בישובים שאני מבקר בהם לעתים קרובות, ככפר עציון, כמושב צורים, מכולה א', רמת מגשימים, כולם בני מושבים וקיבוצים^{כלומר} הכנים. הבנות הן עירוניות או חיילות נח"ל או מתנדבות דתיות. כך הדבר גם במקומות אחרים. פה ושם ישנם בתים ריקים, אבל בסך הכל ישנו רצון לבוא לישובים האלה. זו תופעה שצריך לעודדה. המדיניות המוצהרת של הממשלה בישראל היא פיזור האוכלוסיה. מספר הבנים החוזרים מהצבא במושבים הולך וגדל. הם עוזבים כי אין להם אחיזה במקומותיהם. אנחנו צריכים לבדוק ולפתוח להם אפשרות. כאן גם סמון הנושא של זוגות צעירים. מדוע לא ללכת בכיוון זה? על כן אני תומך בהצעת השר קול, שחייבים למצוא את האמצעים לדיור בישובים האלה. הוא הדין לגבי המים. אם רוצים לקלוט אנשים נוספים, חייבים לאפשר להם להרחיב את כסיס החקלאות ומקורות המים חסרים לזה.

אני רוצה להסתייג כמקצת מהנושא של קייט.

אני סבור שאסור להפריז בכיסוסם של הישובים האלה על הנושא של קייט. זה עונתי מאד. זה לא יציב. כל תנודת רוח קלה פוגעת ומשפיעה. זה כמעט הופך ל"עסקי רוח". אם מדובר לאורך מפרץ אילת, שם^{קייט קיט} (ברוב ימות השנה. יש עכשיו גם נהירה לברוח מבתי המלון הגדולים וללכת בין הים להר. לדעתי צריך לנהוג בזהירות וכהתאפקות מסוימת בנושא זה.

כללית - התכנית יפה אבל קטנה מדי.

לדעתי, המציאות מחייבת תנופה הרבה יותר גדולה מאשר זו המתבטאת בחמישה ישובים. נוסף לכך, לדעתי הגיעה השעה לתת גם אפשרות להתיישבות דרומה מבאר שבע. להתחיל לתכנן שרשרת של ישובים במקום שיש קרקע. דומני שיש לנו זיקה היסטורית ביחס לציר שכין חברון ובאר-שבע. אני מציע לחשוב על כך ולהביא לנו תכנית.

יש לי שתי הצעות שהן בגדר תביעות.

(1) לגבי שדות ג', אני מבין שכרוג

אי אפשר להתחיל בהפעלת התכנית הזאת בגלל מוקשים, וזה מותנה בתוצאות הבג"צ. אבל מחר העניין יוכל למצוא את פתרונו, ואפשר לפנות את המוקשים ולהתחיל בבנין הישוב של שדות ג'. אני רואה את עצמי נאלץ להציע הצעה שאני מציע שכמותה בפעם הראשונה בחיי. אני מציע להקפיא את הבצוע של הקמת שדות ג', ולעומת זה, את הכסף והמים המיועדים לשדות ג' להפנות להתחלת הקמת ישוב באיזור המסומן בתכנית הזאת הנקראת "אבשלום", ולאשר אותו כאחד המקומות הנקרא "פיתחת רפיח ד", או ה"י"; לא להקים את הישוב בשדות ג' אלא את המשאבים להפנות להקמת ישוב באחד המקומות המסומנים כאן, באותו המרחב הפרוץ שבין שדות א' וב', ובין המרכז האיזורי. שני טעמים לדבר: טעם אחד כללי; המדיניות המוצהרת שלנו היא, שכאן יש פרצה רחבה שהרכה עוברים בדואים וכתוכם חבלנים ואנשי מודיעין הנמשכים מזרחה בגלל מקורות התעסוקה, ואנחנו חייבים לסתום את הפרצה הזאת. יש לנו שדות א' וב', ומתחילים להקים מרכז א'זורי בפיתחת רפיח. באמצע, בין כביש אל-עריש ומסילת הברזל, נשארת פרצה של 4 ק"מ. התוספת של שדות ג' בצמוד לא' וב', אינה תורמת ולא כלום בנושא של סתימת הפרצה. לדעתי, הגיוני לבנות במרחב הזה ולסגור את הפרצה.

במשך הזמן, כאשר יהיו מים, אפשר יהיה להקים ישובים נוספים וגם את שדות ג'.

(2) הנימוק השני הוא זה: אירגון המושבות של הפועל המזרחי תובע הצבת רגל באיזור הזה, ולא למען מועמדים שאינם קיימים שצריך לחפש אותם, אלא למען פתיחת ונסיל במושבים של איזור עזתה, שנמצאים במצב של התפוצצות האוכלוסים. עשרות הבנים חוזרים בכל שנה מהצבא ואינם רוצים ללכת לבאר-שבע ולהמתין לתור לזוגות צעירים והם רוצים להתיישב, ויש להם זכויות של בר-מיצרא גם מבחינה זו, וגם מבחינת חלקו של הפועל המזרחי בהתיישבות באיזור הזה. המרכז תובע את המקום הזה. הפועל המזרחי היה מהראשונים שפיתח את הנושא הזה. שדות ג' תחכה, ולעומת זה נאפשר לפועל המזרחי להציב רגל בין הכביש לבין מסילת הברזל.

אני שומע שהועדה הזאת איננה עוסקת בקביעת המועמדים להתיישבות. אני אינני משלים עם העמדה הזאת. אם זה מסתדר בדרך חברית, הכל בסדר. אבל אינני משלים שאריק נחמקין יהיה הפוסק בעניינים האלה. אינני מסכים שזו תהיה הערכאה האחרונה בענייני התיישבות.

היו"ר השר י. גלילי: אני מוסמך לקבוע שלי לא ידוע שאריק נחמקין הינו הערכאה האחרונה בענייני

התיישבות.

השר מ. חזני: אני מצטער להודיע שאריק נחמקין הוא הפוסק. שני אנשים קובעים בוועדה, אחד נציג הזרמים הקיבוציים - פרלמוטר - המבין את הבעיה, והפוסק בענייני המושבים הוא אריק נחמקין.

הצעתי היא להקפיא את ענין שדות ג' ולהפנות את הכסף ואת המים לאיזור שבין הכביש למסילת הברזל, כרגע שענין הבג"צ ירד מהפרק. אם הדבר מוסכם - טוב; אם לאו - אני מבקש לרשום לי הסתייגות, אני אביא את הענין לממשלה.

ענין שני הוא מחולה ב'. אני מסכים מראש שהענין של מחולה ב' אינו בדרגה שווה עם מכורה או פצאל ב', אבל אני מבקש שהועדה תסכים אתי ששם גם יש שלושה מושבים גדולים ברוכי ילדים שישבו על הגבול והם ממתינים. אני מציע שיימצאו 3 - 4 מיליון ל"י הדרושים להקמת הבתים במקום.

השר נ. פלד: גם אני סבור שזה מוזר שניוודע על מבצע בעל השלכות מדיניות, הודות לזריזות של כתב ה"ניו-יורק טיימס". אני רואה בזה טעם לפגם.

אלוף ש. גזית: עד היום סלל צה"ל 2400 ק"מ כבישי בסחון מאז מלחמת ששת הימים. אני לא יודע על ק"מ אחד מאלה שהוכא לאישור של איזה שהוא גורם.

השר נ. פלד: יש ממשלה, וגם בוועדה הזאת יש גישות שונות לגבי בעיית ההתנחלות. הדבר בא לידי ביטוי גם בתקציב ובהצעות המובאות כאן. אינני נוהג בוועדה זו לעורר דיונים פוליטיים, אני חושב שמקום ההכרעה בסוגיות אלה הוא בממשלה. הועדה עובדת על יסוד החלטות הממשלה בענין זה. למען הסדר הטוב, מצאתי לנכון להעיר את ההערה שאינני מוותר על ההסתייגויות הקיימות לגבי דידי לגבי החלטות שנובעות מקבלת הנושא הזה, אם כי אני לא מעמיד את הנושא הזה כאן להצבעה.

מתוך הנימוק שהעדותי עליו, אני קצת רואה בדאגה את ההתפתחות שאיננו מקדמים במידה הראויה וההכרחית, לפי דעתי, את ההתיישבות באיזורים שבקו הירוק. אפילו אותו ישוב שהיינו צריכים להקים בערכה, נפל קרבן לקיצוצים השונים.

היו"ר השר י. גלילי:
לגבי הדוגמה של הישוב בנגב, זה לא נכלל בתכנית המתגשמת עכשיו, לא מטעמים של העדפה פוליטית, אלא מטעמים אחרים.

מר ר. וייץ:
יש להצטער על השיכוש שחלו ברשימה.
אני מביע חרדה מרובה לעיכובים העלולים לחול בבצוע עציון ג', שקשור עם גוף פעיל של עולים מארה"ב. לא הייתי רוצה שזה יהיה קשור באי הבנות. הייתי רוצה שיירשם כאן, שאני מבקש להכין תכנית אלטרנטיבית, שאולי נופלת בכמה דברים, אבל היא כולה על אדמה שנמצאת בתחומנו, ואין צורך לתפוס כל שטח. אני שומר לי את הזכות להביא הצעה ליו"ר, להעביר את הבצוע למקום אחר, לבל נפגע כסיכויים של הנסיון האנושי המיוחד הזה.

הערה שלישית, לגבי הדברים שנאמרו על-ידי שר השיכון. אני רוצה שהשולחן הזה יזכור שתחומי פעולתה של המחלקה להתיישבות וההגדרה הברורה לגבי היחידות של משרדי הממשלה, נקבעו בזמנו ע"י ועדה ציבורית וטרם אושרו ע"י הממשלה וההנהלה הציונית. כל שינוי כסטטוס המוסכם הזה, מצריך לא רק הסכמת הממשלה, אלא אישור של ועדת התאום. אני מתפלא מאד על שר השיכון על כך שעל דעתו הוא בלבד נתן הוראה כאגף שהוא בתחומי משרדו, לפעול בתחום שהוא ברור ומוגדר של המחלקה להתיישבות, לפי ההסכם ההוא. אבקש מהיו"ר להפנות את תשומת לבו של שר השיכון, לבל ייצור כפילויות ביודעין שיכולות רק להזיק ולשטש.

מר מ. קרונה: בענין ההתיישבות בשטחים יש הרבה ערפל והגזמות. היה כדאי שמטעם הועדה הזאת תהיה יוזמה לעשות איזה מחקר קטן, מה האופטימום של אכלוס אזורים על בסיס חקלאי. יש הגזמות בין כמה ששומעים פה מפי מומחים ושרים, ובין כמה שקוראים למחרת בעתון מפי אותם האנשים. למשל, חזני הפנה את תשומת הלב לענין של קייט ותיירות; מצד אחד אומרים שאפשר לאכלס אנשים רבים, ומצד שני אנחנו קוראים על נסיה לירידה בתיירות, שאנחנו מקווים שלא תצא לפועל. עם סיסמא של קייט אי אפשר לענות על השאלות המעשיות. בין המספרים שיש לנו לבין מה שרוצים שיהיה באיזה שהוא תחום, יש הבדלים עצומים. אפילו בלי להתחשב בכחינות הפוליטיות איננו יודעים מה אפשר לעשות בהשקעות כספיות גדולות לשם אכלוס. קודם היה משבר בכוח אדם. עכשיו שומעים שיש גאות. מה האמת? אולי אפשר לדעת משהו בקירוב, שנדע מה נעשה.

אלוף ש. גזית: לענייני קייט חופים, נשאלה שאלה לגבי החוף של צפון סיני. אני רואה את הדבר הזה בדאגה. השאלה היא של פיקוח נפש. יש הרבה יהודים שאינם מחכים להחלטות והם באים מכל ישובי הארץ וניגשים לחוף ומתחילים להסתובב. מכיון שאין אתרי חוף מוגדרים, הם מתפרסים בכל השטח, וזה כרוך בסכנות רבות. המקום המסוכן ביותר הוא חוף אל-עריש, כי הוא אטרקטיבי ביותר, יש כביש גישה עד לחוף. היו הצעות של יזמים שלא ביקשו דבר, לא ערבות פוליטית ולא אגורה של השקעה או הלוואה, רק את האישור. גם זה לא ניתן. אין פתרון לנושא הזה, וזה ייגמר לא טוב. בשבת האחרונה ספרנו 300 מכוניות של מתרחצים באל-עריש.

מר ארקין:

נשמעו פה הרכה טענות לגבי גודלו של

התקציב שאינו מאפשר מה שהיינו רוצים

שהוא יאפשר. אני רוצה לציין, שבשל טענות אלה שנסענו בעת הדיונים על התקציב, המסגרת הכוללת של התקציב גדולה במידה ניכרת מאשר המסגרת שעמדה לרשות הנושא בשנה שעברה. לגבי הרעיון לקבל תוספת תקציבית, בענין זה אינני חושב שאני יכול להגיד את כל דעתו של שר האוצר, אבל מתוך ידיעה של הענין, האפשרויות הן מוגבלות מאד וכמעט בלתי ניתנות. יחד עם זה התקציבים שנכנסים לנושא ההאחזויות, הם קטעים מתוך תקציבים שהוקצו למשרדים, מה שעומד לרשות הנושא של התישבות^{היא} מתוך התקציב הכולל של המחלקה להתיישבות. מה שעומד לנושא המים, הוא מתוך תקציב המים. מה שעומד לרשות משרד השיכון, זה מתוך המסגרת הכוללת של השיכון. אין לי ספק שבמידה והשרים הנוגעים בדבר, או האחראים לתקציבים הנוגעים בדבר, יביאו לשר האוצר הצעה לעשות העברות פנימיות כמסגרות שלהם, הוא יקבל זאת.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מניח שחמשת הישובים עליהם הצבענו

כעדיפות ראשונה לגבי שנת התקציב הבאה,

מקובלים על דעת הועדה. אני לא מתעלם מההערה הכללית של שר הקליטה.

אני פונה אל החברים חזני וקול לשקול

בדעתם אם הם אמנם מציעים לנו לשנות "סדרי כראשית" ולהפקיע מהועדה הקרואה "ועדת המרכז החקלאי" את הסמכות לקבוע את זכות הגופים לגבי המשכנות ההתיישבותיות. אם אמנם תהיה הצעה כזאת, אני אביא אותה כישיבה להצבעה בה יהיו גם שר החקלאות ושר השיכון. על פי החלטתנו יקום דבר.

20.2.73

השר י. גלילי:

אינני בקיא בקונסטיטוציה המושבית של תנועת המושבים, אם אמנם אריה נחמקין הוא הערכאה האחרונה לגבי תנועת המושבים מבחינת המדינה וההסתדרות הציונית. הוא איננו הערכאה האחרונה בענייני התיישבות. אני מבקש מאד מחזני לכדוק מתי הוא מונה לכך. אני לא זכרתי עם נחמקין אלא פעם אחת במשך כל הזמן שאני יו"ר הועדה הזאת. אם הכוונה היא להפקיע את הסמכות הזאת ולהעביר אותה לממשלה, אני אביא את זה להצבעה בישיבה שיהיה בה גם שר החקלאות והפיתוח. כמובן שעל כל החלטה של הועדה הזאת יכולים לערער ממשלה. אני מזהיר את עצמנו מפני הדבר הזה. אני מזהיר מפני התשת הסמכות של הועדה הזאת. הועדה הזאת פתרה אותנו משורה שלמה של היזברויות. היא איננה ועדה עליונה, ואפשר לערער על החלטותיה. לכן לפני שאתם מציעים פה הצעה פורמלית לבטל את סמכותה, תשקלו את זה.

אני מציע רק ערעור על החלטת הועדה להתיישבות.

השר מ. חזני:

היו"ר השר י. גלילי: אנחנו נקיים בירור עם השר חזני לגבי הצעתו שאני מגדיר אותה: להקדים הקמת ישוב במקום שדות ג', המיועד לבני המושבים של הפועל המזרחי. אינני רוצה את ההקפאה באיזו שהיא סמיכות לענייני התיישבות. אתה מציע להעביר מים וכספים לישוב מסוים. שום דבר לא מעכבים. יש לנו זמן לקיים את הבירור הזה. עניין משואה צריך לעבור את ועדת המרכז החקלאי תחילה. אם יהיה ערעור, הוא יובא הנה. אני ממליץ לחברים לחסוך בערעורים כי באם נרכה בהם, נערער את הסמכות של הועדה ההיא [redacted] ותהיינה מריבות בלי סוף.

20.2.73

הש"ה א.ל.ט.

אני חייב להעיר את דעתי האישית לחברי קול ופלד. אני מתפלא על ההשגות שלהם בענין כביש הבטחון. כבר הגדיר אלוף גזית את היקף הכביש שעשו במסגרת תקציב הבטחון כשטחים המוחזקים מאז מלחמת ששת הימים. הדברים לרוב מובאים כהכללות בעת הדיונים על התקציב. יש תמיד רשות לחברי הממשלה להציג שאלות. ניבנו כבישי בטחון כשטחים שהם הרבה יותר פרובלמטיים מכחינה מדינית. נכנתה רשת של כבישים כמרחבי סיני. יכול מי שרוצה לייחס לזה משמעות פוליטית שאין לו. הכבישים האלה ביהודה ושומרון זה ענין של חודשים ארוכים, אולי של שנים. אנחנו צריכים להזהר מללכת שולל אחר עתונים. קבלתי ידיעה שב"מעריב" יש ידיעה מובלטת מאד המפתחת את הסיפור של "ניו-יורק-טיימס". הדברים אמורים בכביש המרכזי שצריך לעבור ביהודה ושומרון. אין בזה שום דבר חדש. הדבר לא צריך היה לבוא לוועדה הזאת. אינני רוצה להכשל בהעמדת חברי הועדה בפני עובדות בענינים שנוגעים לוועדה הזאת. אני מוכן לעשות שירות טוב לחברי הועדה ולהזמין סקירה של אלוף גזית ושל הקק"ל, על כל תכניות הכבישים במדינה. אם יהיו לחברים ערעורים הם יוכלו להביא את זה לממשלה. הדבר הזה לגמרי חורג מהתחום של הנושא שאנחנו מופקדים עליו. איננו נמנעים מלנצל כבישי בטחון כדי להחיש או לסייע לענייני התיישבות. אני מציע שנקיים דיון עם מתאם הפעולה כשטחים ועם משרד התיירות, המחלקה להתיישבות, בענין קייט ותיירות באיזור אל-עריש, פיתחת רפיח וכיו"ב. במידה והדבר יהיה קשור בתכניות, נצטרך להביא את זה לוועדה. אני מאד ממליץ על כך עוד לפני שמדברים עם שר האוצר, לעשות ניתוח לעצמנו במה אפשר להחיש את אכלוס הישובים החדשים. בעיקרו הדבר הוא ענין של מגבלות תקציביות. אני מזכיר לכם את ההפרש בין הצעת התקציב שהוגש והתקציב שנדרש ע"י המשרדים.

השר י. גלילי:

אינני יכול לדבר בקלילות כזאת בנושא שקשור עם מגבלות כספיות. אבל לפני שמגיעים לבירור עם שר האוצר, אנחנו צריכים לערוך את הדבר בעצמנו. ללא ספק אנחנו חייבים במאמץ גדול להגדיל את האוכלוסיה בישובים החדשים, אם כי אני חושב שהדבור על שפעת כח אדם הוא, במידה מסויימת, מופרז. השאיפה שלנו היא להגיע למצב שלא יחסר דיוור למספר האנשים המועמד להתיישבות. אפשר להגיע לכך בטווח זמן קצר, אם אמנם יהיה ידוע על כך מראש, ואם יהיה התקציב הדרוש.

מ ח ל י ט י מ:

א. בהמשך להחלטה מס. 8/הח של הועדה להתיישבות סיום ט"ז בחשון תשל"ג (24.10.72):

- (1) לאשר את הסיכום שהושג בין יושב-ראש הועדה להתיישבות - השר גלילי, שר החקלאות והפיתוח ושר השיכון לבין שר האוצר, בענין התקציב להחנחלויות לשנת הכספים 1973.
- (2) להקים בשנת התקציב 1973/4 את הישובים הנאים:
 1. מכורה - בבקעת הירדן;
 2. פצאל ב' - בבקעת הירדן;
 3. עציון ג' - בגוש-עציון;
 4. ישוב שלישי באזור שדות שבפיתחת-רפיה;
 5. המרכז האזורי בפיתחת-רפיה.

- ב. הועדה להתיישבות רוסמת לפנייה את הודעותיו של יושב-ראש הועדה:
 - (1) יקויים בירור בדבר הצעתו של שר הסעד לייצר את התקציב ומכסת המים בפיתחת רפיה, שהוקצו לשדות ג', להקמת ישוב לבני המושבים של "הפועל המזרחי".
 - (2) יקויים בירור עם נציגי משרד התיירות, מתאם לפעולות בשטחים ומחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית בנושא קייט ותיירות בחוף פיתחת-רפיה.

- ג.
 - (1) לערוך הצעת-תכנית להגברת איכלוסם של הישובים החדשים.
 - (2) הצעת התכנית חידון בועדה להתיישבות.

ד. להביא להכרעה את עמדת שר השיכון בדבר העברת האחריות המבצעית להקמת המרכז האזורי בפיתחת-רפיה סירי המחלקה להתיישבות בסוכנות היהודית לירי משרד השיכון.

הח/17. תכנית לפיתוח אזורי במרחב שלמה - תיקון החלטה

השר י. גלילי:

בישיבת הועדה האחרונה, כאשר דנו בענין

מרחב שלמה, היה דיון על הקמת "בית שני"

באופירה. שר הפיתוח מבקש לחקן את הפרוטוקול בהקשר לדבריו שנאמרו אז. אני

אתקן בהתאם.

209/5
ס ח ל י ט י ט: לתקן את החלטה מס. ה/13(ג) של הועדה להתיישבות
מיום כ"א בטבת תשל"ג (26.12.72) כדלקמן:

"ג. הועדה רושמת לפנייה את הודעת שר הפיתוח על הפעולות
שתעשינה במסגרת התקציב לשנת 1973, לרבות התכנית
בנה ביתן באופירה וכי רק לאלה אשר יעתיקו את סגורי
הקבע שלהם לאופירה חנינתן עזרה מסלחית בהלוואות
סתאיסות."

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ח